

Za prave avanturiste!
Uskoro.

At the heart of the image

COOLPIX S620

4x optički zum | 12.2 efektivnih megapiksela | VR zasnovan na pomeranju senzora | ISO do 6400 | 2.7 inča LCD | prepoznavanje treptaja | Face-priority AF, In-Camera Red-Eye Fix i D-Lighting

www.refot.com

LINEAR RAW | TEORIJA FOTOGRAFIJE | ZA I PROTIV RAW FORMATA | LEGENDA ZVANA LEICA

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 57 | MART 2009 | WWW.REFOTO.CO.YU

Bruno Barbey

Sve boje sveta

Miloš Bičanski

Život kao tema

Majstor u

KUĆI

KODAK Ektar 100

CANON

Ixus 870IS

PENTAX K-m

ISSN 1450-6394

DIN 250
K. M. 8
KUNA 30
DEN. 250
EVRA 4

SILVER EFEX PRO
kao filmsko zrno

Digitalni
retuš fotografija

Fadil Šarki
Oči u oči s Amerikom

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacijski sistemi

Savremeni ERP
informacioni sistemi

Upravljanje ljudskim resursima

Web aplikacije

Mobilni uređaji

Proverena platforma - MS SQL Server

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

ABSoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500 • www.absoft.rs • office@absoft.rs

Fotoapararat kao četkica i platno.

Novi E-30. Vaš portabl kreativni studio.

Neograničena kreativnost: art filteri, višestruka ekspozicija i LiveView free-angle LCD ■ Izuzetan kvalitet slike: Live MOS senzor sa 12.3 Megapiksela i ugrađeni stabilizator slike ■ Velika brzina: potpuno biaksijalni brzi AF sistem sa 11 tačaka i max. 5fps

Otkrijte svoj svet. www.olympus.rs

Art Filter: Meki Fokus

Art Filter: Filmsko zrno

Miniaturised
optics.
Maximum
brilliance.

OLYMPUS

Your Vision, Our Future

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Ledeni početak časopisa
- 8 **AKTUELNOSTI**
Konkursi, prodajne izložbe, dešavanja, knjige
- 14 **MOJE ISKUSTVO**
Današnji kompaktni fotoaparati snimaju podatke u JPEG formatu, a samo malobrojni i u "sirovom" formatu. Koja je razlika?
- 24 **PRAKSA NA DELU – MAJSTOR U KUĆI**
Vaš dom i osnovni elementi: atmosfera, motiv, inspiracija, svetlo, boje...
- 44 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Francuski Monparnas bio je privremeno ili stalno utočište mađarskih fotografa
- 54 **FOTO-AMATER**
Izgled gotove fotografije poklapa se s trenutnim izgledom ljudi koje fotografije
- 58 **DISKUSIJE**
O teoriji fotografije, ali na jedan nov i fleksibilniji način
- 60 **IZLOŽBE – WPY 2009**
Najveće i verovatno najpoznatije takmičenje za najbolju fotografiju prirode slavi 45 godina postojanja
- 80 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Značaj koji je "ford T" imao u automobilizmu, u fotografskoj industriji, u malo drugačijem smislu, ima Leica
- 84 **FOTO-KOMENTAR**
Da zima nije uvek bela, iako bi trebala biti, pokazuje naš čitalac iz Podgorice
- 87 **KONKURSI**
Odličan odgovor na konkurse "Svet u fokusu" i "Praksa na delu – portret uz postojeće svetlo"
- 96 **PISMA ČITALACA**
Pitanja, pohvale i novi "Refotovci"

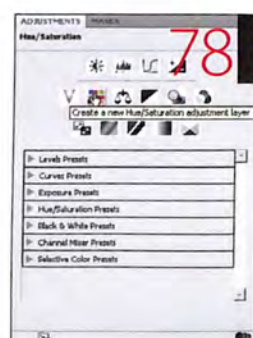
46

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS

FOTO-ŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 34 **SILVER EFEX PRO**
Od kolonih snimaka bez "po muke" do dobre i pre svega realistične crno-bele fotografije
- 38 **HISTOGRAM**
Šta znači "linearna priroda" i zbog čega je dobro "eksponirati uredno"
- 42 **RETUŠ 2**
Digitalni retušer – vrednost njegovog rada i način određivanja količine uloženog rada

78

24

JOVANA STOJANOVIC

62

38

70

66

75

74

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 62 **NOVITETI**
Novosti sa PMA sajma
- 66 **OLYMPUS E-30**
Iako je stidljivo najavljen na Fotokini 2008, kada su u pitanju mogućnosti i kvalitet izrade, nudi zaista nešto više od konkurencije u svojoj klasi
- 70 **PENTAX K-m**
Za one koji žele da pređu stepenicu više ka D-SLR fotoaparatu
- 74 **CANON EF 17-40 mm F/4L USM**
Širokougaoni zum objektiv L-serije koji je popularan već skoro šest godina
- 75 **CANON IXUS 870IS**
Reč je o 200 grama čistog zadovoljstva
- 76 **KODAK FILM**
Dobili smo priliku da probamo i nov kolor-negativ film – Kodak Ektar 100
- 78 **ADOBE PHOTOSHOP CS4**
Nudi stari koncept u novom, poboljšanom i za korisnike mnogo korisnijem obliku

80

60

© MIGUEL LASA, ENGLESKA, "POLARNO JUTRO"

NASLOVNA STRANA

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS

TA FOTOGRAFIJA

Svaki muzičar, u zavisnosti od toga koliki je virtuoz na instrumentu koji svira, može da stvori ili interpretira neko umetničko delo. On sâm, i njegov instrument, u stanju su da vas potpuno fasciniraju i netremice drže pažnju nekoliko hiljada ljudi. Mnogi će se složiti sa mnom da je muzika "najveća" umetnost jer deluje na sva naša čula i vrlo duboko prodire u našu podsvest. Ja, i svi vi koji čitate Refoto, jesmo fotografi, ali verujem da su mnogi od vas i ljubitelji muzike. Da li ste ikada pomislili da jedna fotografija može da ostavi utisak kao i vrhunsko muzičko delo? Sigurna sam da može i mislim da svako od nas "nosi" tu jednu fotografiju ili nekoliko fotografija u sebi koje su bile, a možda i ostale, inicijatori naše ljubavi prema fotografiji i bavljenju fotografijom uopšte. Pokušajte da se setite neke fotografije koja je ostavila neizbrisiv trag u vašim fotografskim žilama. Možda ste je videli jako davno, ili tek nedavno, a možda vas čeka da je pronađete. Fotografije mahom gledamo kroz knjige, časopise, izložbe... ali iz tog mnoštva uvek se izdvoji jedna, možda dve-tri, koje zauvek formiraju prozirni sloj na rožnjači našeg oka... onog trećeg... fotografskog. Za razliku od filtera na objektivu, ovaj se ne skida i ne menja, i s vremenom postaje, ili bolje reći stvara, lični vizuelni rukopis koji čini da naše fotografije budu jedinstveno i specifično viđenje sveta i života oko nas i u nama. Ako nađete tu fotografiju u skrivenim delovima vašeg fotografskog bića, pogledajte je dobro još jednom i zahvalite joj se jer, kao što je neko vama nju "podario", tako ćete i vi svojoj nekom drugom... nesvesno, doduše. Ako je Refoto makar jednom od vas otkrio TU fotografiju, naša misija je ispunjena. Čak i ako nije, mi ćemo i dalje da se borimo za vašu "fotografsku dušu", kako dobrim fotografijama, tako i pričama i savetima kako da

sami stvorite TU fotografiju, za sebe, a možda i još jednog zaljubljenika u fotografiju koji mašta da nas fascinira i obuzme, kako to samo muzika može... i fotografija, zar ne?

Za sve ljubitelje "lajf" fotografije predstavljamo vam još jednu legendu "Magnum" agencije. To je Bruno Barbi (Bruno Barbey), koga su malobrojni imali priliku da upoznaju prošle godine tokom radionice koju je organizovao HP i "Nikon klub". Iako je u svim enciklopedijama fotografije predstavljen crno-belim fotografijama studentskih protesta iz 1968. godine, njegove kolor-fotografije nastale u protekloj deceniji izazvale su veliko interesovanje svih posetilaca kratkog predavanja koje je održao u okviru radionice. Možda će nekima od vas baš njegove fotografije postati večna inspiracija i pečat na vašim budućim fotografijama. Tu je i portfolio Miloša Bičanskog, mladog fotoreportera kome su fotografi agencije "Magnum" uzor za dobru dokumentarnu fotografiju. Ovoga puta nismo želeli da vam pričamo o tome kako da snimate po snegu i hladnoći već smo zajedno s našim čitaocima istraživali po skrivenim uglovima naših domova u potrazi za zanimljivim motivom za fotografisanje. A našli smo ga u spajalicama, lopticama, lekovima, voću, viljuškama, čašama, sitnim predmetima koji su se pred sunčevom svetlošću ili minijaturnom baterijskom lampom pretvarali u najmaštovitije prizore neobičnih oblika i fantastične atmosfere kojima samo muzika nedostaje.

IVANA TOMANOVIĆ
ivana.tomanovic@refoto.co.yu

OSNIVAC I IZDAVAC REFOT B, Beograd, Pčinjska 17

DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Tomanović
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.yu
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.yu
REDAKCIJA mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić, Tomislav Peternek

SARADNICI Vojin Mitrović (Pariz), Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdijević

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević

LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.yu
REFOTO, tel. 011/344-9641; 344-9642; faks. 011/7860-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS REFOT B – Rukopisi i prilozii se ne vraćaju.

E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.yu

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd

77
FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 17); Refot B, 1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm

Od br. 4/2001 štampa se latinicom, a naslov je Refoto – Varijanta naslova: Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© Sva prava zadržana
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovana ili objavljena u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unosićanje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje bez prethodnog pismene saglasnosti izdavača

18

© MILOŠ BIČANSKI

FOTOGRAFI

- 18 **MILOŠ BIČANSKI**
Traganje za pričama iz života oduvek je bio njegov imperativ, pa tako i dokumentarna fotografija
- 46 **BRUNO BARBEY**
I dalje obilazi svet s onom istom radoznalošću, željom za susretima, istim zadovoljstvom da slika i komponuje iza objektivu

34

RADENKO STANIĆ, NOVI SAD
"LEDENI SUMRAK"

"Janjina na svom putu ka Drini,
tesnac podno Orlovačkih stijena...
Reka uvek zaodenuća u neponov-
ljivo ruho, naročito u zimskom
periodu. Dan se bližio kraju...
Dve ledene obale stremile su
jedna ka drugoj... Jedna po jedna
zaleđena kap... Nezaustavljivi
huk reke na trenutak presekao je
zvuk okidača."

"Fotografija je nastala u januaru
2009. godine, tokom poslednjeg
dana mog boravka u Čajniću."

Rođen je 1967. godine u Čajniću. Živi i radi
u Novom Sadu. Po zanimanju je diplomirani
inženjer elektrotehnike, a fotografija i muzika
su njegove najveće strasti. Pored živopisnog
rodnog kraja i grada u kome živi, inspiraciju
pronalazi i na sve češćim putovanjima po
svetu, težeći da otkrije neke od njegovih
bezbrojnih vidika i životnih sadržaja.
Fotografisano je sa stativa fotoaparatom
Nikon D40x, objektiv 18-55 (postavljen na
55 mm), ekspozicija 1/2, otvor blende f22 i
osetljivost ISO 100.

U OVOM BROJU
PRIJATELJ RUBRIKE
JE NAŠ ČITALAC
KOJI JE ŽELEO DA
OSTANE ANONIMAN

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

SRĐAN PAVLOVIĆ, NIŠ
"GRAD U POKRETU"

"Fotografija je nastala za vreme mog trodnevnog boravka u Njujorku. Trebalo je običi sve znamenitosti ovog grada za kratko vreme. Uz mene je uvek bio moj nov fotoaparati i dva objektiva, uvek spremni da uhvate interesantne momente mog putovanja. Fotografija je nastala posle četvorčasovnog obilaska Metropolitan muzeja umetnosti. Dok sam tražio zgodno mesto da se odmorim, primetio sam kako prolaze autobusi s interesantnim

reklamama. Autobuska stanica je bila ispred samog muzeja. Ostalo je samo da pojedem hot-dog i sačekam pravi trenutak."

Rođen je u Nišu 1982. Trenutno je absolvent Arhitekture. Fotografijom se ozbiljnije bavi od 2007. godine. Prve korake u fotografiji stiče u Školi fotografije pri udruženju fotografa FON "Niš", čiji je član. Prvi fotoaparati bio mu je HP 735, kasnije Canon S5, da bi konačno prešao na D-SLR i danas koristi Canon d450 s dodatnim objektivima. Fotografisanje mu uglavnom služi za opuštanje. Fotografise ljude i prostore oko sebe, a prepoznatljiv motiv na njegovim fotografijama jeste život.

DRAGAN BELIĆ, NOVO MILOŠEVO
"TIPIČNO BANATSKI"

"Za reljef severnog dela srednjeg Banata obično se kaže ravan kao ogledalo i može se smatrati neatraktivnim za fotografisanje, ali trudim se da dokažem da to nije tačno. Marta prošle godine zatekao sam se u delu novomiloševačkog atara kada je i naišao ovaj oblak iz pravca istoka, neposredno pre kratke vremenske nepogode, kada je i led padao..."

Rođen je 1959. u Novom Miloševu, Banat, gde živi i radi. Crno-bela fotografija ga je privlačila još odmalena, ali ga je ekspanzija kolora odvratila od fotografije sve do pojave prvih digitalnih fotoaparata. Urednik je zvanične internet-prezentacije Novog Miloševa, jedne od najposećenijih u Srbiji u kategoriji predstavljanja sela.

BRANKO VEINOVIĆ, SOMBOR
"ŽIVOT GRADA"

"Fotografija prikazuje veliku cirkulaciju i okupljanje turista na platou ispred astronomske kule, jedne od mnogobrojnih atrakcija i istorijskih znamenitosti u glavnom gradu Češke, koji se nalazi na centralnom trgu u Pragu i datira čak iz 1410. godine. Tu se svaki dan okupljaju turisti da bi videli jedinstvenu pojavu – u podne, kada sat zazvoni, pojavljuju se figure Apostola s ostalim figurama. Na fotografiji je zamrznut taj trenutak koji ja nisam uspeo da

vidim jer sam fotografisao s vrha kule. Za uzvrat sam dobio fotografiju koju upravo gledate."

Rođen je 1982. godine u Somboru. Završio je srednju tehničku i absolvent je Elektronskog poslovanja na VETS u Beogradu. Amaterskom fotografijom bavi se 6-7 godina, i ona mu je najveća preokupacija u slobodno vreme. Najviše mu leže arhitektura i pejzaži, iako u skorije vreme fotografise i za Stock u studiju. Pored fotografije bavi se i grafičkim dizajnom i to su mu dve najveće strasti, za sada. Generalno, fotografsko "zaustavljanje vremena" i kreativnost, za njega su najlepše stvari.

JOVANKA DRAGIČEVIĆ, ZEMUN
"POD SVETLOM SVEĆE"

"Čemu reći kad jedna fotografija može zameniti čitav roman!" – oduvek je tvrdila moja sestra. Iako je meni to izgledalo nemoguće, težila sam tome da joj ispunim želje. U neprekidnim pokušajima da svoju ljubav iskaže samo jednom, nastale su brojne fotografije. Jedna od njih je i ova."

Jovanka Dragičević, fizioterapeut, amater, još jedan je od zaljubljenika magičnog sveta fotografije. Fotografija je snimljena pomoću Nikon D40X, bez stativa i blica, a uz svetlost sveća u želji da se dobija fina "zamljanost" koja će fotografiji dati željenu nežnost, romantičnost i setu.

Kako ne bi bilo zabune, fotografije su delo Jovanke, ali ih je poslala njena sestra Seka, koja je i autor teksta.

VLADIMIR RADIVOJEVIĆ, BOR, "NISKI LET"

"Početak januara ove godine, okolina Negotina. Jato, u niskom letu iznad pruge, podsetilo me je na atmosferu iz "Stalkera" Andreja Tarkovskog. Ovaj prizor snimio sam fotoaparatom Fujifilm Finepix S 6500 fd, uz ekspoziciju 1/1.600 s i blendu f8. Snimao sam u modu "A", s kompenzacijom ekspozicije od -1 EV kako bih sačuvao svetle partije. Za konverziju u crno-belo koristio sam Silver Efex Pro,

program koji sve više koristim u nedostatku rada u mračnoj komori."

Rođen je 1975. godine u Boru, gde je završio gimnaziju i živi sa suprugom i troje dece. Fotografski gen, koji je (verovatno) nasleđe od oca – fotografa, proradio je nakon objavljivanja portfolija Klavdija Slubana u jednom od prošlih brojeva časopisa Refoto. Njegova najveća pasija je "lajf" fotografija – i tradicionalno "oružje" lajfovača – fotoaparati žutomrljaš. Nada se da će dočekati dan kada će imati zadovoljstvo da snima digitalnim Zeiss Ikonom, na senzoru "lajka" formata...

SIGMA

MADE IN JAPAN

AKCIJA

350

18-200mm F/3.5-6.3 DC OS

375

18-50mm F/2.8 EX DC MACRO

310

17-70mm F/2.8-4.5 MACRO

JOSIPOVIĆ TRADE

Josipović Trade d.o.o.
011/7129-117
Surcinski put 1/o
Novi Beograd
www.josipovictrade.rs

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o.
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTO

BM FOTO d.o.o.
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 122/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTOPREMA

FOTO OPREMA d.o.o.
011/7129-136
Surcinski put 1/o
Novi Beograd
www.foto-oprema.com

DODELA NAGRADA

11. 2. 2009, REDAKCIJA ČASOPISA REFOTO,
BEOGRAD

U prostorijama naše redakcije okupilo se prijatno društvo. Pobjednici konkursa "Autoportret", za koji je nagrade obezbedilo preduzeće "Refot B" primili su ih iz ruku glavnog urednika Ivane Tomanović (treća s desne strane).

Fotoaparati Nikon D40 dobila je Jovana Damjanović iz Niša (prva s leve strane), a drugi fotoaparati, Nikon Coolpix P50 primio je Boris Kociš iz Novog Sada (treći s leva) dok je ranac Lowepro Slingshot 300 dobio Vladimir

Antić iz Beograda (prvi s desna). Drugi konkurs, "Najbolja digitalna fotografija", bio je pod pokroviteljstvom preduzeća "HSM Informatika", a vredne nagrade u vidu softvera firme Adobe dobili su: Slavica Dejanović iz Temerina (druga s desna) koja će na svom računaru instalirati novi Photoshop CS4 dok će Vladimir Živančević i Tadija Savić svoje nagrade, Adobe Lightroom dobiti poštom. Ovoj ekipi pridružili su se Marko Prelić iz Čačka (drugi s leva) koji je dobio knjigu za nagrađenu fotografiju "U fokusu" i Željko Škrbić (u sredini) koji je na konkursu "Praksa na delu" dobio skener Epson Perfection V200 Photo, poklon firme "BS Procesor".

AKTOVI

STANKO ABADŽIĆ, 25. 1 – 22. 2. 2009.
FOTO-GALERIJA LANG, SAMOBOR, HRVATSKA

"Dorađen i sofisticiran, fotografov angažman oko lijepih stvari uopće, premda otežan nostalgijom, ipak je i mudro olakšan lakim komponiranjem. Vrsnim, klasičnim pristupom s lakoćom umjetničkog djelovanja, Abadžić uvodi žensko tijelo na pijedestal svoje općinjenosti vremenom. Okamenjena prolaznost."

Stanko Abadžić (Vukovar, 1952), od rane mladosti aktivan u Foto-klubu "Borovo". Diplomirao je germanistikom i bio više godina dopisnik Vjesnika iz Vukovara. Od 1995. do 2002. živi u Pragu. Po povratku u Zagreb, u Muzeju "Mimara", 2003. priređuje izložbu "In Absentia". Živi i radi u Zagrebu.

PUTOVANJE IZMEĐU
DVA MILENIJUMATOMISLAV PETERNEK, 9. 2 – 20. 2. 2009.
KULTURNI CENTAR, ZRENJANIN

Nakon veoma uspešne izložbe u holu zgrade novinske kuće "Politika" koja je bila otvorena 16. decembra 2008. godine, izložba fotografija doajena domaće umetničke fotografije Tomislava

Peterneka pod nazivom "Putovanje između dva milenijuma", postavljena je u prostoru Kulturnog centra Zrenjanina. Fotografije, predstavljene velikom broju posetilaca, nastale su na putovanjima između dva

fotografijom, a pomoću nje ovekovječava prolazni život. On ima specifičan i prepoznatljiv umetnički pristup fotografiji. Oštrim okom i visprenim duhom pronalazi motiv koji mu omogućuje vizuelnu došetku, ono što pomera značenja, pa se ideja dela tako domišlja i razuđuje a time i produbljuje. Peternek na svojim fotografijama uspostavlja angažovan dijalog s vremenom, a pri tom svet oko sebe oseća kao svoj, pa je prema njemu dobronameran, ne postavlja se ni iznad ni mimo njega. Sve to zajedno čini da delo Tomislava Peterneka nosi snažan autorski pečat."

KONKURSI

PRIPREMILA:
MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆKONKURS ZA FOTOGRAFIJU
UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA
REPUBLIKE SRBIJEGALERIJA "KULOAR", MATEMATIČKA
GIMNAZIJA, BEOGRAD

Rok: 31. mart 2009.

Tema: slobodna.

Format: 20 x 30 cm, na poledini mora biti upisano: naziv rada, ime i prezime autora i razred, ime profesora koji je pomagao učeniku, adresa škole i kontakt telefon. Na konkursu mogu učestvovati učenici s najviše po dva rada. Radove slati na adresu: Galerija KULOAR, Matematička gimnazija, Kraljice Natalije 37, 11000 Beograd, za konkurs. Stručni žiri izabrac radove i dodeliti po tri prve nagrade. Galerija će organizovati izložbu najboljih radova i štampati katalog. Više informacija: www.mg.edu.rs.

8. DANI PRIRODE, BANATSKI
BRESTOVAC

PATRONAT: FSS, FIAP

Rok: 13. april 2009.

Tema: "Priroda".

Format: print 20 x 30 cm do 30 x 45 cm, na podlozi ne debljoj od 1 mm. Mole se autori da radove pošalju i u elektronskoj formi na CD-u, 10 x 15 cm, 300 dpi, JPEG. Četiri fotografije po autoru.

Participacija: za autore iz Srbije 500 din, za članove FSS-a 300 dinara, za sve ostale 15 evra. Radove slati na adresu: Zdravko Simijonović, Sonje Marinković 64, 26234 Banatski Brestovac.

4. MEĐUNARODNI SALON
FOTOGRAFIJE "EKOLOŠKA
ISTINA 2009", ZAJEČAR

PATRONAT: FSS, FIAP, PSA, ISF

Rok: 15. april 2009.

Teme: a) slobodna, b) "Voda".

Format: digitalni, na CD-u, JPEG,

20 x 30 cm, 300 dpi.

Participacija: za obe sekcije 15

evra, za članove FSS-a.

Radove slati na adresu:

Raša Milojević, Color 202,

Trg oslobođenja bb,

19000 Zaječar.

ZABRANJENE IGRE

TAMARA RADANOVIĆ, 27. 2 – 13. 3.
GALERIJA BLOK, BEOGRAD

Na trećoj samostalnoj izložbi Tamara Radanović predstaviće novu seriju fotografija na kojima imitira zanimanje forenzičkog fotografa i beleži niz imaginarnih slučajeva smrti. Prihvatajući igračke kao refleksiju sveta odraslih, čovekolike lutke postaju

žrtve različitih zločina i nesrećnih okolnosti. Tamara Radanović radila je u časopisima *Sensa*, *Lisa*, *Jolie*, *Playboy*, nedeljniku *Reporter*, dnevnim novinama *Danas* i *Biznis*, kao i u filmovima "Kad porastem biću kengur" i "Hitna pomoć".

NOVI SAD I NOVOSAĐANI

5 – 14. MARTA, MUZEJ FOTOGRAFIJE U NIŽNJEM NOVGORODU, RUSIJA

NIKOLA STOJANOVIĆ, "VESELA MLADA"

Izložba "Novi Sad i Novosađani", koja je održana od 1. do 19. februara u galeriji "FKVSV", biće postavljena u Muzeju fotografije u Nižnjem Novgorodu, u Rusiji (<http://www.fotomuseum.nnov.ru/>).

Na konkursu je stiglo 222 fotografije od 44 autora, a za izložbu je odabrano 98 fotografija od 34 autora. Prvu nagradu dobio je Zoran Stojaković,

drugu Dušan Milutinović, a treću Mladen Mitrinović. Pohvale su dobili: Tomislav Lučić, Milota Dubovska-Poslon i Snežana Lukić. U kategoriji kolekcija, prvu nagradu dobio je Petar Vasilčin, drugu Maja Vukelić-Pavkov, a treću Robert Semnić. Pohvale su dodeljene: Mišku Kordiću, Dariu Fužinatu i Nikoli Stojanoviću.

MLADEN MITRINOVIĆ, "BICIKLISTA"

MAJA VUKELIĆ PAVKOV

M. MITRINOVIĆ

FOTOGRAFI ZA DJECU SUVAGA

HUMANITARNO-PRODAJNA IZLOŽBA, 28. 2. BOČARSKI DOM, ZAGREB

STEFAN LUPINO

MARIN TOPIC

STJEPAN SAŠKOR

Poliklinika "Suvag" i tvrtka "Fototeh" d.o.o. pokrenuli su humanitarno-prodajnu izložbu pod nazivom "Tražimo riječ – fotografi za djecu Suvaga", koja će se održati u u Bočarskom domu u Zagrebu, Prislavlje 2, od 10 do 17 sati. Službeno otvorenje je u 11 sati, aukcija u 11,30 h. Sva donirana sredstva biti će uplaćena na "Suvagov" žiro-račun: 2360000-1101251151 i utrošiti će se za dijagnostičko-rehabilitacijsku opremu, a dio sredstava i za

osnivanje fotografske sekcije u sklopu "Suvaga". Očekuje vas slijedeći program: – prodaja autorskih fotografija renomiranih hrvatskih fotografa i prijatelja tvrtke "Fototeh" d.o.o.; – aukcija fotografija renomiranih fotografa; – snimanje portreta, izrada snimljenih fotografija i prodaja po simboličnoj cijeni – besplatni savjeti logopeda iz Poliklinike "Suvag", besplatne individualne konzultacije iz stranog jezika za

djecu i odrasle (engleski, njemački, talijanski, španjolski). Kupnjom jedne ili više fotografija činite dobro djelo i pomažete osobama kojima je pomoć najpotrebnija – djeci. Fotografije hrvatskih autora koje će krasiti vaš dom ujedno vas podsjećaju na činjenicu da ste postupili humano i od srca. Stoga, dođite i podržite ovu humanitarnu akciju i povedite vlastitu obitelj, prijatelje i poslovne partnere. Uza sve, jamčimo vam ugodno druženje i zabavu.

YU PRESS PHOTO SRBIJA

Rok: 1. mart 2009.

Na konkursu mogu učestvovati svi koji su objavljivali fotografije u novinama u toku 2008. godine, a državljani su Republike Srbije, ili rade za medije koji su u Republici Srbiji, kao i strani državljani, uz uslov da su im fotografije snimljene na teritoriji Republike Srbije. Svaki učesnik može poslati do pet pojedinačnih fotografija ili dijapozitiva u svakoj kategoriji, kao i po jednu reportažu koja može imati do dvanaest fotografija ili dijapozitiva. Kategorije: BLIC VEST/Blic reportaža; VESTI/Vesti reportaža; LJUDI U VESTIMA/Ljudi reportaža; SVAKODNEVNI ŽIVOT/Život reportaža; PORTRET/Portret reportaža; SPORT/Sport reportaža; UMETNOST/Umetnost reportaža; NAUKA I TEHNOLOGIJA/Nauka reportaža; PRIRODA I ŽIVOTNA OKOLINA/Okolina reportaža; FOTO-ILUSTRACIJE.

Format: 2.048 piksela po dužoj strani, JPEG, u kompresiji 7, veličine do 2 MB, i slati ih jedan po jedan u elektronskoj pošiljci. Prihvataju se pojedinačne fotografije nastale u 2008. godini; reportaže i projekti završeni ili prvi put objavljeni u 2008. godini. E-pošta: pressphotosrbija@amfrsbija.com <http://www.amfrsbija.com/pressphotosrbija08/static/propozicije.jsp>

IN MEMORIAM

MARJAN UREKAR, KMF

U saobraćajnoj nesreći život je izgubio istaknuti član Fotokino i video saveza "Vojvodine" i Naftagasove foto-sekcije "Naftas" – Marjan Urekar. "Naftaški toranj u nepreglednoj ravnici kao da su naručili fotografi. On i podseća na na stabilni fotografski stativ, tronožac. Sada je dovoljno popeti se na toranj i Vojvodina vam je na dlanu." – svojevremeno je rekao Marjan ukrajno opisujući posvećenost poslu, fotografiji i Vojvodini. Dobitnik brojnih nagrada i priznanja, nosilac zvanja kandidat majstor fotografije, bio je vrsni stvaralac i organizator mnogih foto-događanja za članove "Naftaša" i ostalih ljubitelja fotografije.

BOJE PARIZA

DIJANA NAZOR, 24. 2 – 24. 3. FOTO GALERIJA KIC, ZAGREB

Dijan Nazor rođena je 1971. godine u Splitu. 1995. diplomirala je na Umjetničkoj akademiji te stekla zvanje profesora likovne kulture – restauratora. Bavi se slikarstvom, likovnim oblikovanjem i ilustracijom. Izlagala je na dvadeset samostalnih i više skupnih izložaba u zemlji i inozemstvu. Od 2004. radi kao konzervator-restaurator u Hrvatskom restauratorskom zavodu u Zagrebu. O izložbi "Boje Pariza" Maša Štrbac napisala je: "Dijana je pri njihovu snimanju svoje iskustvo usmjerila prije svega na likovne kvalitete motiva, njihovo kolorističko bogatstvo, stavljajući sadržaj u drugi plan..."

Gdjekad je taj predmet i sasvim neprepoznatljiv, kao u fotografiji detalja pulta u Muzeju Pompidou, ili pregradnog zida jedne pariške galerije – oni su ovdje preobraženi u mondrijanovsku igru pravokutnih obojenih ploha, ili pak fotografsku inačicu op-art-a..."

DIGITALNI PORTRET PREDSEDNIKA

Ove godine prvi put je zvanični portret novoozabranog predsednika snimljen samo digitalnim fotoaparatom, a ne paralelno – i na film i digitalno. Ovaj portret uradio je američki fotograf Pete Souza, koji će ubuduće biti zvanični fotograf Bele kuće, a koristio je Canon EOS 5D Mark II.

SNAGA EMOCIJE

ZORAN MRĐENOVIĆ, 14 – 20. 2. 2009. KULTURNI CENTAR BANSKI DVOR, BANJALUKA

U prostorijama Muzičkog paviljona u sklopu Kulturnog centra "Banski dvor", u Banjaluci, održana je prva samostalna izložba Zorana Mrđenovića, pod nazivom "Snaga emocije". Sve fotografije nastale su u Zoranovom foto-studiju tokom 2008. godine. Izložena je 21 fotografija formata 120 x 80 cm u boji i crno-bijeloj tehnici, a projektovan je video-zapis od

40 fotografija. Izložba je imala prodajni karakter, a sav prihod išao je u humanitarne svrhe. "U galeriji predstavljanja odnosa čovjek-žena, u zanosnom pokretu manekenka je obavijena tekstilnom materijom, obogaćenom svjetlošću sfumata. U snažnim pokretima muških figura, koje stvaraju kovitlac dodirujući, u naponu, tijelo žene koja se predaje. U antičkom uzoru

atletske figure Fidijine genijalnosti, čuvenog bacača diska, mladi umjetnik piše autoportretni zapis." LJ. GAJIĆ

RAMA I RAMSKO JEZERO

30. 1. GALERIJA CIRAKI, POŽEGA, BIH

U sklopu održavanja "Ramskog sila 2009", u Gradskom kazalištu "Požega" prikazan je film "Rama prije potopa i Rama poslije potopa". Nakon prikazanog filma posjetitelji su prešli u Galeriju "Ciraki", koja se nalazi u sklopu

Kazališta "Požega", gdje je Ruža Faletar u narodnoj nošnji otvorila izložbu slika i fotografija "Rama i ramsko jezero". Slike su nastale na likovnoj koloniji održanoj na ramskom jezeru, a fotografije na foto-safariju "Prozor-Rama 2008"

održanom u septembru 2008. godine. Na izložbi su proglašene najbolje fotografije. Prvu nagradu za fotografiju dobila je Elma Pilić, drugu Senka Paunović, a treću Sead Bahtić. Prvu nagradu za kolekciju dobio je Mirsad Mujanović, drugu Murat Jašarević i treću Galib Hadžiemrić. Pohvale za fotografije dobili su: Lucija Mujanović, Risto Milićević, Predrag Mucović, Finka Filipović, Husein Šljivo i Ozrenka Fišić. H.ŠLJIVO

ELMA PILIĆ "NENA"

GALIB HADŽIEMRIĆ "OZARENA DUHOM"

KONKURSI

FRIENDS OF THE EARTH INTERNATIONAL 2009.

ČETVRTI GODIŠNJI KONKURS

Rok: 1. april 2009.

Teme: "Izgubljeni biodiverzitet", "Očuvani biodiverzitet" Biodiverzitet (bioraznolikost) – misli se na raznolikost života, kultura, ljudi i prirodnih procesa na našoj planeti. Traže se fotografije koje oslikavaju i slave važnost i estetsku vrednost biodiverziteta, fotografije na kojima je ono što je izgubljeno i ono što svet prirode pruža: sklonište, hranu i lekove, prostor za život, rekreaciju i lepotu, inspiraciju i radost... i čoveka koji je sastavni deo biodiverziteta. Izgubljeni biodiverzitet – eksploatacija rude, klimatske promene, širenje pustinja, lovljenje ribe u prekomernim razmerama, urbani i ruralni razvoj, komercijalizacija biodiverziteta i bio piraterija itd. Očuvani biodiverzitet – prirodne vrste i eko-sistemi, lokalne organske agrikulture, kulturni identitet, zelene površine poput parkova i bašti itd.

Tri fotografije po temi. Format: digitalni, JPEG, minimum 1.819 x 2.598 piksela, maksimum 10 MB, na CD-u ili slati na e-poštu: photos@foei.org. Pobjedničke fotografije biće korišćene u seriji materijala u vezi s međunarodnom godinom biodiverziteta, uključujući kalendar i izložbu fotografija. Biće dodeljene i novčane nagrade. Više informacija na: <http://www.foei.org/>.

OMLADINSKE MINIJATURE, KRANJ, SLOVENIJA

PATRONAT: FIAP, FZS

Rok: 26. april 2009.

Tema: slobodna.

Autori se dele u dve kategorije: a) do 16 godina, i b) od 16 do 21. godinu.

Četiri crno-bele ili kolor fotografije po autoru.

Format: 10 x 10 cm, 1 x 10 cm, 10 x 7 cm, digitalni, 300 dpi, na CD-u.

Adresa: Fotografско društvo "Janez Puhar Kranj", p.p. 193, 4001 Kranj, Slovenija.

UNUTRAŠNJI PEJZAŽI

SONJA ŽUGIĆ, 24. 3 – 3. 4. GALERIJA SINGIDUNUM, BEOGRAD

Na izložbi će biti predstavljena serija crno-belih pejzaža nastalih tokom 2008. godine na Baltiku, Kapadokiji i Tihom okeanu. Pejzaži Sonje Žugić: "Izražavaju težnju za jednostavnošću, harmonijom, nasuprot ubrzanja koje

živimo. Pokoja prilika ili trag ljudske intervencije postoje u mirnoj simbiozi ili pak začudno tihoj konfrontaciji s predelom. Bez vremenske, prostorne pripadnosti, težnje realnog prikaza predeli više onirični, simbolični."

FOTOGRAFIJE

ULRIKE OTINGER, 22. 2 – 11. 3. GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA

Izložba predstavlja filmski i fotografski rad Ulrike Otinger (Ulrike Ottinger). Kao fotograf i filmska umetnica, njen kreativni opus kreće se između različitih umetničkih disciplina. Gledajući ove fotografije, posmatrač u stranom pronalazi lično, a u udaljenom – blizinu. Njeno delo uvek je u rasponu između nadrealno-pozorišnog, do etnološkog, od fiktivnog do dokumentarnog. Pri tome, Otingerova ne pokušava da bude neutralan

posmatrač. U fokusu njenog fotografskog oka dominira subjektivno viđenje kao što su: strahota i

lepotu, radost življenja, ali i psihički padovi. Fotografije su podeljene u serije: En face, Mongolia (Mongolija), Theatrum Sacrum, Markt (Tržište), Alltag (Svakodnevnica), Arhitektur (Arhitektura). Program je realizovan u saradnji s Gete institutom u Beogradu.

FITNESS – STIL ŽIVOTA

SLAVKO ZEC, 27. 2. 2009. RESTORAN "ŠARAN", APATIN

Fotografije koje će biti izložene treba da na jedinstven način prikažu životnu priču devojke koja je, između ostalog, i evropska prvakinja u fitnessu. Izložba će biti prodajnog karaktera, s tim što će deo novca od prodaje ići u dobrotvorne svrhe. Slavko Zec rođen je 1983. godine u Bačkoj Palanci. Svoju ljubav prema fotografiji iskazao je još kao dete, u osnovnoj školi, fotografišući apsolutno sve

što mu se učinilo interesantnim. S vremenom, svoje znanje je usavršavao, pa je prošle godine pohađao i školu koju vodi naš poznati umetnički fotograf Nenad Karadinović, koji mu je, svojim savetima, bio od velike pomoći u pripremi ove izložbe. Osim modne fotografije, Slavka naročito interesuju i priroda (pejzaži), životinje, ali i sve drugo što se njegovom oku učini interesantnim.

Foto Slavko Zec

FOTOGRAFIJE

MARKO GEORGIEV, 11. 2 – 11. 3. MALA STANICA, NACIONALNA GALERIJA MAKEDONIJE

Marko Georgiev je fotoreporter iz Makedonije koji živi i radi u Njujorku gde je i stekao svetski ugled i renome. Većinu svojih fotografskih zadataka snimio je za The New York Times kao što je uragan

Katrina u Njuorlinsu, rat u Iraku, revoluciju u Nepalu ali i Fashion Week u Njujorku. Kevin Larkin, bivši urednik fotografije u The New York Times izjavio je da je: "Marko ne samo najvredniji fotoreporter u Njujorku, već i najtalentovaniji." Na izložbi je predstavljen Markov obiman opus snimljen u Iraku, Nepalu, SAD, Brazilu, Makedoniji...

63. BRISTOL MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE 2009, ENGLESKA

PATRONAT: FIAP, PSA, RPS

Rok: 11. april 2009.

Teme i sekcije: a) slobodna digitalna, b) "Putovanja" digitalna, c) "Priroda" digitalna. Format: digitalni, 1.024 x 768, maksimum 800 KB, na CD-u ili preko sajta:

www.bristolphoto.org.uk. Dozvoljeno je slati četiri fotografije po sekciji. Participacija: jedna sekcija 10 evra, dve 15, tri 20 evra. Radove s popunjenom prijavom i participacijom slati na adresu: Bristol salon of photography, c/o Henleaze Rd Post Office, Bristol, BS9NB, England.

18. TRIERENBERG SUPER CIRCUIT, AUSTRIJA

PATRONAT: FIAP, PSA

Rok: 27. april 2009.

Kolo se sastoji od četiri izložbe. Četiri žirija bira fotografije za svaku izložbu posebno. Teme i sekcije: crno-beli print, kolor-print, slajd ili digitalni fajl, "Priroda" digitalno ili slajd. Format: print ne veći od 30 x 40 cm, slajd 5 x 5 cm, digitalni fajl minimum 1.200 x 1.600 piksela, na CD-u. Četiri fotografije po sekciji. Participacija: 1 sekcija 35 evra, dve – 45, svaka sledeća 5 evra. Adresa: 18. Trierenberg super circuit, Chris Hinterbermaier, Postfach 364, A- 4010 Austria.

4. MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "PLANINSKI PEJZAŽI", POLJSKA

PATRONAT: FIAP

Rok: 30. april 2009.

Tema: slobodna.

Format: crno-beli ili kolor print ne manji od 24 x 30 cm. Participacija: 15 evra na bankovni račun. Miejski Oerodek Kultury, 34-400 Nowy Targ, Al. Tysi'clecia 37, POLAND. Informacije: www.mok.nowytag.pl. e-mail: stanislaw_krzak@mok.nowytag.pl.

<http://www.davehillphoto.com/>

Portfolio "mladog" (79. godišće) gospodara strip fotografije. Njegove fotografije odišu visokosaturiranim, stripovski kontrastnim HDR izgledom. Iako će mnogi ljubitelji fotografije reći da to više i ne liči na fotografiju, Dave će se "ubiti od para" prodajući svoju umetnost jer narod to jednostavno voli. Obratite pažnju na "behind the scenes" gde možete pronaći fotografije i video-zapise s većine setova. Od vas naravno zavisi šta ćete naučiti. Na Flickeru, i drugim forumima, ljudi kroz stotine postova pokušavaju da reše misteriju ovakvog izgleda njegovih fotografija.

<http://www.photoflexlightingschool.com/>

PhotoFlex je renomirani proizvođač modifikatora studijskog svetla koji je posetiocima svog sajta pružio jedinstvenu priliku da besplatno, korak po korak, mogu pratiti školu osnovne studijske rasvete. Jasno i razumljivo početniku, s obiljem fotografija i primera. Naučićete kako da snimate portrete, proizvode, kako da rasvetu koristite u studiju i van njega. Ukoliko ste zainteresovani da naučite više (i da za to odvojite 79 američkih dolara), posetite: www.webphotoschool.com.

<http://www.youtube.com/>

Želite da naučite više o fotografiji, a mrzi vas da čitate. Nisam mogao da verujem šta se sve ovde može pronaći. Od tutorijala o retu fotografije, upotrebe fleš-rasvete, uputstava o upotrebi određenih modela fotoaparata, kako možete napraviti "low-cost" rasvetu, stativ... Od vas zavisi šta ćete učitati u polje za pretragu. Od najveće pomoći biće vam link Related videos, koji će vam ponuditi materijal koji je sličan onome koji gledate. Još jedan dokaz da znanje zahteva vreme.

<http://www.deviantart.com/>

Devijantni umetnik. Ukoliko prepoznajete sebe, proverite da li vaša fotografija prevazilazi upotrebnu vrednost. Stotine ljudi na ovom mestu "aploadu" (upload) svoje "devijacije". Verovatno će vam biti interesantan odeljak o fotografiji, ali nadite vremena i za ostale pravce. Ima dosta početnika, ali i ljudi koji zaista zaslužuju pažnju. Registracijom omogućavate učestvovanje u komentisanju, ocenjivanju i "aploadu" fotografija. Sve u svemu, zabavno druženje otkrivenih umetnika. Ukoliko vam se određeni radovi sviđaju, možete naručiti print u on-line prodavnici.

NOVI SAD
GALERIJA FOTO-KINO I VIDEO SAVEZA VOJVODINE, NIKOLE PAŠIĆA 34
20. 2. – 1. 3. "ZENA OKOM ZENE" u saradnji sa neformalnom grupom žena iz Pančeva – EkPozicija;
2. 3. – 7. 3. Sombor – 50. izložba članova "FK RADA KRSTIĆ";
8. 3. – 25. 3. "ZENA 2009." žirirna izložba FKVSU;
25. 3. – 2. 4. "Self-Organized Mapping", Flounder Lee – asistent profesora na Herron School of Art and Design u Indianapolisu;
3. 4. – 14. 4. "FK MARIBOR" izložba fotografija članova Kluba;
15. 4. – 28. 4. Gordana Pomorišac & Branislav S. Marković.

HRVATSKA
UMJETNIČKI PAVILJON – TRG KRALJA TOMISLAVA 22, ZAGREB
12. 2. – 15. 3. "Gledati druge". Na izložbi učestvuju oko dvadesetoro umetnika poput: Borisa Mihajlova (Ukrajna), Julike Rudelius (Holandija), Ivana Kožarića, Borisa Cvjetanovića, Kristine Leko (Hrvatska), Inte Ruke (Litvanija), Maje Bajević i Lale Raščić (Bosna i Hercegovina).

FOTO-GALERIJA "LANG", SAMOBOR
1 – 22. 3. Branko Balić, "Portreti umjetnika".

SLOVENIJA
MALA GALERIJA, CANKARJEV DOM – PRESERNOVA CESTA 10, LJUBLJANA
25. 2. – 22. 3. Gregory Valton, "Bežnost".
GALERIJA FOTOGRAFIJA – MESTNI TRG 11, LJUBLJANA
U MARTU – Kevin Broadbery, "Limbo".

VELIKA BRITANIJA
TATE MODERN – BANKSIDE, LONDON
12. 2. – 17. 5. "Rodchenko & Popova: Defining Constructivism".

NEMACKA
C/O BERLIN INTERNATIONAL FORUM FOR VISUAL DIALOGUES – ORANIENBURGER STR. / TUCHOLSKYSTR
21. 2. – 24. 5. Annie Leibovitz, "A Photographer's Life, 1990 – 2005".
MONIKA SPRÜTH PHILOMENE MAGERS BERLIN – ORANIENBURGER STR. 18
19. 2. – 18. 4. Cindy Sherman, izložba fotografija.
FLO PETERS GALLERY – CHILEHAUS C, PUMPEN 8, HAMBURG
11. 2. – 24. 3. Horst P. Horst, izložba fotografija.

ITALIJA
FORMA CENTRO INTERNAZIONALE DI FOTOGRAFIA – PIAZZA TITO LUCREZIO CARO 1, MILANO
DO 22. 3. Mario Giacomelli, "La figura nera aspetta il bianco".

ŠVEDSKO
MODERNA MUSEET – SKEPPSHOLMEN, STOKHOLM
21. 2. – 3. 5. Andreas Gursky, "Works 80–08".

AUSTRIJA
WIEN MUSEUM – KARLSPLATZ, BEČ
12. 3. – 24. 5. "BIG CITY: Street Photography from New York": Walker Evans, Robert Frank, Diane Arbus, Weegee, Lee Friedlander, Garry Winogrand, William Klein.

GABRIELE BASILIKO: BERLIN
(Gabriele Basilico: Berlin)

/izdavač: THAMES & HUDSON, 2002; /jezik: ENGLESKI; /format: 24,6 X 16,5 CM; 184 STRANE; 138 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; /povez: TVRD; /cena: 1.782 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Gabriele Basiliko jedna je od najpoznatijih italijanskih i svetskih dokumentarnih fotografa. Arhitekta po struci, Basiliko od početka bavljena fotografijom fasciniraju urbani pejzaži, arhitektura bilo stambenih, javnih ili industrijskih objekata. Pre osam godina objavila je knjigu najboljih fotografija "Cityscapes". Poslednja knjiga ove autorke, kako sam naziv govori, posvećena je fotografijama izrazito dokumentarnog karaktera Berlina nastalim kao rezultat njenog istraživanja grada i arhitekture. Urednik knjige je Filip Madia (Fillip Maggia), a pored Gabriele Basiliko autori tekstova su: Stefano Boeri (Stefano Boeri), Hans Ullrich Olbrist (Hans Ullrich Olbrist) i dr.

Annie Leibovitz
A PHOTOGRAPHER'S LIFE:
1990 – 2005

/izdavač: RANDOM HOUSE, 2006; /jezik: ENGLESKI; /format: 26,6 X 35 CM; 472 STRANE; OKO 300 CRNO-BELIH I KOLOR FOTOGRAFIJA; /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; /cena: 5.447 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Eni Lebovic spada u red vodećih imena američke i svetske savremene fotografije. Tokom svoje dugogodišnje i bogate fotografske karijere radila je u časopisima *Rolling Stone*, *Vanity Fair*, *Vogue* i saradivala s poznatim firmama kao što su "Gap", "American Express" i druge. Oktobra 2006. godine u Bruklinskom muzeju otvorena je izložba Eni Lebovic: Život fotografa: 1990 – 2005, na kojoj je predstavljeno oko trista fotografija, od portreta filmskih, političkih i muzičkih zvezda kao što su: Demi Mur (Demi Moore), Nelson Mandela (Nelson Mandela), Džordž Buš (George Bush), preko pejzaža iz Jordana i reportaža iz Sarajeva, do intimnih fotografija članova porodice, dece, ljubavnice Suzan Zontag (Suzan Sontag), autoportreta i drugih. I dok je izložba i dalje na proputovanju po Evropi, publikacija urađena za nju odskora se pojavila u našim knjižarama. U sasvim solidno urađenoj knjizi, uz nekoliko propusta koji se uglavnom tiču reprodukcije pojedinih fotografija, zastupljeni su svi radovi s izložbe praćeni tekstom i biografijom autorke.

Tom Ang
OSNOVE MODERNE FOTOGRAFIJE

(Fundamentals of Modern Photography)

/izdavač: MITCHELL BEAZLEY, 2008; /jezik: ENGLESKI; /format: 16,5 X 23,1 CM; 352 STRANE; OKO 700 KOLOR I CRNO-BELIH REPRODUKCIJA; /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; /cena: 2.824 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT".

Poput većine svojih kolega autor ranije predstavljene knjige "Uvod u digitalnu fotografiju" u svojoj poslednjoj knjizi potrudio se da početnicima pruži osnovno tehničko znanje o fotografiji. Ono što, međutim, ovu knjigu čini specifičnom i odvaja je od izdanja sličnog tipa jeste da se autor nije zadržao samo na tehnici. U poslednjem poglavlju ponudio nam je odlične vežbe i zadatke kako bismo što bolje utvrdili pređeno gradivo. Osim toga, u pojedinim poglavljima Ang se bavi načinima prezentacije rada, kao i pitanjima kopiranja i fotografske etike.

Ferdinand Protzman
ŠIROKI UGAO: NACIONALNA GEOGRAFIJA – NAJDIVNIJA MESTA
(Wide Angle: National Geographic Greatest Places)

/izdavač: NATIONAL GEOGRAPHIC, 2005; /jezik: ENGLESKI; /format: 26 X 26 CM; 504 STRANE; OKO 260 KOLOR-FOTOGRAFIJA; /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; /cena: 1.939 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT".

U nekim od prethodnih brojeva predstavili smo knjige "Kroz objektiv: Nacionalna Geografija" i "U fokusu: Nacionalna Geografija najljepši portret" koja je prevedena i na srpski jezik. Za razliku od prve koja predstavlja kompilaciju najboljih fotografija različite tematike nastalih od kada je prvi broj časopisa *Nacionalna geografija* ugledao svetlost dana, i druge koja se fokusira isključivo na portrete, treća, ujedno i poslednja u nizu, posvećena je pejzažima. Po obimu, konceptu i kvalitetu ovo izdanje nimalo ne zaostaje za prethodnim. Saradnik u listovima *Washington Post*, *The New York Times*, *Forward* Ferdinand Protzman odabrao je iz prebogatih arhiva ove institucije i predstavio najbolje fotografije najrazličitijih mesta kroz dvanaest poglavlja (dvanaest geografskih celina). Kao i u slučaju prethodnih, jedna od dobrih strana knjige jeste da se u njoj pored poznatih fotografija nalaze i one koje dosad nisu prezentovane široj javnosti.

Fransoa Sulaž
ESTETIKA FOTOGRAFIJE

Gubitak i ostatak

/izdavač: KULTURNI CENTAR BEOGRADA, 2008; /jezik: SRPSKI; /format: 16,4 X 22 CM; 350 STRANA; 15 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /mesto prodaje: KULTURNI CENTAR BEOGRADA – BEOGRADSKI IZLOG I U MREŽI KNJIŽARA ČUJE DISTRIBUTER "KRUG KOMERC".

Nakon knjiga "Za filozofiju fotografije" Vilijama Flusera i "O fotografiji i umetnosti" Valtera Benjamina, Kulturni centar Beograda u ediciji "Foto Artget teorija" objavio je veoma zanimljivu knjigu posvećenu estetici fotografije. Po rečima autora Fransoa Sulaža, profesora na Univerzitetu Sen Deni: "Želja autora ove knjige jeste da racionalno utemelji estetiku fotografije, da pruži opšti uvid u pitanja pokrenuta tom estetikom, te da promisli jednu stvarnost istovremeno umetničku i egzistencijalnu kod svakog čoveka." Razmatranje estetike fotografije Sulaž sprovodi kroz tri dela: "Od stvarnosti do fotografske umetnosti", "Fotografsko delo" i "Fotografska umetnost", sa ukupno dvanaest poglavlja, oslanjajući se na praktičan rad pojedinih fotografa (Džulije Margaret Kameron, Anrija Kartije-Breson, Dajane Arbus, Mana Reja, Žaka Anri-Lartiga, Marka Patoa, Kristijana Boltanskog i dr.), kao i na filozofske, psihoanalitičke, fotografske i umetničke teorijske postavke mnogobrojnih autora (npr. Rolan Bart, Žil Deluz, Viktor Burgin, Emanuel Kant, Rene Dekart, Valter Benjamin, Mišel Fuko). Odličnim pristupom, jednostavnim jezikom, praktičnim primerima, Sulaž čitaoca ne opterećuje. Naprotiv, nudi nova saznanja upućujući na različite aspekte fotografskog medija, bilo da je u pitanju umetnička ili neumetnička fotografija, na njenu ulogu, moć i odnos prema stvarnosti, pojedincu, umetnosti, kuturi i društvu uopšte. Pored ove, Fransoa Sulaž autor je knjige: "Fotografsko stvaralaštvo u Francuskoj", "Indijansko pismo", "Bliškost" i "Prolazni trenuci". Knjigu je s francuskog prevela Ana A. Jovanović, a njena promocija, na kojoj će pored prevođica govoriti urednica Vesna Danilović, prof. Divna Vuksanović, Bojan Jović i predstavnici Francuskog kulturnog centra, biće 24. februara u Galeriji "Artget" Kulturnog centra Beograda.

Volite li sirovo?

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

S pojeftinjenjem memorijskih kartica i spoljnih (eksternih) tvrdih diskova, sirovi fajlovi (RAW) postali su svima dostupni. Tekst koji je pred vama namenjen je onima čiji digitalan fotoaparati može da snima RAW fajlove. Članak nije pisan za profesionalce, već za sve ljubitelje fotografije, pa su izvesne definicije uprošćene. Oni čitaoci koji imaju samo mali digitalni fotoaparati, obično nemaju "sirovu" opciju, pa je za njih članak samo radi obaveštenja

Svi fotoaparati imaju ili kao opciju ili kao jedinu mogućnost snimanje u JPEG formatu. Tokom ove poslednje decenije, koliko digitalna fotografija postoji u popularnom obliku, ovo je postao standard koji se ne može zaobići. Svi kompaktni fotoaparati snimaju podatke u JPEG formatu, a samo malobrojni pružaju opciju da podatke možemo snimiti i u "sirovom" formatu. Koja je razlika između ova dva? To ćemo videti dalje u tekstu. Fajl u JPEG formatu predstavlja i dalje najbolji kompromis između veličine fajla i kvaliteta fotografije.

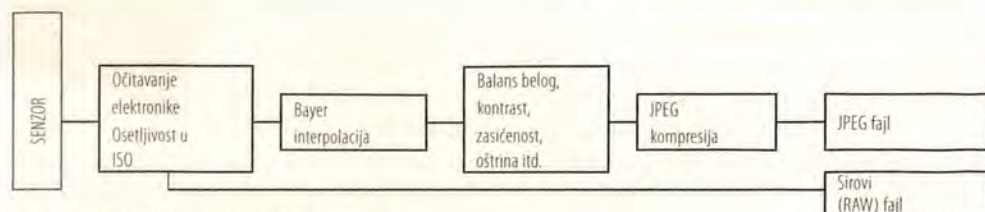
Kada sam pre nekoliko godina kupio memorijsku karticu od 128 MB po "vrlo povoljnoj ceni" od oko 100 evra, nisam mogao ni da pomislim da snimam u RAW formatu. Malo kasnije pojavile su se kartice od 1 GB, ali bile su vrlo skupe. Da sam nekim slučajem pisao članak u to vreme, verovatno bih JPEG format naglasio kao najbolju opciju. Srećom, vremena se menja, raniji kriterijumi više ne važe. S karticom od 8 GB u fotoaparatu i bar 1 TB (terabajt) prostora na eksternom tvrdom disku uz računar, mogu lepo da diskutujem o drugačijim opcijama.

ŠTA JE TO "SIROV" FAJL?

Onako, laički da opišem: ako imate hleb napravljen od testa a nepečen, to je "sirov" fajl. Ako je hleb ispečen, to je JPEG fajl. U čemu je razlika? Sirov fajl, odnosno nepečen hleb, možemo da oblikujemo i ispečemo kako želimo: malo više, malo manje, na jačoj

ili slabijoj temperaturi, da uradimo ovo ili ono da bi hleb imao oblik i ukus koji želimo. Ako je hleb već ispečen (ekvivalent kojim želim da uporedim sa JPEG fajlom), onda su mogućnosti za korekciju vrlo ograničene. Možemo ga malo korigovati, malo dopeći, ali mnogo toga ne možemo da uradimo. Jasno je i onima koji nisu pekari da od lošeg testa (čitajte: od lošeg sirovog fajla) ne može da se ispeče dobar hleb, to znači da se prilikom snimanja, čak i kada smo naučili da koristimo sirove fajlove, moramo da poštujemo osnovna pravila. Posle snimanja možemo lepo da korigujemo fotografiju, ali samo do određene mere. Nešto što je potpuno upropašćeno ne može se naknadno korigovati, pa makar to bio fajl u RAW formatu.

Kao što ste zaključili, za fotografe su najbitniji RAW i JPEG fajl. U dijagramu, međutim, imamo još jedan za nas važan fajl: TIFF (takođe, skraćeno TIF). Većini čitalaca poznato je da postoji još gomila raznih tipova fajlova, no objašnjavanje više njih prevazišlo bi i cilj i obim ovog članka. Neki modeli digitalnih fotoaparata prave JPEG i TIF fajlove u fotoaparatu (npr. mala Minolta Xt), ili samo TIF fajl ili kao opciju RAW i JPEG fajlova (Nikon D300 i kasniji modeli). Zaključak se nameće: sve ove igre s formatima dovode do jako uvećanih fajlova. Budući da sam "nikondžija", ilustracije radi navodim podatke za Nikon D-SLR fotoaparate novijeg datuma. Veličina fajlova samo je približna, jer za različite motive varira i veličina fajla.

Nastanak sirovog (RAW) i JPEG fajla u fotoaparatu

Sirovi (RAW) fajl kao osnova za stvaranje JPEG ili TIFF fajla na računaru

Gornja dva dijagrama preuzeta su iz napisa Boba Atkinsa: "RAW, JPEG and TIFF"

Tip fajla	PRIBLIŽNE VELIČINE FAJLOVA NA SKORAŠNJIJIM MODELIMA "NIKON" D-SLR FOTOAPARATA										
	Vel.	D 40	D40X	D60	D 80	D90	D200	D300	D3 DX / D700	D3 FX / D700	D3X
		6 MP	10 MP	10 MP	10 MP	12 MP	10 MP	12 MP	6 MP	12 MP	24 MP
NEF dvanaestobitni nekomprimovan		5,0	9,0	9,0	12,4	10,8	15,8	19,4	8,1	18,8	38,9
NEF dvanaestobitni komprimovan bez gubitka kvaliteta								13,6	5,7	16,3	27,6
NEF dvanaestobitni komprimovan								11,3	4,7	11,0	23,0
NEF četmaestobitni nekomprimovan								25,3	10,7	24,7	50,6
NEF četmaestobitni komprimovan bez gubitka kvaliteta								16,7	7,0	16,3	35,6
NEF četmaestobitni komprimovan								14,2	6,0	13,8	29,4
TIFF (RGB)	L							36,5	15,3	35,9	73,5
	M							21,2	8,8	20,7	41,5
	S							10,2	4,3	10,0	18,6
JPEG fina	L	2,9	4,8	4,8	4,8	6,0	4,8	5,8	2,5	5,7	14,1
	M	1,6	2,7	2,7	2,7	3,4	2,7	3,3	1,4	3,2	7,9
	S	0,8	1,2	1,2	1,2	1,6	1,2	1,5	0,6	1,4	3,6
JPEG normalna	L	1,5	2,4	2,4	2,4	3,0	2,4	2,9	1,2	2,9	7,1
	M	0,8	1,3	1,3	1,3	1,7	1,4	1,6	0,7	1,6	4,0
	S	0,4	0,6	0,6	0,6	0,8	0,63	0,7	0,3	0,7	1,8
JPEG osnovna	L	0,8	1,2	1,2	1,2	1,5	1,2	1,5	0,6	1,4	3,6
	M	0,4	0,7	0,7	0,7	0,9	0,7	0,8	0,3	0,8	2,1
	S	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,33	0,4	0,2	0,4	0,9

Iz ove tabele jasno se vidi šta nas čeka biranjem raznih opcija na digitalnom fotoaparatu. Drugim rečima, kada se odlučujete da kupite nov fotoaparati odličnih tehničkih karakteristika, pored pitanja da li vam to treba ili ne, važno pitanje jeste i da li s tom izmenom morate da menjate računar, tvrde diskove i slično, jer ne možete dozvoliti da se suočite s lepim velikim fotografijama velike rezolucije koje vaš računar ne može da obrađuje zbog nedovoljne brzine (MHz) ili slabe operativne memorije (RAM). Uzgred, prilikom prelaska sa DX formata (APS) na FX format (24x36 mm veličine senzora), ako i dalje koristite DX objektivne, dobijete dosta lošije rezultate nego da ih i dalje koristite s fotoaparatom DX formata.

Kada sam u jednom slučaju od RAW fajla napravio TIF velike rezolucije u 14 bitova, veličina fajla bila je skoro 90 MB! Iako se TIF može neznatno komprimovati, takav fajl nije univerzalno upotrebljiv (stariji "mekintoš" ga ne čita, kod novih je to moguće), pa ga za sada razmatramo kao nekomprimovan za upotrebu. Fajl u TIF formatu omogućava da se na najbolji način sačuva kvalitet snimljenog materijala i prihvaćen je kao format koji koriste sve laboratorije, svi proizvođači softvera. Format RAW specifičan je za jednu marku i čak model određenog fotoaparata, pa u principu, ako nemate softver sposoban da čita tu vrstu fajlova, ne možete ga koristiti (Camera Raw opener u Photoshopu otvara većinu RAW fajlova, ali ipak ne sve). No, kako vidite iz gornjih dijagrama, sa sirovim fajlom možete da napravite i JPEG i TIF fajl tako da niste prinuđeni da arhivirate ove glomazne TIF fajlove, a istovremeno ne gubite ništa na kvalitetu i mogućnostima

doterivanja snimljenog materijala. Kada govorimo o kvalitetu, treba razumeti da se mnoge finese otkriju tek na veoma velikim fotografijama koje možda vrlo, vrlo retko pravite.

KOMPRIMOVANJE FAJLOVA

Kada govorimo o fajlovima, pomenuo sam da se JPEG, kao i mnogi drugi fajlovi, takođe komprimuju, inače su veoma glomazni za korišćenje i arhiviranje. To komprimovanje može da bude s manjim ili većim gubitkom kvaliteta fotografije (engleski "lossy") ili bez gubitaka (engleski "lossless"). Vrlo je lako to reći, no teže je razumeti. U jednoj publikaciji pronašao sam vrlo ilustrativan opis šta je to "lossy", a šta "lossless".

OBJAŠNJE KOMPRESIJE FAJLOVA		
A (original)	U ponedeljak vreme je bilo sunčano U utorak vreme je bilo sunčano U sredu vreme je bilo sunčano U četvrtak vreme je bilo kišno U petak vreme je bilo sunčano U subotu vreme je bilo sunčano U nedelju vreme je bilo sunčano	178 znakova (100%)
B (neuništavajuća)	1 pon 2 3 4 1 uto 2 3 4 1 sre 2 3 4 1 čet 2 3 5 1 pet 2 3 4 1 sub 2 3 4 1 ned 2 3 4	Referentna tabla 1=U 2=dan 3=je vreme bilo 4=sunčano 5=kišno 49+37=86 znakova 48% kompresije
C (uništavajuća)	Prošle nedelje vreme je bilo pretežno sunčano	39 znakova (22%)

Prema CD ROM publikaciji "The 123 of digital imaging", Vincent Bockaerta, prerada SVD

Iz gornjeg primera vidi se da se original tačno može rekonstruisati iz fajla koji je komprimovan bez gubitaka, dok se iz fajla komprimovanog s gubitkom ta rekonstrukcija ne može obaviti apsolutno tačno. Ovo je

vrlo lepo objašnjenje, ali u praksi to je, naravno, komplikovanije. Obim ovog teksta ne dozvoljava da se mnogo ide u detalje, a ko se interesuje, a zna engleski, može da se posluži digitalnom knjigom "1-2-3 of Digital Imaging" autora Vincenta Bockaerta koji na briljantan način opisuje ove detalje i daje potpuniji uvid u vrste fajlova i njihov proces. Ovaj primer naveden je samo radi razumevanja šta je "lossy", a šta "lossless" način komprimovanja.

ŠTA PREPORUČUJEM DA SE RADI?

Iz gornjeg izlaganja jasna je preporuka: treba snimati u RAW formatu, koristiti softver koji se isporučuje uz digitalni fotoaparati da bi se ti fajlovi otvorili (ili ih otvoriti u Camera Raw - Photoshop), i po potrebi konvertovati već doteran RAW fajl u JPEG ili TIF format. Ako vam fotografije trebaju za porodični album, za slanje putem Interneta ili za prezentacije, svakako treba da ih konvertujete u JPEG fajl. Ako fotografiju treba da pripremite za štampanje u velikom formatu, logično je da se ona na kraju konvertuje u TIF format. Za arhiviranje, i na "pi-si" i na "mek" računarima, fotografije treba čuvati u JPEG ili TIF formatu. Ako ste profesionalni fotograf (kome su originalni snimci veoma važni) i pri tom koristite softver firme koja je proizvela fotoaparati ili neki od programa posebno namenjenih radu sa sirovim formatima, možete svoje fotografije da arhivirate u RAW formatu. Kako pretvaranje snimaka iz RAW u JPEG format oduzima vreme, u situacijama kada je neophodno brzo proizvesti fotografije na papiru treba koristiti opciju snimanja u RAW i u JPEG formatima, ili samo u JPEG. Naravno, kapacitet kartice, ako se snima RAW i JPEG biće manji nego ako se snima samo u RAW formatu, ali to je cena koja se mora platiti. Na putovanjima, gde je količina materijala za nošenje ograničena, treba snimati u RAW i posle toga birati i obrađivati fotografije po povratku s puta. U ovom poslu od velike koristi je automatizacija procesa, takozvani Batch ili Scripts postupci kada računar radi za vas dok se vi bavite nečim drugim. Snimati samo u JPEG formatu može znatno da nam ograniči mogućnosti doterivanja i ja ga manje preporučujem.

Odmah da kažem, ja radim skoro isključivo u sirovom formatu s "lossless" komprimovanjem, ali činim još jednu "nepodopštinu" koja će mnogima da izgleda kao suvišna: pravim bracketing sa bar tri snimka. Ako

"Ada Ciganlija" maksimalan kvalitet

Isečak maksimalan kvalitet

Isečak za Internet

Isečak umerena kompresija ("medium")

Od fotografije snimljene na Adi ciganliji, gore levo, napravio sam različite fajlove, čije sam isečke pokazao: fotografija gore desno je u formatu JPG s minimalnom kompresijom, maksimalnim kvalitetom. U srednjem redu, levo, nalazi se isti toliki isečak, ali napravljen od iste fotografije pripremljene za slanje Internetom. Uočava se znatan gubitak kvaliteta. U srednjem redu desno fotografija je u formatu JPG s umerenim stepenom kompresije. Na kraju, u donjem redu je ista ta fotografija u TIF formatu, u najvećem mogućem kvalitetu. Uočava se da se na ovako velikom povećanju, koje odgovara formatu cele slike od 35x45 cm, razlike u kvalitetu teško uočavaju, pogotovu što se to u štampi još teže odražava nego na stvarnoj fotografiji na papiru. Jedino veoma velika kompresija za slanje Internetom, plus redukcija formata, čine da je fotografija neprikladna za pravljenje na papiru.

Isečak TIF

postavim fotoaparat na snimanje u nizu "continuous high" (CH), tri snimka koje napravim s podekspozicijom, normalnom ekspozicijom i preekspozicijom snime se za tren oka, da fotografisana osoba često i ne prepozna da sam napravio tri snimka. Zavisno od toga koliko hoću sebe da osiguram, postavljam granice "bracketinga" na $\pm 0,7$ ili $\pm 1,0$ (ponekad i drugačije), a od vrste predmeta pred sobom podesim opšti nivo ekspozicije naviše, naniže ili ga ostavim na normalni. Na primer, ako snimam na snegu, postavim opštu korekciju na $+0,7$ ili $+1,0$ da bih kompenzovao za povećanu belinu koju daje snežna okolina. Time eliminišem najveći procenat grešaka u ekspoziciji. Ako ne koristite "bracketing", videćete da se velike greške u ekspoziciji mogu ispraviti samo donekle i u RAW formatu, a u JPEG skoro nikako. Zato sam pored RAW formata uzeo i tu dopunsku meru sigurnosti. S obzirom na to da su memorijske kartice vrlo jeftine, toplo preporučujem ovaj način snimanja, čak i onda kada ne izgleda da je nužno tako snimati. Više puta uspeo sam time da izlečim i nečije

zatvorene oči, jer s greškom u ekspoziciji može se živeti, ali s osobom koja žmuri, ne može se ništa.

DA ZAOKRUŽIMO OVU DISKUSIJU

Sirov fajl koji kod "Nikona" ima sufiks NEF (Nikon Electronic Format), kod "Canona" je to CRW i CR2, "Sony" ima SR2 i SRF, itd., ima svoje dobre i loše osobine. Dobre sam već pomenuo, a loše su da ti formati nisu isti za sve proizvođače. Zbog toga što ne postoji standard, nego svako pravi svoje fajlove, "Adobe" je uveo Digital Negativ – DNG tip koji je nezavistan od proizvođača. Taj format već su usvojili "Hasselblad", "Leica", "Ricoh" i "Samsung" kao svoj sirov format. Fajlovi konvertovani u DNG format (pomoću Adobe DNG konvertora koji je besplatan i, što je najvažnije, radi i bez Photoshopa) mogu se otvoriti na bilo kom računaru – čak i ako nemate podršku za neki od modela fotoaparata (naravno da vam je potreban Photoshop za otvaranje). Ako snimate u RAW formatu, bitno je da ekspozicija i oština budu kako treba. Ostali parametri

mogu se doterati u računaru. Kod JPEG i TIF formata morate da vodite računa o balansu belog i svim ostalim elementima, iako je "Adobe" u svojim novim verzijama Photoshopa CS pružio i mogućnost maksimalne kontrole – otvaranje i obradu JPEG formata kao da je RAW, naravno s manjim opsegom akcije. Popularan ali ne i savršen JPEG format jeste univerzalno rešenje za sve. Ako imate odgovarajući softver na računaru, onda ćete RAW fajl da otvorite, doterate i zatvorite najčešće u JPEG formatu, jer vaš RAW

je samo vaš RAW, drugi ne mogu da ga koriste ako nemaju softver iste firme. Znači JPEG je univerzalno prihvatljiv, dok je RAW specifičan za svaki brend fotoaparata. Može se, naravno, snimati paralelno u RAW i JPEG formatu (različite finoće).

Format JPEG daje nam fotografije dovoljno dobrog kvaliteta uz vrlo umerenu veličinu fajla, dok TIF daje najbolji mogući kvalitet koji se "plaća" veoma velikim fajlovima, glomaznim za manipulisanje. Ako želim svoje fotografije da odnesem u laboratoriju na izradu, JPEG je sasvim dovoljan. Naravno, ne treba nositi fajl od 60 MB da se napravi fotografija za pasoš – dovoljan je JPEG fajl male kompresije, ali dobrog kvaliteta. Ako želite da napravite baš velike i kvalitetne fotografije, napravite svoj fajl u TIF formatu, ali prethodno pitajte laboratoriju da li mogu da ga "svare".

Za slanje Internetom treba vam JPEG format (i još neki formati koje nismo pomenuli). Ako šaljete fotografije u digitalnom obliku na izložbe ili za časopise, sledite uputstva organizatora izložbe, odnosno redakcije časopisa. Vrlo je neuljudno nekome poslati fotografiju od 5 ili 6 MB Internetom. Ne može svaka Internet konekcija da savlada toliki fajl. Za gledanje fotografija na Internetu dovoljna je veličina od oko 600x800 piksela srednjeg kvaliteta ili za potrebe štampe oko 1 MB (za izradu fotografija na papiru u formatu 10x15 cm fajl do 1 MB sasvim je dovoljan). Dosta koristim komercijalnu laboratoriju kojoj fotografije šaljem Internetom. Oni se ne bune ako pošaljem fotografiju veću od potrebne, ali mi zato računar duže vreme bude blokiran. Zato, uglavnom, fotografije šaljem noću, dok ja spavam – računar radi.

Ovim lista fajlova nije iscrpljena. Ima ih još dosta vrsta, ali o tome se pišu poglavlja u knjigama – za članke je to isuviše dugačko. Često u direktorijumu svojih fotografija nalazite neke fajlove koji imaju čudan sufiks. To su najčešće privremeni fajlovi. Ko se više interesuje za sufikse, postoji internet adresa: www.fileinfo.net, gde mogu da se nađu svi sufiksi koji su u upotrebi. Vaše primedbe rado ću da pročitam ako ih pošaljete na: dragosv@eunet.rs. One najinteresantnije daću Redakciji za Pisma čitalaca.

Canon

3 GODINE GARANCIJA

PROFESIONALNI CANON DSLR APARATI
OD SADA SA GARANCIJOM OD 3 GODINE*

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3617-563

BM Foto d.o.o
Bul. AVNOJ-a 12ž/5
11070 N. Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/7129-136

* Važi samo za modele: EOS 40D, 50D, 5D MkII, 1D MkIII (EOS 450D 2 godine)

Miloš Bičanski

Miloš Bičanski nije imao san da postane fotograf, jednostavno se dogodilo, možda iz inata roditeljima jer, biti fotograf, za njih je značilo imati fotografsku radnju. Upravo suprotno, Miloš nikada nije želeo da bude na jednom mestu i da se povinuje svakodnevici života. Traganje za pričama iz života oduvek je bio njegov imperativ, pa tako kaže da se dokumentarnom fotografijom bavio oduvek, od prvih kadrova još iz srednje škole. Profesionalni angažman dobio je kao fotoreporter 1991. u najtiražnijem časopisu bivše Jugoslavije – *Nada*. Godine 1996. prelazi u dnevne novine *Blic* i istovremeno započinje saradnju s međunarodnom foto-agencijom EPA. U Atinu odlazi 2001. i od tada radi za veliku svetsku foto-agenciju "Getty Images". Kao i svakom fotoreporteru, mesto boravka nije presudno jer su "walking boots" (čizme za šetnju) i foto-torba uvek okačeni o čiviluk, jer se s njega lako mogu skinuti. Ipak, uslovi za rad od presudnog su značaja za kvalitet koji se priželjkuje, ali i očekuje. Na pitanje zašto se odlučio da živi u Atini kaže da: "Za razliku od nas, Grci cene fotografe i fotografiju i ne drže ih za špijune, izdajnike i neprijatelje. Takođe, prezentacija i vrednovanje fotografije na visokom je nivou: u Solunu postoji Muzej fotografije, svake godine održava se bijenale, u Atini je u jesen mesec fotografije, postoje razni seminari na kojima gostuju svetski fotografi i urednici prestižnih časopisa. Udruženje fotoreportera Grčke veoma je aktivno – organizuje grupne izložbe, seminare... U gradu su galerije koje podržavaju fotografiju i

reprezentativni muzej "Emanuele Benaki" koji svake godine predstavi jednog ili dva svetska fotografa."

Ipak, s načinom rada nije zadovoljan. U Grčkoj postoji pet-šest velikih dnevnih novina koje se koriste uslugama tri-četiri domaće "news" agencije, nekoliko sportskih agencija i četiri svetske. Novine nemaju svoje fotografe, pa tako ostaje mogućnost da se radi "na kilo", gde kvalitet nije mnogo bitan, ili da se saraduje s nedeljnim i mesečnim časopisima, gde urednici svojim izborom fotografija sruše kvalitet date reportaže. Nekompetentnost i nestručnost ljudi umnogome podseća na situaciju kod nas. Zbog svega toga Miloš retko saraduje s grčkim časopisima, već pretežno sa stranim.

Ta saradnja u znatnoj meri definiše teme i priče za reportaže jer bez zainteresovanih kupaca fotografije ostaju u fioci, ili bolje reći, u računaru. Ipak, neke priče predstavljaju poseban izazov koji ga motiviše da uložiti sve u tu reportažu zato što zna da ono što je dobro urađeno – fotografisano, ima svoju produ i vredi se za njega boriti. A da bi to zaista bilo dobro, treba se pripremiti, informisati, jer osnova dobro "pokrivene" priče ili nekog događaja leži u dobroj komunikaciji s ljudima. Da bi fotograf ostvario tu komunikaciju, mora da poznaje njihove običaje, kulturu, način života, probleme... Da bi sakupio što više informacije, Miloš najčešće koristi internet ali i svoju kolekciju knjiga, tako da se neke ideje rađaju inspirisane radom drugih fotografa, pre svega njihovim pristupom nekoj temi.

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

ŽIVOT KAO TEMA

Za mnoge čitaoce našeg časopisa ime Miloša Bičanskog nije ni novo, ni nepoznato. Njegova fotografija objavljena je na naslovnoj strani broja 34, iz aprila 2006. godine. Svaki prikaz izložbe Yu Press Photo obavezno uključuje i jednu njegovu, nagrađenu fotografiju. Iako već skoro deceniju živi u Grčkoj, i dalje je sastavni deo "dokumentarne scene" u Srbiji. U intervjuu za časopis opisao nam je svoj način rada, ali i kritički se osvrnuo na poziciju koju ima novinska fotografija kod nas

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

Trenutno se sprema da fotografiše u Južnoj Srbiji. Iz iskustva zna da će mu biti neophodna tri-četiri odlaska da bi snimio tačno ono što želi: "Prvi susret je međusobno upoznavanje. Sledeći put već je lakše, ideja o načinu snimanja je jasnija, može da se snimi ono što je propušteno, ponovi ono što nije uspelo i sve to uz mnogo lakšu komunikaciju jer više nisam stranac. Ljudi postaju opušteni i prirodni pred fotoaparatom jer imaju poverenja u mene. Na primer, reportaža o Boru bila je posebno osetljiva tema. Za nju mi je trebalo oko desetak dana. Borani su bili skeptični i zatvoreni prvih nekoliko dana. U takvim situacijama uvek angažujem "fixera", nekog lokalnog ko je komunikativan, ko poznaje ljude, i dok on priča s ljudima, ja fotografišem. Takođe, mislim da ljudi osećaju da li si u redu ili ne samim tvojim kretanjem, kako im pristupaš, kakav odnos imaš prema njihovom životu. Kada sam fotografisao Bor, bilo mi je bitno da shvate da sam tu da bih zabeležio nešto što svi u Srbiji znaju, ali mu okreću leđa jer je to najlakše rešenje. Želeo sam da prikazem kako izgleda biti stanovnik grada u kojem te svakodnevno truju, gde se život sveo na puko preživljavanje. Kako izgleda biti radnik u zapuštenoj fabrici gde su uslovi rada i života ravni nuli! Kada su shvatili moju ideju, a pošto mi nije bio odobren pristup u RTB "Bor" kakav sam tražio, sami radnici prokrijumčarili su me u kompleks fabrike i rudnika i pokazivali mi gde i kako rade.

Sasvim suprotno, veći deo priče o požarima u Grčkoj snimio sam za samo dva dana. Taj zadatak bio je težak i veoma uzbuđljiv. Bio je kraj avgusta i već je bilo velikih šumskih požara tog leta, naročito oko Atine, ali ovaj na Peloponezu opasno je ugrozio život stanovnika nekoliko sela. U toku noći čak četrnaest

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "BOR", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "BOJE GRČKE", 2005

osoba izgubilo je živote pokušavajući da izađu iz sela Artemide. Kada sam ujutro stigao pred selo, ugledao sam silne novinare i televizijske ekipe. Staro pravilo kaže: gde ima puno nas iz medija, tu nema dobre fotografije! I tako smo nas troje seli u auto i krenuli put drugog sela gde mediji još nisu stigli. Pošto smo prvi ušli u selo koje je preživelo pakao tokom noći, zatekli smo stanovnike kako pokušavaju da se vrate u normalan život: prebrojavaju se, raspituju o susedima, tresu se od šoka. I sad ja treba da fotografišem

nekoga ko se celu noć borio za goli život, čija je imovina izgorela i ostao je bez ičega, i povrh svega, njegovih četrnaest komšija izgorelo je pokušavajući da pobegnu od vatre. U takvim situacijama treba stvarno znati šta želiš da pokažeš na fotografijama – uvek težim da istaknem dostojanstvo tih ljudi koje dolazi do izražaja u ovako ekstremnim situacijama. U selu smo se zadržali dok nisu stigle televizijske ekipe. Od meštana smo saznali za jedno manje selo Smerna, koje je isto tako bilo ozbiljno ugroženo. Tek kada smo

© MILOŠ BIČANSKI, "BOJE GRČKE", 2005

© MILOŠ BIČANSKI, "BOJE GRČKE", 2005

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

ušli u selo, shvatili smo da nas je vatra pratila i da je put za nazad presečen vatrom. I tako sam se našao u selu okruženom vatrom. Čudan je to osećaj kada ispred sebe imaš vatreni zid visok pedesetak metara i kada svi beže na jednu stranu, a ti na drugu samo da bi nešto fotografisao. Pri tom si svestan da je situacija ozbiljna i da nema nikog ko ti može pomoći. Srećom, na snimanje sam došao pripremljen. Imao sam veliku maramu koju sam natopio vodom i obmotao oko lica da bih mogao da dišem i budem u tolikoj jari i dimu. Kasnije sam saznao da je temperatura bila preko 50 °C! Svakog trenutka imao sam minimum dva litra vode u rancu i isključivo pamučnu odeću (ništa plastično ni blizu mene, pogotovo ne sportske

patike). Malo zahvaljujući sreći, ali i instinktu, uradio sam dobar posao i snimio fotografije koje drugi nisu imali. Na kraju sam bio veoma zadovoljan. Jednom drugom prilikom, kada je goreo Nacionalni park "Parnita" pored Atine, svi fotografi snimali su vatrogasce kako se bore s vatrom. Bilo je tu dobrih fotografija, ali sve vreme nešto mi je nedostajalo. Otišao sam nezadovoljan i dalje razmišljajući šta drugo da snimim što ostali nemaju. I tako, u zoru, kada je vatra već protutnjala i svi otišli da pošalju svoje fotografije agencijama, seo sam na motor i zaputio se pravo u izgorelu šumu. Tu sam našao srnu i srndaća kako u izgoreloj šumi traže vodu. Istog trenutka znao sam da je to ono što sam tražio – za

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

tu fotografiju dobio sam treću nagradu na China Press Photo." Nažalost, ne tako često, fotoreporterima imaju priliku da snimaju i vesele događaje kao što je Miloševa reportaža "Grčke boje". Kako kaže, lepo je, za promenu, raditi na priči gde su svi nasmejani, veseli, sretni. Svi luduju i uživaju, što se najbolje odlikava na licu devojke koja se našla na naslovnoj strani časopisa *Refoto* 2006. godine. Kao srpski fotograf u Grčkoj, Miloš Bičanski uspeo je da objavi svoje fotografije u brojnim svetskim časopisima, da osvoji mnoge prestižne nagrade, ali i dalje žali što svoje reportaže ne može da plasira u srpskim medijima na visokoprofesionalan način. Po njegovim rečima, za lošu poziciju fotografije kod nas krivi su sami fotografi svojim neangažovanjem ali isto tako i kulturne institucije koje ne učestvuju u plasiranju fotografije skoro uopšte. Celokupna svest o fotografiji, njenom značaju i vrednosti, mora znatno da se promeni da bi fotografi iz Srbije objavljivali svoje fotografije u celom svetu.

RAZGOVOR VODILA IVANA TOMANOVIĆ

BIOGRAFIJA

Rođen je 1967. u Beogradu. Profesionalno je počeo da se bavi fotografijom kao fotoreporter 1991. godine u najtiražnijem časopisu bivše Jugoslavije – *Nada*. Od 1996. do 1999. radi u dnevnom novinama *Blic* i započinje saradnju s međunarodnom foto-agencijom EPA. Godine 1999. odlazi u Crnu Goru, na mesto urednika fotografije u podgoričkim dnevnom novinama *Vjesti*. U Atinu odlazi 2001. i započinje saradnju s foto-agencijom "Getty Images" za koju i danas radi. Fotografije su mu objavljivane u vodećim svetkim časopisima: *Stern*, *Newsweek*, *Observer*, *New York Times*, *Gaardian*, *The Bild*, *Australian Times*, *Herald Tribune*, *Paris Match*...

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

© MILOŠ BIČANSKI, "POŽAR U GRČKOJ", 2007

Majstor u kući

Nebo se spojilo s horizontom i svetla skoro da nema. A vama se baš sada fotografije, jer u rukama okrećete vašeg dugo priželjkivanog, potpuno novog mezimca koji ima baš sve ono što ste prošle godine primetili da je esencijalno za vaš budući rad. Ali, nikako da s njim odete u akciju...

ŠTA SE KRIJE U FIOCI?

Prvi savet koji vam mogu dati jeste da na sto izvučete fioku ili kutiju u kojoj čuvate sve one sitnice koje se sakupljate, a skoro nikad ne znate šta biste s njima. Kada počnete da prebirate, videćete da se pred vama pojavljuje veliki broj potencijalnih objekata (naša čitateljka Jovana nazvala ih je "sitnicama") idealnih za fotografisanje iz nekoliko razloga: ne kreću se i dovoljno su mali da ih možete snimati na stolu kraj prozora. Otuda potiče i naziv ovakvog rada: "table top" ili "fotografija na stolu". Nakon preturanja fioka, komoda i svih onih mesta gde se obično sakuplja ona fina prašina zvana "muzejska", nakon odabira odgovarajućih predmeta sledi razmišljanje o upotrebi neke adekvatne rasvete. Kako je moguće pronaći sve

upotrebljene spravice i kod nas, namerno sam dodao i cene. Do sada smo vam pokazali kako da upotrebite skoro sve poznate načine za rasvetljavanje malih objekata, a za primere u ovom broju koristio sam minijaturnu *Microstream* baterijsku lampu (cena je oko 15 evra, ali ima i drugačijih i jeftinijih), koja ima veoma snažno svetlo. Neodoljivo me podseća na dane provedene u Prirodnjačkom muzeju kada sam često koristio fiberoptički izvor svetla: mali je i lako ga je pozicionirati. Iako je ova baterijska lampa dovoljno mala da je možete postaviti gde god poželite, ipak volim da su mi ruke slobodne, a to mogu postići jedino ako fotoaparati i rasvetu postavim na stativ ili neki od sistema za nošenje i podupiranje.

1 ATMOSFERA

Obezbedite sebi mir i prostor za rad jer će vam za ovakve fotografije najvažnija biti inspiracija koja najčešće dolazi iz unutrašnjeg nadahnuća. Iako je ružno vreme prvi faktor koji vas "natera" da ostanete kod kuće, iskoristite sivo olovno nebo koje daje odlično difuzno svetlo, često najpogodnije za opšte osvetljenje, a za specijalne efekte koristite obične sijalice, baterije, fleševe, led diode, sveće... sve što vam padne pod ruku a emituje svetlost.

2 MOTIV

On je svuda oko vas, u običnim svakodnevnim stvarima koje vas okružuju, detaljima, tračku svetla koje pada na "nešto"... Od vašeg karaktera, senzibiliteta i osećaja za detalje zavisice i sposobnost pronalaženja motiva i njihova interpretacija u vidu... fotografije.

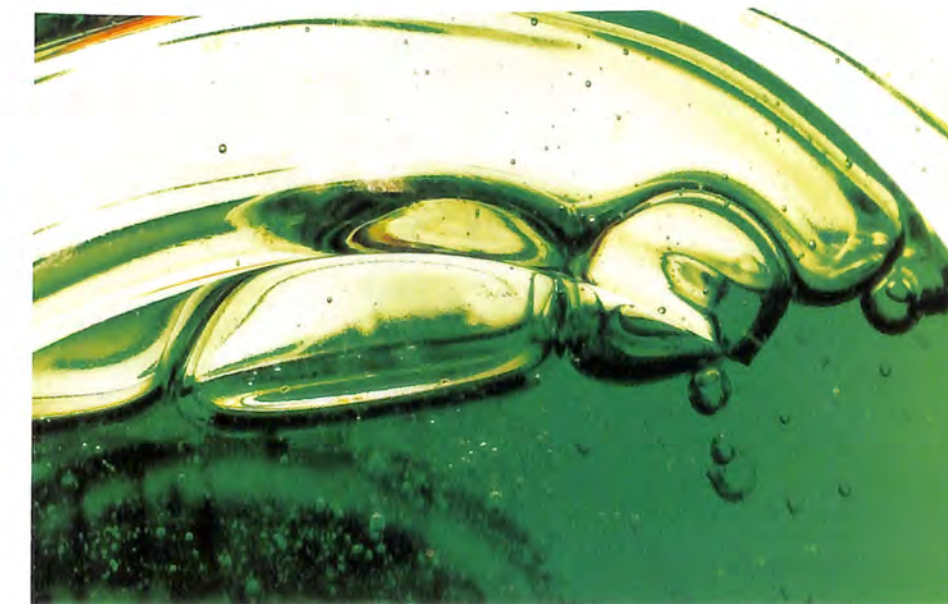
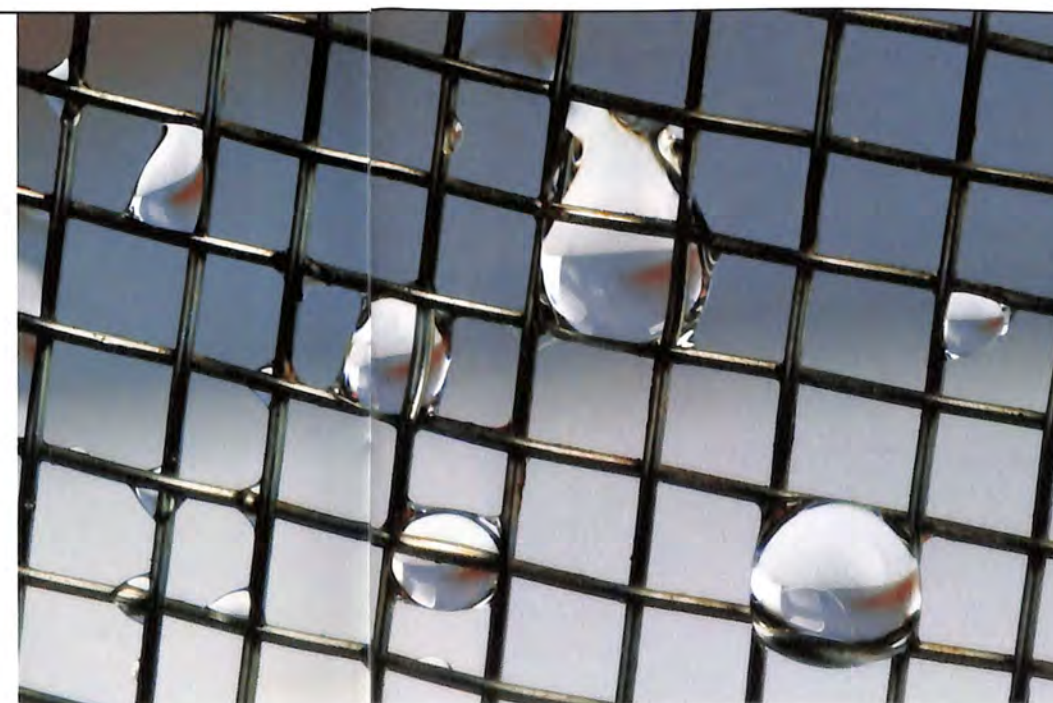
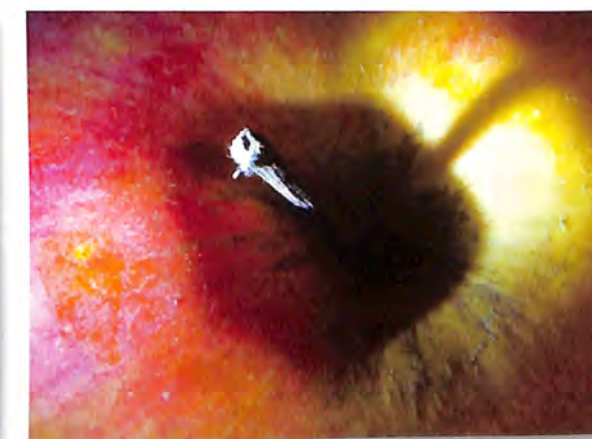
U ovu svrhu možemo koristiti knjige, plastelin, džakčice s nekim rastresitim materijalom ili stative. Prva tri sistema uvek su nam tu nadohvat ruke, a stativi kao posebna kategorija imaju mnogo varijanti i još više razlika u ceni. Ukoliko koristimo klasičan stativ, on će nas prisiliti da objekte postavljamo uz ivicu stola, što nam sigurno neće olakšati rad. Sasvim je drugačija priča ukoliko koristite minijaturni stativ. Ja koristim nekoliko, a najčešće *Hama profilo* (nije ga lako pronaći na berzama, ja sam ga platio 15 evra), koji ima sve odlike mnogo većih rodaka, ali je njegova visina 55 cm, a sklopljen ima samo 30 cm i može stati u bilo koju torbu ili džep. Drugi stativ za koji mislim da je veoma koristan jeste *Manfrotto TableTop* (cena mu je oko 70 evra), koji je veoma mali, ali je izrađen od anodiziranog magnezijuma i može poneti i ozbiljniju težinu. Idealan je za snimanje kompaktnim digitalcima. Ukoliko želimo da mu povećamo visinu u kompletu imamo za to namenjenu teleskopsku šipku, koja dodaje još oko 30 centimetara. Ovu šipku možemo i veoma dobro iskoristiti u kombinaciji s *Manfrotto Super Clamp* – klampom. Jedan od novijih gadžeta (engl. gadget) jeste i

hidraulični nosač pod imenom "magic arm", koji se odlikuje time da se zavrtnjem jednog jedinog šrafa svi pokretni delovi blokiraju u određenom položaju. Sistem se proizvodi u čak četiri veličine, od kojih su one manje kao stvorene za igranje s malim fotoaparatom, a veliki model može biti dobar izbor za teže fotoaparate ili kao nosač objekata koje fotografisemo. Pored velike klampe postoji i nekoliko manjih modela, a pre nekog vremena pojavila se i Nano Clamp varijanta minijaturnih dimenzija – kao stvorena za rad u našem minijaturnom studiju.

PRIRUČNA SREDSTVA

Jedno od sredstava koje smo već pominjali, a ima ih i u gotovoj verziji, jesu džakčice s pirinčem ili nekim sličnim rastresitim materijalom koji na veoma dobar način upija sve neželjene vibracije. Njih je veoma lako postaviti u bilo koji položaj, a mogu se i kombinovati. Pored ovog, dobar sistem jeste i korišćenje plastelina koji je nezamenljiv kada objekat treba fiksirati u željeni položaj. Ali, plastelin može biti i veoma dobar kao stativ i to kada ga ubacimo u plastičnu kesu koju možemo oblikovati po želji i na njega postaviti

Jedan od najjeftinijih načina za oslanjanje fotoaparata prilikom fotografisanja na stolu jeste korišćenje knjiga kao metode podešavanja visine objekta i fotoaparata. Drugi ekonomični sistem jeste korišćenje džakčica s pirinčem, žitom ili pasuljem. Rastresiti materijal lako se oblikuje prema potrebi, a ujedno izuzetno dobro eliminiše sve vibracije. Ukoliko je potrebna ekstremna stabilnost, možemo koristiti još jedno džakče koje stavimo na fotoaparat.

3 INSPIRACIJA

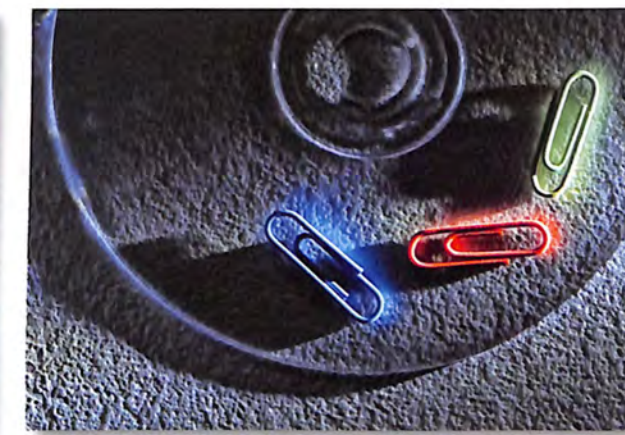
Inspiraciju za ovu temu pronašli smo, pre svega, u fotografijama naših čitalaca koje već poznajete sa stranica časopisa. Jovana Stojanović pobednik je prošlogodišnjeg konkursa "Praksa na delu" i to upravo s fotografijama koje savršeno odgovaraju ovoj temi. Marka Jevtića smo predstavili 2006. godine u broju 38, kao mladog talenta posle brojnih odličnih fotografija koje je slao na naše konkurse. Nikola Panajotović može da se pohvali objavom svoje fotografije na naslovnoj strani Refoto br. 26 iz decembra 2004. godine i kasnije prikazom takođe u rubrici Foto-amater (Refoto br. 27, 2005). Dimitrije Stošić imao je nedavno samostalnu izložbu u Beogradu, učestvovao je na prošlogodišnjem konkursu "Najbolja digitalna fotografija" i posetio redakciju časopisa donevši nam svoj portfolio iz kojeg smo i izdvojili fotografije za objavu u ovom broju. Ovoga puta, rubrika "Praksa na delu" zaista je specifična jer su je većim delom kreirali naši čitaoci. Inspirirajte se i vi ovim fotografijama jer u sledećem broju će biti "vaših pet minuta" kada budemo objavili fotografije za konkurs "Praksa na delu" s temom "Majstor u kući".

fotoaparata. Ako nekoga buni razlog ubacivanja plastelina u kesu to je zbog toga što će jedan mali deo ovog materijala uvek ostajati na glatkim površinama fotoaparata, a to, naravno, i te kako nervira svakog fotografa. I neki od stativa o kojima smo pisali ranije mogu biti veoma korisni u ovom poslu kao na primer GorillaPod. Makrofotografija zahteva sisteme za stabilnost i pridržavanje, kako fotoaparata, tako i predmeta koji fotografišemo. Pored pomenutih sprava, svako od nas (nadam se da je tako) ima na polici poredane knjige koje, pored toga što su riznica znanja, mogu poslužiti kao oslonac. Na primer, ako želite nešto da snimate sa strane, podešavanje visine na kojoj će biti objekat veoma je važno što se najlakše postiže pomoću knjiga različite debljine. Dakle, stvar je jasna: uz malo mašte, štapa i kanapa, strpljenja i želje za istraživanjem, možete kreirati svoj magični svet od običnih, svakodnevnih predmeta. Pored kreativnog rada, ovakvo fotografisanje biće vam i odlična vežba iz kompozicije, forme, boje, linije, kontrasta, balansa... svega onog što čini jedno dvodimenzionalno vizuelno delo. U ovom broju započinjemo seriju članaka o teoriji fotografije koja će se, pre svega, baviti "čitanjem" fotografije, a ovi mikro i makrosvetovi omogućavaju vam da se lepo poigrate s konotacijama i podsvesnim impulsima koji često predstavljaju suštinu konačnog delovanja fotografije na gledaoca.

TEKST I FOTOGRAFIJE: MILAN ŽIVKOVIĆ

Najubedljiviji način rada ujedno je i najskuplji i predstavlja proizvod najmodernijih tehnologija – hidraulični nosač. U osnovi je to sistem od dve kuglaste glave sposobne za rotiranje u bilo koji položaj. Glave se nalaze na vrhovima dva nastavka koji isto mogu da se rotiraju oko sebe. Najzanimljivije je to što se svi pokretni delovi oslobađaju ili blokiraju u željenom položaju okretanjem jednog jedinog točkica, što znači da pronalaženje neophodnog položaja traje nekoliko sekundi.

4 SVETLO

Iluzorno je i dalje trošiti reči na priču o važnosti svetla u fotografiji. Ipak, kod tzv. mrtvih priroda ili "still life", kako bismo mogli nazvati ove fotografije, ono ima veliku moć transformacije. Jedan tračak svetla kroz prozor daće sasvim nov život običnom listu, dugmetu, vočki, kapi vode... Neobično svetlo može u potpunosti da transformiše neki objekat do granice prepoznatljivosti, što će dati dodatan, mističan efekat vašem snimku.

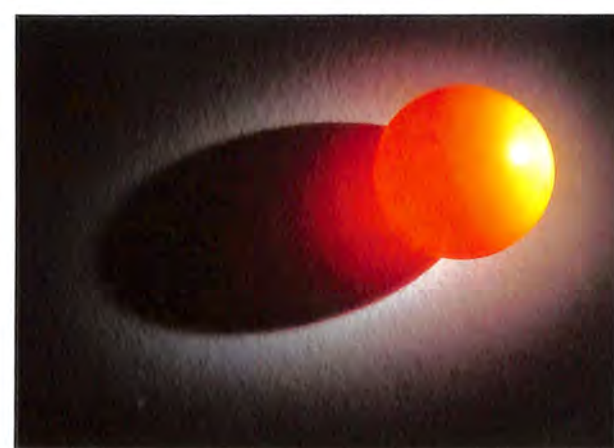
5 BOJE

Fotografije možete bazirati samo na boji. Najefektniji je spoj komplementarnih boja: plava-narandžasta, crvena-zelena, ljubičasta-žuta, kod kojih je ključan međusobni odnos (npr. 20 odsto crvene u odnosu na 80 zelene). Ponekad, ipak, mogu biti vrlo efektne kombinacije boja koje u teoriji "ne idu zajedno", kao što je kombinacija crvene i ružičaste (magenta). Boje mogu biti jako saturisane ili zagasite, to zavisi od atmosfere koju želite da dočarate. Ako se ne snalazite s bojama, uzmite neki udžbenik o likovnoj umetnosti koji obavezno sadrži priču o bojama.

Još jedan jeftin metod jeste korišćenje plastelina. Iako je u osnovi namenjen igranju dece, ovaj materijal (vidi se pakovanje od deset šipki različitih boja) veoma dobro možemo iskoristiti za pozicioniranje objekata koje fotografišemo, naročito ako treba pričvrstiti loptu da se ne otkotrlja sa stola. Pored ovog, plastelinom možemo na željeno mesto postaviti i lampice, a ja sam ga koristio i kao nosač fotoaparata. Neizgovorno je to što ostavlja tragove koji se, doduše, lako uklanjaju.

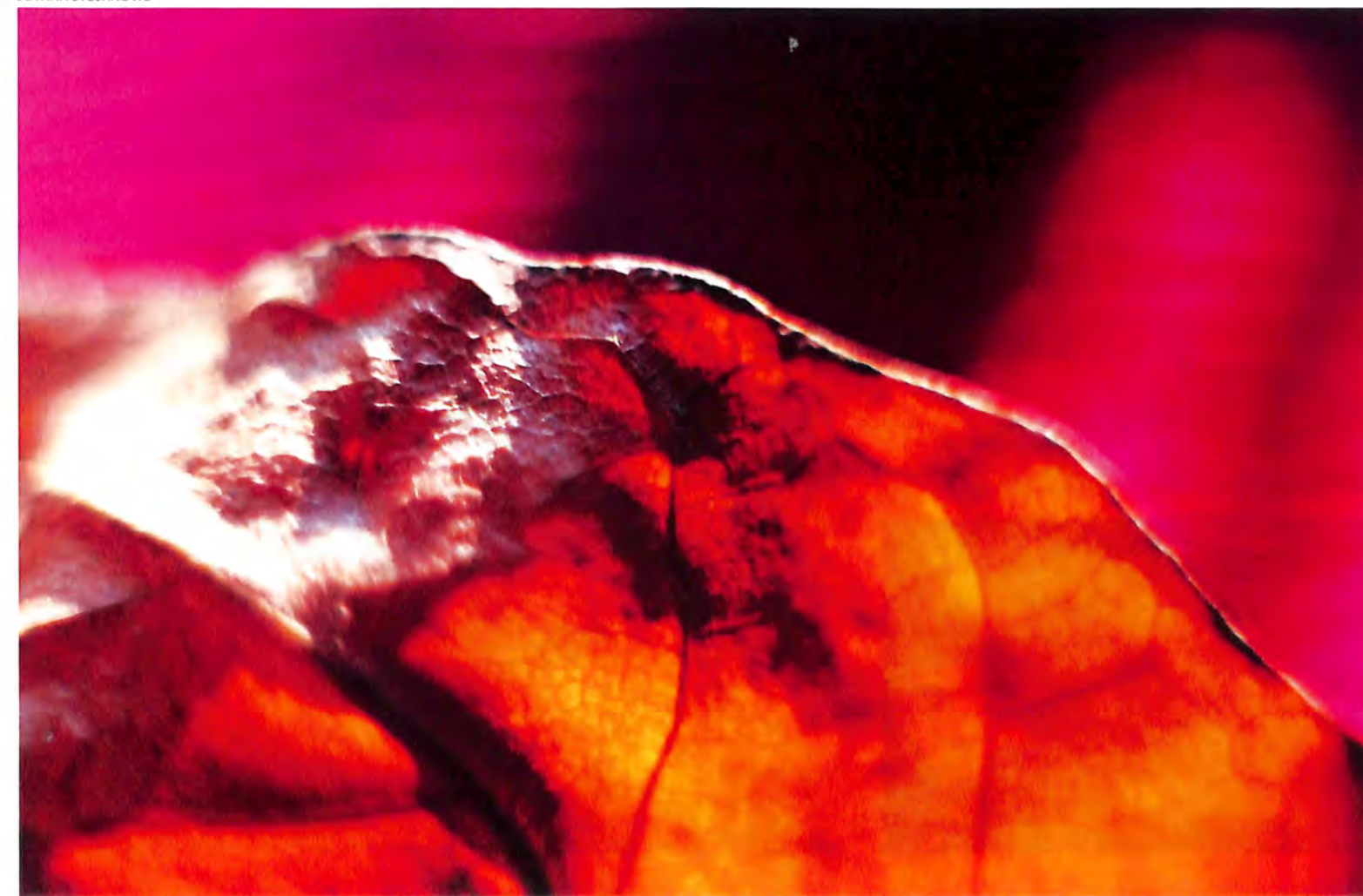

Ozbiljniji sistem veoma koristan u radu jeste i Manfrotto Table Top set koji se sastoji od stativa s malom kuglastom glavom i dodatne teleskopske šipke koja daje još tridesetak centimetara visine. Ovde je osnova stativa kombinovana s Manfrotto Nano Clamp, koja je poslužila kao nosač Microstream baterijske lampe koja daje intenzivno belo svetlo. Glava i produžna šipka montirane su na drugu, veću kuglastu glavu koja je pričvršćena na studijsku štipaljku. Na taj način imamo mogućnost lakog pozicioniranja i svetla i fotoaparata.

JOVANA STOJANOVIĆ

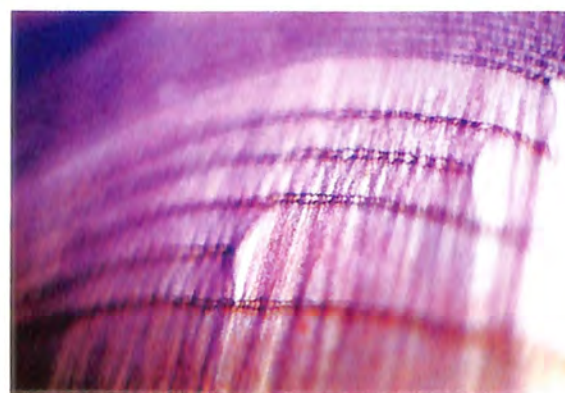
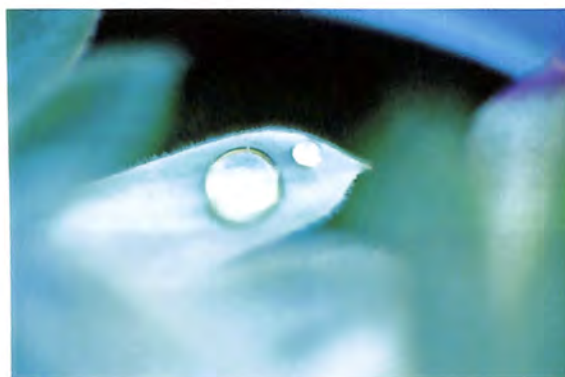
JOVANA STOJANOVIĆ

Jovana Stojanović – SITNICE

Možda ste već po stilu prepoznali fotografije koje su Jovani donele prvu nagradu na prošlogodišnjem konkursu "Praksa na delu", na temu: "Kalendar"

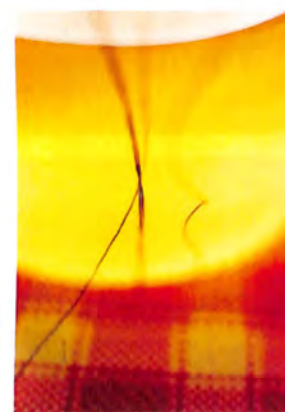
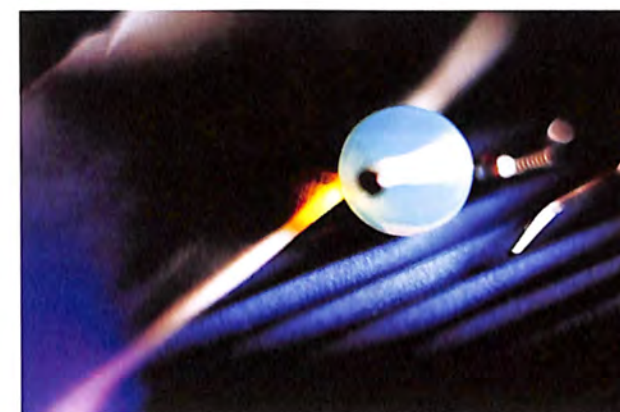
"Sitnice. Tako zovemo stvari kojih ima na stotine u našem životnom prostoru. Kakav hladan naziv za neke od stvari koje možda jesu male, ali zrače s puno čarolije. Prisustvom u blizini ljudi, upijajući njihovu energiju, dodire i mirise, one postaju žive, počinju da grade svoje svetove. Svetove koje iz navike možda prestanemo da primećujemo, ali svakog dana dogode se trenuci kada svi ti predmeti budu dodirnuti zracima neverovatne svetlosti koja ih budi svojim milovanjem i daje im poseban, čudesan sjaj. Impresionirana tim prizorima koji daju novu dimenziju svakodnevicu, pokušavam da zabeležim događaje iz tih malenih života. Doživljavajući ih kadriranjem, kradem magične trenutke njihovog postojanja."

TEHNIKA

Jovana još koristi, kako sama kaže, stari, dobri film. Pre nekog vremena kupila je i digitalni fotoaparata, ali do sada se nije srodila s njim, dok je Praktica, koju je preuzela od oca, postala deo nje. Ta stara Practica beleži scene baš onako kako ih ona vidi i doživljava. Kaže da ceo taj sistem analogne fotografije daje neku posebnu draž, sa svojim neoštrinama, krupnijim zrnom i nekom posebnom mekoćom. "Analogna tehnika možda je zastarela za savremene težnje ka perfekciji, ali svakako je puna osećanja i topline koja nam baš možda i nedostaje u brzini savremenog života."

Sve fotografije: Jovana Stojanović

Marko Jevtić – PRIVATNOST, LUCIDNOST I STRPLJENJE

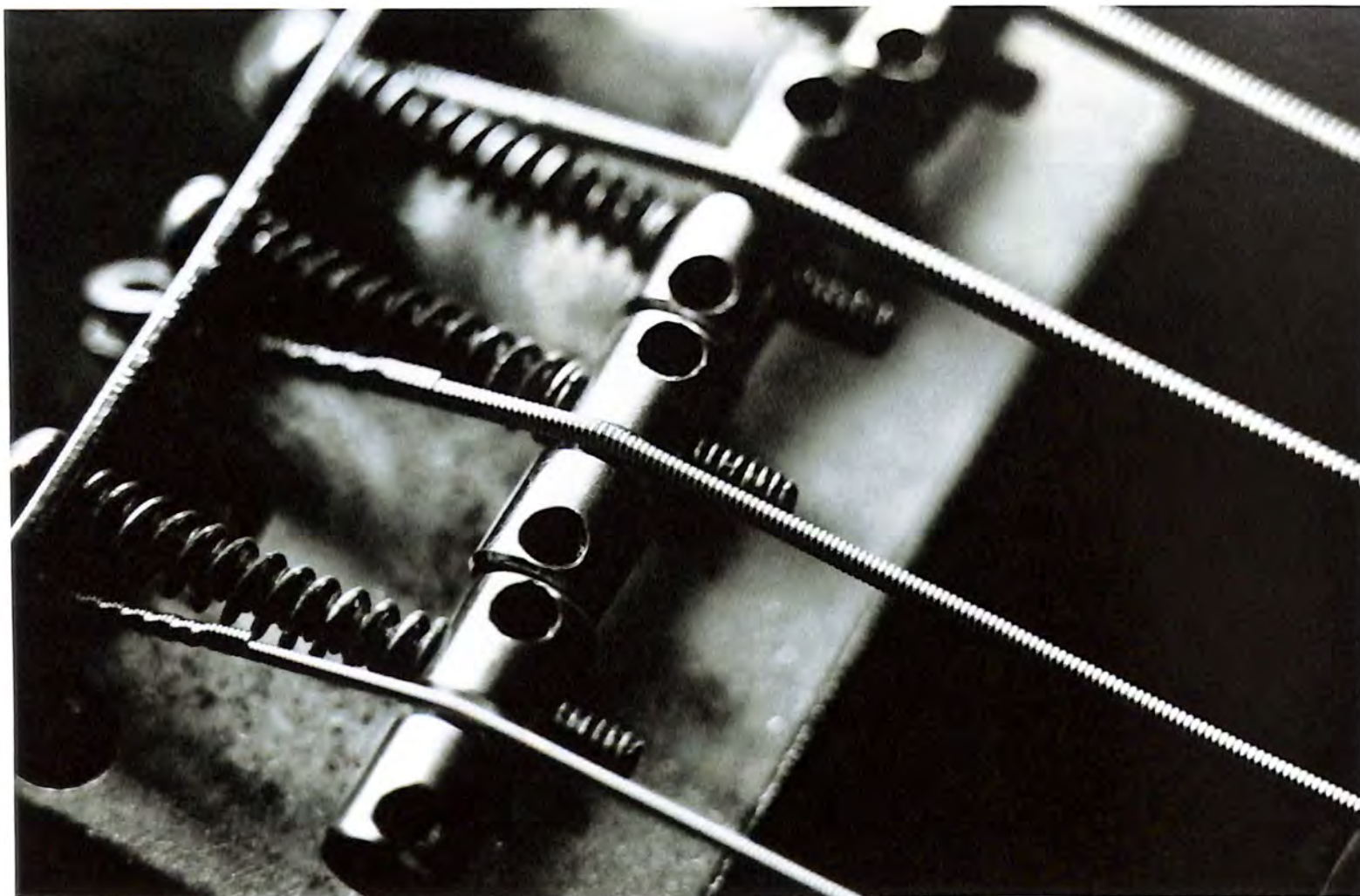
U ReFoto br. 38, decembar 2006, predstavili smo Marka Jevtića u rubrici Talenti. Njegova specifična vizura gledanja ogleda se i u makrosvetu koji, najčešće, kreira sam

"Privatnost. To je početni uslov za rad. Bez privatnosti rezultati su polovični. Kad dobijem ideju, tu misao koja me povede nekud neznano kud, moram da pratim koliko god da je luda. Ako neku ude u sobu i pita me: "Šta to radiš?", magija je raščinjena. Da li je to posramljenost ili, a verujem da jeste, nešto neuhvatljivo što ne umem da objasnim. Zato što ni sam ne znam šta to radim. Prosto – to radim. Skoro nikad ne koristim zatečeno stanje, već uglavnom aranžiram. Na primer... zapitao bih se kako dugme izgleda uveličano. Stavio bih makromeh na moj Canon A1, a na njega 135 mm teleobjektiv. Dugme ne izgleda loše, ali pozadina ne odgovara. Onda nadem pozadinu, ali ne odgovara dugme. Mislim da znam kako bi prizor trebalo da izgleda, a zahtevam od sebe, barem, savršenstvo. Onda uzmem

MARKO JEVTIĆ

svu dugmad koju nadem u kući i prospem ih na pod. Potražim sve što bi moglo da posluži kao pozadina i raširim to svuda po kući. Onda razmišljam iznad te gužve. Pa se ostavim toga i radim nešto drugo. Pa se tome vratim. Intiman je to proces i tada me ne treba prekidati. Drugi kućni predmeti kao što su noževi, kašike i viljuške, pošto su duguljasti, dozvoljavaju mi da se igram s dubinskom oštrinom. U makrofotografiji jedna blenda čini ogromnu razliku (mislim da se kroz makrofotografiju početniku najbolje može objasniti odnos blende i dubinske oštine). I skoro uvek izaberem 2,8, jer se tim gubljenjem prizora u neoštrini dobija neki snolik karakter. Kad uparim predmet i pozadinu, tražim svetlo. Od sobe do sobe, a svaki je kutak sobe galaksija za sebe, srenski i svetlosno, i zbog same atmosfere. Ako

ODLOŽENI DOŽIVLJAJ

Desi mi se da se nađem na sjajnom mestu koje ima božanstvenu atmosferu, ali uopšte nisam siguran kako to likovno da predstavim. Tada samo fotografišem, ne baš potpuno bez reda i logike, ali pomalo nesigurno. Tad nisam sasvim siguran šta osećam. Filmovi se razvijaju, dobijem desetak ili više fotografija koje mi samostalno ne znače ništa, jer nisu dovoljno snažne da stoje same zato što su deo neke veće priče. Kao što ni u smisao rečenice ne može da se pronikne ako imamo samo jednu reč. Stavim sve te fotografije sa strane i čekam trenutak kad će kockice da se sklope. Meseci prolaze, fotografija je sve više, sve dok jednog dana nisam počeo te snimke da organizujem, da ih slažem prvo u triptihe, pa dalje i dalje do kompozicija od preko dvadeset snimaka. Negde su snimci vidljivo odvojeni, negde se utapaju i stvaraju kolaž. Odnos snimaka između sebe, sva ta zapažanja iz različitih uglova, ponovo me vraćaju na mesto snimanja, ali ne u jedan trenutak već u celo jedno poslepodne, koje mogu da predstavim sa svim svojim nijansama. Fotografija postaje slojevitija i tada mi se otkrivaju sve reči iz jedne likovne rečenice.

padne veče, uzmem lampu. Biram neonsku ili običnu sijalicu ili na kraju reflektujem svetlost od blica od zida. S mehom, teleobjektivom i blicem fotoaparata je težak i postaviti ga na lagani aluminijumski stativ nije zgodno jer se tresu. Zato koristim stari masivan stalak koji nije zgodan za nošenje, ali za makro je savršen. Satima se lomim

dok ne nađem ugao. To traje i ta potraga je vrlo fizička po svojoj prirodi – nalikuje jogi. Sati znaju da prođu dok na kraju ne snimim taj snimak koji neću videti sve dok ne razvijem negative i izradim sve fotografije s filma. Tempom kojim radim, to se desi za nekoliko nedelja."

Sve fotografije: Marko Jevtić

Dimitrije Stošić – POSLEDNJA ODBRANA

Fotografske instalacije delo su našeg čitaoca koji je uspeo da kroz fotografiju objedini svoju ljubav prema vizuelnoj umetnosti uopšte

"U nameri da "provežbam" fotografisanje metala, skupio sam sve sjajne metalne predmete malih dimenzija iz kućne radionice i postavio na radni sto u kuhinji. Kroz igru sa sinom, sklapajući male instalacije od šrafova, platni i kugličnih ležajeva, nastala je devojčica u prvoj verziji. Delove nisam lepilo. Redao sam ih kao slagalicu i pravio razne kombinacije. Pozadina je bila ploča radnog kuhinjskog stola i nije mi se dopala, ali sâm objekat je bio dobar, pa sam ga ostavio na stranu dok mi ne dođe ideja za drugu pozadinu. U međuvremenu, preostali su mi ekserčići i jedna šelna kao višak materijala. Kako je sunce već zalazilo i prirodno osvetljenje bivalo sve manje, odustao sam od fotografisanja rešen da napravim još neku instalaciju i tako pripremim objekte za sutrašnji dan. U pauzi, otvorivši frižider da bih se osvežio, pored soka ugledao sam i jedno preostalo jaje. U trenutku mi je sinula ideja da ga smestim u šelnu i "okujem" malim ekserčićima u nameri da nekako jaje samo sebe odbrani "da ne bi bilo pojedeno". Lagano sam navukao šelnu pazeći da ne polomim jaje i ekserčice nalepio superlepkom. Odmah mi je bilo jasno da će ploča radnog stola za ovaj objekat odgovarati kao pozadina jer su u istoj braon boji, samo različitih nijansi. Sutradan sam prvo fotografisao jaje u šelni ispred prozora s venecijanerima i nije bilo nikakvih poteškoća. Dopale su mi se pravolinijske senke i mogućnost regulisanja protoka sunčeve svetlosti pomoću venecijanera, pa sam tu našao rešenje i za pozadinu devojčice. Poređao sam je na beli hamer papir i postavio je tako da senke venecijanera koso padaju po njoj. Sada je već bilo mnogo bolje, ali još uvek je sve izgledalo nekako previše ujednačeno i sivkasto. Tada sam ubacio male crvene mašnice izrezane od tkanine i "presekao" tu monotoniju dajući devojčici živost i vedrinu. Zadovoljan rezultatima i potvrdom da sve oko nas može biti dobra fotografija, rešio sam da istog dana izvedem još jednu staru ideju. Ribe u banani! Rasekao sam koru, izvadio bananu, napunio je sardinama i postavio na naboran dečji bade mantil. Za ovo mi je bilo potrebno samo nekoliko minuta. I ova fotografija snimljena je ispred prozora, pod istim prirodnim izvorom svetlosti. Sve tri fotografije snimljene su fotoaparatom Fuji s5600. Bilo mi je potrebno oko tri sata za pripremu i dva sata fotografisanja. Kasnije je urađena samo osnovna obrada u Photoshopu. Iste fotografije uspeo sam čak da odštampam u formatu 100 x 70 cm u odličnom kvalitetu."

Sve fotografije: Dimitrije Stošić

BIOGRAFIJA

Dimitrije Stošić rođen je 1969. Živi i radi u Odžacima. Fotografijom se bavi dve godine. Učestvovao je u tri slikarske kolonije, imao pet kolektivnih izložbi i tri samostalne izložbe, od kojih je jedna u Galeriji "Remont", u Beogradu, održana 2008. pod nazivom "Glad". Bavi se i dizajnom: uradio je nekoliko plakata, naslovnih strana i ilustracija za knjige.

Ružno vreme možete iskoristiti i za "igru" u vašoj digitalnoj foto-laboratoriji. Od starih, do tad neiskorišćenih fotografija, možete napraviti zanimljive digitalne kolaže. Nikola Panajotović stari je "znalac" u ovoj oblasti. Njegove radove objavili smo na naslovnoj strani časopisa broj 26 (decembar 2004) i u rubrici Talenti u broju 27 (februar 2005)

Nikola Panajotović – DIGITALNI KOLAŽI

ODLOŽENI DOŽIVLJAJ
Pored finalnog rada, Nikola nam je poslao i tri fotografije od kojih je rad i nastao. Tri sasvim obične fotografije poslužile su kao osnova za vrlo maštovito i likovno naglašeno delo, koje je svojom slojevitošću kreiralo neobičnu fotografiju s neobičnom pričom.

Sve fotografije: Nikola Panajotović

"Šetajući pored Save, u potrazi za motivima interesantnim za fotografisanje, snimio sam veliki broj fotografija starih barži, olupina, brodova, raznog metalnog i industrijskog otpada. Kada sam posle određenog vremena pregledao snimke, pokazalo se da je većina snimaka bila puko beleženje. Na njima se nije videla pritažena likovnost koju sam želeo da oslobodim. Nije se osećala atmosfera mesta na kom su nastale, ni smrad prljave reke, težina gvožđa, vlaga, masnoća... Sve ono što me je navelo da fotografisem sada nisam mogao da osetim na fotografijama. Rešio

sam nešto da napravim da oživim dosadne snimke, da ih obogatim osećanjima koja sam imao dok sam ih fotografisao. Kada sam počeo da radim, nisam imao potpuno jasnu sliku onoga što želim da dobijem. Ali rezultat eksperimentisanja i intuicije bio je zanimljiv. Neočekivan rezultat me uvek obraduje i tera na dalja isprobavanja, pa je tako nastala serija digitalnih kolaža. Svi radovi urađeni su u slojevima. Fotografijama sam dodavao poneku likovno-grafičku komponentu i na taj način dobijao interesantne rezultate. Te komponente bile su fotografije fleka boja, umazanih kartona... Svi elementi zatim su uklopljeni i doterani kroz program za digitalnu obradu fotografije. Jedino nisam siguran da li bih to nazvao fotografijom ili digitalnom grafikom. Jedno je sigurno – sve je nastalo od fotografija. Fotoaparati i broj megapiksela nisu bili važni. Sve ovo nastalo je od "nepotrebnih" fotografija. Pokazalo se da je najbitniji stvaralački duh."

PRIPREMILI: MILAN ŽIVKOVIĆ I IVANA TOMANOVIĆ

KONKURS Majstor u kući

Inspirišite se i vi ovim zanimljivim fotografijama vaših "kolega" čitalaca i stvorite sami mikrosvetove od običnih stvari koje nas okružuju. Pregledajte ponovo sve fotografije koje držite u računaru pa kombinovanjem kreirajte nove. Kao i uvek, rok za prijem fotografija je do **10. u mesecu**, a najbolje radove objavićemo u aprilskom broju 2009. godine.

At the heart of the image

COOLPIX S220

10.0 megapixela | Zumiranje optičko/digitalno: 3X/4X | ISO osjetljivost: 80-2000 | Baterija: punjiva Li-ion (približno 180 okidanja) | Dimenzije (DxVxŠ): 89,5 x 55,5 x 18 | Težina: 100g
Cijena: 1.262,00 kn

Fototeh d.o.o. - Prisavlje 2,10000 Zagreb - Tel/ 01 61 96 609 - prodaja@fototeh.hr - www.fototeh.hr

fototeh

NIK SILVER EFEX PRO

ZRNO JE PONOVO
U MODI

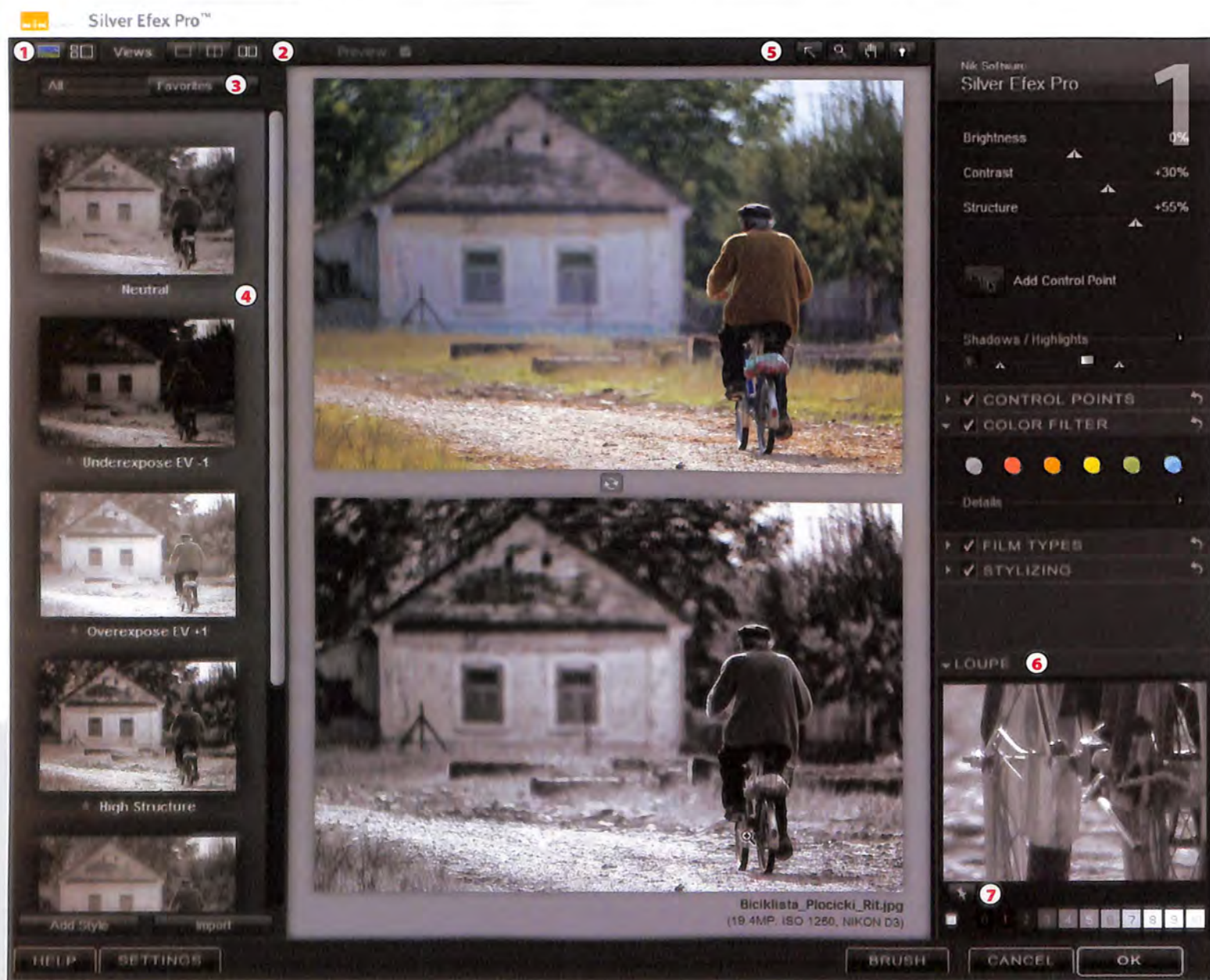
MILAN ŽIVKOVIĆ

Pre nekoliko brojeva upoznali smo se s dopunom (plug-in) Vivezom i programom Capture NX. Iz iste programerske kuće, "Nik Software" stiže još nekoliko programa koji koriste U-point tehnologiju. Među njima izdvaja se Silver Efex, pomoću koga od kolornih snimaka bez "po muke" možemo kreirati veoma dobre i pre svega realistične crno-bele fotografije

CRNO-BELA NOSTALGIJA
I POJAM ZRNATOSTI

Možda će neko postaviti pitanje šta je toliko revolucionarno u programu Silver Efex kad postoje brojni programi namenjeni konverziji kolor-fotografija u crno-belo, a i sami editori daju veliki broj mogućnosti u ovom procesu. Samo u okviru Photoshopa postoji nekoliko: Image > Mode > BlackWhite, Image > Desaturate, Image > Adjust > BlackWhite... A nekoliko opcija postoji i unutar potprograma CameraRaw namenjenog radu s RAW fajlovima. Za sve one koje muči crno-bela nostalgija,

virtuelna, digitalna foto-laboratorija iz dana u dan dobija nove alatke kojima se, s manje ili više uspeha, oponašaju neke od skoro zaboravljenih fotografskih tehnika. Silver Efex jeste alat namenjen konverziji kolor-snimka u crno-bele fotografije uz najbolju do sada ponudenu kontrolu nad virtuelnim zrnom koje na printu (specijalno urađenim dobrim inkdžet štampačem na baritnom papiru) daje efekat fotografije povećane s pravog crno-belog filma. Ovo je posebno izraženo kada je u pitanju zrno na fotografiji – jedna od kontroverznih kategorija kada pričamo o fotografiji. Digitalni

Nakon podešavanja osnovnih parametara (8) kao što su osvetljenost (Brightness) i kontrast (Contrast) možemo pomoću kontrolnog klizača s imenom Structure pojačati čuvenu briljantnost fotografije. Ispod ovih kontrola nalazi se dugme kojim dodajemo kontrolne tačke (9) čiji izgled vidimo na ilustraciji, mesto gde pomoću histograma možemo uraditi pregled tonova fotografije, ali i aktivirati opcije Protect Highlights i Protect Shadows (10). Dobro je aktivirati ih jer ćemo tako obezbediti da ekstremni delovi slike ne ostanu bez detalja, to jest beline neće biti izgorele, a senke neće izgubiti detalje. Ukoliko

kliknemo na liniju Shadows&Highlights, dobićemo nov prozor u kojem se vidi kontrolni histogram čiju smo upotrebu vrednost imali prilike da upoznamo u prethodnom broju. Kartica Control Points (11) služi za manipulisanje kontrolnim tačkama koje možemo duplirati, uključivati ili isključivati po želji ili im u procentima menjati intenzitet dejstva. Kolorni filteri (12) obavljaju isti posao kao što su to radili i na filmu, što znači da određena boja prosvetljava samu sebe, a potamnjuje onu koja se na kolornom krugu nalazi s druge strane i naziva se komplementarnom bojom. To u praksi znači

da će crveni filter posvetliti sve nijanse u kojima je zastupljena crvena boja, a suprotan efekat imaće na plavu i zelenu koje će biti mnogo tamnije ili čak crne. Ukoliko vam je potrebna kontrola kakvu niste imali s pravim filterima uključite opciju Details koja će vam dati dva klizača: Hue i Strength. Prvi klizač služi za određivanje dominantne boje, u ovom slučaju precizne boje virtuelnog filtera, dok je drugi klizač namenjen finoj kontroli intenziteta delovanja obojenog filtera. Na taj način moguće je veoma jednostavno istaći ili ublažiti bilo koju boju. Brojkom 6 označena je dvojna alatka Loupe&Navigator.

fotografi mlađe generacije koji nikada nisu koristili film, a pogotovu ne crno-beli, zrno poistovećuju sa šumom koji se generiše na senzoru, što je velika zabluda. Digitalni šum je tehnološka greška, a zrno je oduvek bilo sastavni deo kreativnog procesa u kojem je izbor filma u znatnoj meri uticao na izgled gotove fotografije.

UTICAJ OSETLJIVOSTI FILMA
NA VELIČINU ZRNA

Možda je ovo pravi trenutak da razjasnimo šta je to što pojam zrna na filmu uopšte označava. Film je dugo bio najbolji mogući fotografski medijum čija je savitljiva podloga (termin film

se, u osnovi, i odnosi na celuloidnu ili novije vreme acetatnu podlogu) omogućila pakovanje velikog broja snimaka na relativno malom prostoru. Ujedno je nosila nekoliko slojeva, od kojih je prvi sprečavao da se zraci reflektuju od podloge i kreiraju dvostruku sliku i zato se naziva antihalo. Na taj sloj nanosi se emulzija unutar koje se nalaze ili čestice halogenida srebra kod crno-belih ili tri sloja sposobna da razlikuju tri osnovne boje kod kolor-filmova. Važilo je pravilo da standardni filmovi niže osetljivosti (od 25 do 50 ISO) imaju tanku emulziju i sitno zrno, srednje osetljivi filmovi (100 do 200 ISO) imaju blago izraženo zrno, a da

filmovi više (400 do 1.600 ISO) i visoke osetljivosti (1.600 do 6.400 ISO) imaju izraženu zrnatost. Moram da napomenem da je veličina zrna zavisila i od hemikalija u kojima je film razvijan, kao i to da zrno "radi" dokle god je emulzija mokra, pa je neophodno pridržavati se propisanog vremena obrade. Moderni filmovi stižu s implementiranim najnovijim tehnologijama (Ilford Delta ili Kodak T-Grain) koje su namenjene smanjenju i boljoj definiciji zrna.

KONTROLA NAD ZRNOM U PROCESU
DIGITALIZACIJE ANALOGNOG SNIMKA

I dok je šum teško korigovati jer se korekcija

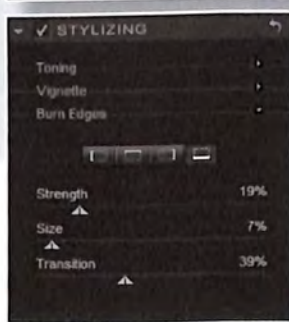
GUI (Graphic User Interface) programa Silver Efex prati liniju koju imaju i ostali programi nastali u okviru ove kuće. Iako je programeri nisu postavili na početak, svakako prvo treba iskoristiti opcije sakrivene iza velikog dugmeta Settings, gde su polazna (Default) podešavanja: Zoom, Preview Mode i Appearance, kao i izbor toga gde će filter biti primenjen – na osnovnu sliku ili poseban sloj kojim je lakše manipulirati. Klikom na dugme (1) aktiviramo Style Browser (4) – pregledan prozor unutar kojeg je niz kontrolnih sličica koje pokazuju kako će izgledati fotografija ako se na nju primeni neka od ponuđenih opcija. Broj stilova koji su ponuđeni toliko je raznovrstan da nekima neće trebati dalja podešavanja, a

ujedno će moći da se upoznaju i s izgledom fotografija koje su urađene drevnim tehnikama poput ambrotipije ili cijanotipije. Taj prozor možemo isključiti izborom jedne od dve ponuđene mogućnosti: Show Image & Style Browser ili Show Image Only (2), što je korisno kada nam je potrebna velika kontrolna slika. Kako bismo što pre došli do željenog podešavanja (naša podešavanja koja smo sačuvali komandom Add Style takođe vidimo u ovom prozoru), biramo jedno od dva dugmeta: All i Favorites (3), gde kategoriju omiljenih podešavanja čine ona obeležena zvezdicom. Kutija s alatima – Toolbox (5) nije velika i u njoj se nalazi Select Tool, Zoom Tool, Pan Tool i alatka za promenu boje podloge

kako bismo lakše posmatrali pojedine fotografije. Ukoliko koristite kontrolne tačke, obavezno aktivirajte Select Tool jer u suprotnom nećete moći da pomerate klizače. Interesantno je rešenje dvojne alatke: Navigator – Loupe (6) kojom, opet bez potrebe da kliknemo i povećamo sliku, tada se prozor automatski pretvara u Navigator koji nam daje mogućnost brzog pregleda pojedinih delova fotografije. Ispod prozora Loupe imamo čiodu (7) kojom je moguće fiksirati određeno mesto. Nedostatak zum alatke jeste to što nema kontinuirano uvećavanje, već samo na 100 i 300 odsto, tako da je, barem meni, bolja i efikasnija upotreba lupe.

Ozbiljnija podešavanja neophodna za direktno postizanje efekta filma nalaze se na kartici Film Types (13). Virtualni filmovi imaju repliku u najkarakterističnijim proizvodima koji su složeni po osetljivostima i proizvođačima. U radu to znači da je bez ikakve dalje kontrole moguće postići efekat bilo kojeg filma. Ipak, postoji jedan mali problem, a to je kontrast. Ukoliko želite da primenite podešavanje direktno, osnovna slika morala bi biti nižeg kontrasta i s relativno blagom saturacijom jer je delovanje ponuđenih podešavanja previše tvrdo. Jedno od dobrih rešenja jeste i da dejstvo filtera bude u posebnom sloju jer nakon toga možete jednostavnom promenom providnosti (Transparency) fino podešavati jačinu dejstva. Neophodno je samo da i osnovnu sliku konvertujete u crno-belo jer ćete u suprotnom dobiti efekat desaturacije, što opet može biti iskorišćeno u kreativne svrhe. Pomoću kontrolnih klizača možemo definisati veličinu i oštrinu zrna, osetljivost (Sensitivity) delovanja po bojama i kontrolu kontrasta filma pomoću krive (Tone Curve). Veći broj označava veću količinu zrna po pikselu, što opet znači da ćemo dobiti krupnije zrno kada klizač povučemo ulevo. Ono što se meni posebno svidelo pored ove jednostavne kontrole jeste mogućnost definisanja oštine koja ovde radi veoma dobro, a u sličnim programima ili nije bila ovako jednostavna ili nije radila tako dobro. Isto možemo reći i za klizač Sensitivity koji daje efekat orto, pan ili ortopan-hromatskih emulzija, tj. filmova osetljivih na crveni, zeleni ili oba dela spektra. Poslednja kartica namenjena je efektima koje smo mogli postići tokom povećavanja crno-bele fotografije: toniranju, vinjetiranju ili potamnjanju ivica fotografije. Izbor tonova veoma je velik i lak je za kontrolu, a posvetljavanje ili potamnjanje vinjete ili ivica fotografije još su lakši. Prilikom izrade vinjete biramo mesto njenog centra, veličinu i jačinu delovanja, kao i oblik. Veoma korisnom pokazala se i mogućnost pojedinačnog potamnjanja svake ivice fotografije, što povećava upotrebnost vrednosti i već sam nekoliko puta koristio samo ovu opciju za korekcije na skeniranim fotografijama čije ivice obično budu svetlije.

najčešće svodi na blago zamućivanje (Blur) i daje neželjeni efekat poznat kao "vodene boje", zrno na filmu možemo lepo kontrolisati tokom procesa skeniranja i tokom dalje digitalne obrade. Unutar programa za skeniranje postoji opcija ICE 3 (o kojoj će više reći biti u okviru priče o softveru SilverFast), a jedna od tri alatke jeste i GEM, što je skraćenica od Grain Elimination and Management. Pored ovog alata postoji i sistem GANE (Grain And Noise Elimination). Ipak, najveća kontrola moguća je putem višestrukog skeniranja koje se nalazi iza kontrola Ultra Fine Scan (Nikon Scan) ili Multiple Scan (SilverFast) pomoću

kojih se postiže precizno pozicioniranje više skeniranih slika istog snimka čijim preklapanjem se veoma dobro smanjuje prevelika zrnatost filmova. **STVARNO ILI VIRTUELNO ZRNO** Film je sve teže pronaći, a zbog loše usluge laboratorijske obrade jedino se isplati raditi crno-belom materijalom koji ćete sami razviti u svojoj crno-belom laboratoriji. Iako je veliki broj fotografa koristio kolor-filmove koje je nakon skeniranja i digitalne obrade konvertovao u crno-belo, danas vam ne mogu preporučiti nijednu laboratoriju koja će vam nakon razvijanja

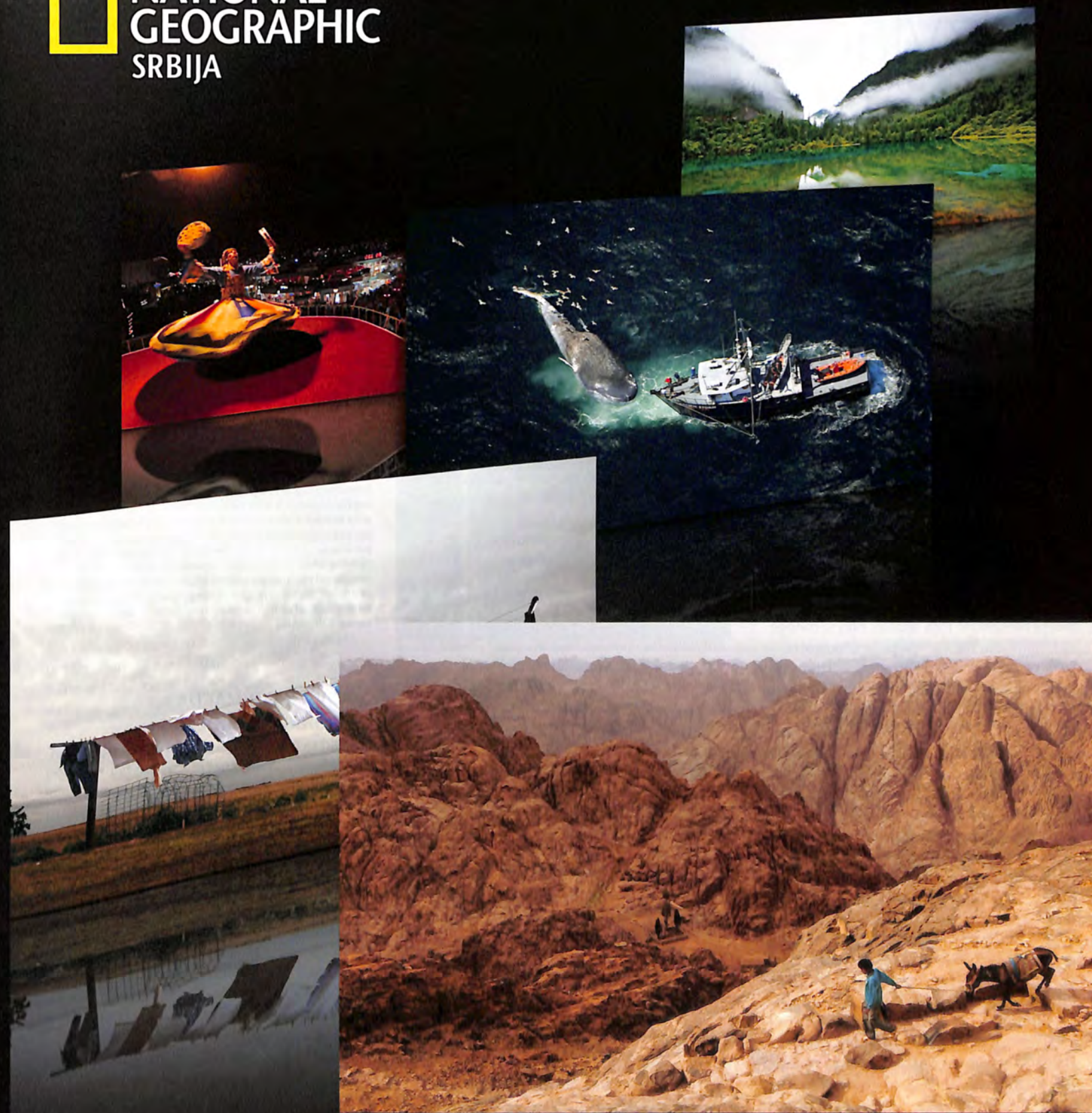
dati čist i dobro razvijen film. S druge strane, upotrebom ovog programa oni koji su isključivo "digitalni" fotografi mogu videti kako bi njihove fotografije izgledale da su snimljene i povećane s nekog od čuvenih filmova kakav je, na primer, bio "Ilford HP5", "Fuji Neopan" ili "Kodak Tmax". Demo verziju programa možete preuzeti s internet-adrese: www.niksoftware.com.

Ispod alatke Loupe nalazi se jedanaest polja s isto toliko nivoa crne. Možda ćete u prvom trenutku pomisliti kako su tu postavljene radi kontrole podešenosti monitora. Iako pomoću njih možete i to uraditi, ovi kvadratići predstavljaju sistem kontrolu čuvenog zonskog sistema. Kako biste proverili koji delovi fotografije potpadaju pod neku od zona, kursorom prelazimo preko kvadratića, a na kontrolnoj slici dobijamo šrafrana mesta koja imaju isti intenzitet. Idealno je ako na fotografiji možemo pronaći svih jedanaest zona i da su površine nulte zone (potpuno crna) i zone 10 (potpuno bela) veoma male, jer u njima nema nikakvih detalja. Zonski sistem smislio je čuveni fotograf Ansel Adams i on je koristio deset nivoa crne. Sistem je nastao radi što tačnije reprodukcije tonova, jer svetlomerima nije moguće definisati apsolutno tačnu ekspoziciju, već nju dobijamo kombinovanjem izmerenih vrednosti uz, ponekad, upotrebu i nekog od filtera. Ovo procenijavanje izmerenih vrednosti mnogo je jednostavnije nego što izgleda. Zonski sistem zasnovan je na skali sličnoj ovoj koju imamo u programu Silver Efex i koja predstavlja jasno odvojene tonove koje možemo reprodukovati na

fotografiji pretvarajući na taj način mnoštvo različitih boja u nijanse sive. Svaka naredna zona predstavlja dvostruku ekspoziciju prethodne zone. Kao osnovu ili srednju vrednost uzimamo sivu zonu vrednosti 5, jer je konstrukcija svetlomera zasnovana upravo na ovoj vrednosti, to jest rezultat srednje vrednosti svih merenja upravo se nalazi u zoni 5. Detalji se najbolje vide u okviru zona 3 do 7, a najveći broj naših fotografija biće unutar zona 2 do 8. Fotografije pune tonova jesu one što svaki fotograf priželjkuje, mada ima i fotografija koje su u "High Key" ili "Low Key" stilu i na kojima autori namerno sužavaju tonski opseg na područja od, recimo, 4 do 8, što daje mekano reprodukovane motive, ili u suprotnom pravcu kada se baš srednji tonski opseg izostavlja, a koriste se zone od 0 do 2 i od 8 do 10, što rezultira veoma visokim kontrastom. Iako digitalan način fotografisanja uz digitalnu obradu daje veoma mnogo mogućnosti kontrole finalne fotografije, dobro je, ako već prilikom snimanja imamo jasnu viziju onoga što želimo postići, da prema tome podesimo i opremu i rasvetu, svesno žrtvujući detalje u pojedinim delovima tonova zarad dobijanja određenih, pre svega grafičkih efekata.

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

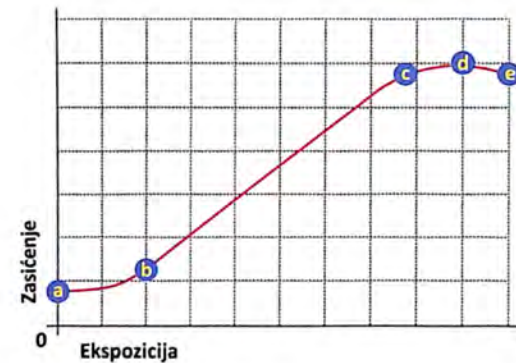

■ VAŠA KARTA ZA PUT OKO SVETA
martovsko izdanje časopisa
NATIONAL GEOGRAPHIC Srbija

www.nationalgeographic-srbija.com

Izvlačenje maksimuma – linear RAW

Razmatrajući probleme histograma u prethodnom broju 56, pomenuli smo da kod boljih digitalnih fotoaparata s opcijom snimanja .RAW formata, on zapravo pokazuje dinamički opseg .JPEG fotografije koju sâm fotoaparat u trenutku snimanja konvertuje sa senzora u taj format. Dinamički opseg .RAW snimka je širi, a više detalja može se izvući iz svetlih nego iz tamnih delova snimka. Rekli smo i da je uzrok tome linearna priroda svetlosnog zapisa na senzoru. Vreme je da objasnimo šta znači "linearna priroda" i zbog čega je dobro "eksponirati udesno"

Logaritamska skala sa S-krivom: zona a-b je zona niskih intenziteta svetla i podekspozicije. Povećanje ekspozicije neproporcionalno utiče na porast zasićenja filmske emulzije; zona b-c jeste zona korektna ekspozicija, u kojoj njeno povećanje proizvodi odgovarajuće (proporcionalno) povećanje zasićenja filmske emulzije. Ovo je najvažnija zona za fotografsku praksu, pošto se na dobro eksponiranom negativu u njoj moraju naći svi ključni tonovi, izuzimajući ekstreme; zona c-d je zona preekspozicije gde opet vidimo odstupanje od proporcionalne reakcije filma; zona d-e jeste zona solarizacije.

SIROVA INFORMACIJA I EKSPONIRANJE UDESNO

Ovoliki uvod bio je neophodan kako bismo mogli da razumemo način prijema i obrade informacija preko senzora. Većina čitalaca sigurno je čula kako je .RAW format zapravo "digitalni negativ" s koga se može izvući mnogo više informacija nego s .JPEG formata dobijenog obradom u samom fotoaparatu. Ovakva rečenica implicitno govori kako je .JPEG iz fotoaparata zapravo nužno obrađena i kompromisna fotografija, dok je .RAW neobrađena informacija iz koje se može izvući fotografija maksimalnog kvaliteta. To je tačno. Problem je, međutim, u tome što većina RAW konvertora (programa za obradu .RAW formata i snimanje u formate pogodne za obradu u nekom specijalizovanom programu kao što je Photoshop), takode, prikazuje već donekle obrađenu fotografiju! Ono što vidite kada otvarate .RAW format kroz, na primer, Adobe Camera Raw, nije slika dobijena direktno sa senzora, nego slika koja je već prošla jednu obradu kroz početno postavljene vrednosti samog konvertora. Nama je za postizanje maksimuma potreban istinski sirov zapis – linearna .RAW fotografija. No, pre nego što objasnimo kako se stiže do željenog svetlosnog zapisa, razmotrimo posledice linearnosti po ekspoziciju.

Moderni D-SLR fotoaparati imaju senzore s najmanje 12 bitova rezervisanih za beleženje tonova. To znači da oni mogu zabeležiti $2^{12}=4.096$ nijansi osvetljenja. Pretpostavimo sada da vaš digitalni fotoaparat ima pet blendi upotrebljivog dinamičkog opsega. Pogrešno bi bilo zaključiti da svaki ekspozicioni korak u tom slučaju beleži 4.096/5, dakle oko 819 tonkih nivoa. Smanjenje ili povećanje količine svetla za jednu blendu znači propuštanje dvostruko više ili dvostruko manje svetla do senzora, koji će, kao linearni uređaj to uredno zabeležiti udvostručenjem nivoa osvetljenja. To znači da će u najsvetlijim partijama fotografije sačuvati i najveći broj detalja. Na ilustraciji dole vidimo kako izgleda linearni raspored tonova, a evo i tabele koja ilustruje objašnjenje:

+2 blende – najsvetliji tonovi	2.048	nivoa
+1 blenda – svetli tonovi	1.024	nivoa
Korektna ekspozicija – srednji tonovi	512	nivoa
-1 blenda – tamni tonovi	256	nivoa
-2 blende – najtamniji tonovi	128	nivoa

Ako biste došli u iskušenje da, kao u filmsko doba, podekspozicirate fotografiju radi čuvanja detalja u najsvetlijim područjima, bili biste izloženi riziku da vam se u srednjim tonovima i senkama pojavi visok šum. U tom slučaju, morali biste da u .RAW konvertoru prosvetljavate senke "razvlačeći" najmanji broj zabeleženih tonova preko zone blende s najmanje svetla, što vidno podiže nivo šuma i često dovodi do posterizacije. To je ključni razlog zbog koga je bolje kontrolom histograma maksimalno iskoristiti njegovu desnu petinu. Fotografije snimljene u .JPEG formatu ne beleže tonove sa 12 bitova, već samo sa osam, pošto je to ograničenje samog formata. Zato, ako imate nameru da koristite isključivo .JPEG pri nekom snimanju, budite veoma oprezni – ukoliko histogram izade van desne ivice, podaci će biti nepovratno izgubljeni. Ukoliko pak imate nameru da koristite potencijale .RAW formata do maksimuma, savetujemo da proverite koliki je stvarni dinamički opseg vašeg fotoaparata pravljenjem kontrolnih snimaka s preekspozicijom od jedne ili dve blende u odnosu na onu koju pokazuje histogram.

LINEAR RAW KONVERZIJA

Informacija u RAW formatu sa senzora može biti obrađena unutar fotoaparata softverom koji je u njega ugrađen, ili van fotoaparata, uz pomoć odgovarajućih programa koji se nazivaju RAW konvertori. Mnogi fotografi nisu zadovoljni kvalitetom .JPEG fotografija koje se konvertuju unutar fotoaparata, i kao u doba filma, nisu spremni da "razvijanje i izradu" prepuste "laboratoriji", već žele da čitav proces drže pod kontrolom. Njima su potrebni konvertori koji mogu da prikažu i snime informacije sa senzora s minimumom intervencija. Iz kompletnog procesa na fotoaparatu moguće

1 Fotografija dobijena direktnim JPEG izlazom iz fotoaparata

2 Ista fotografija dobijena otvaranjem .cr2 formata u "Canonovom" konvertoru Digital Photo Professional, s početno podešenim vrednostima.

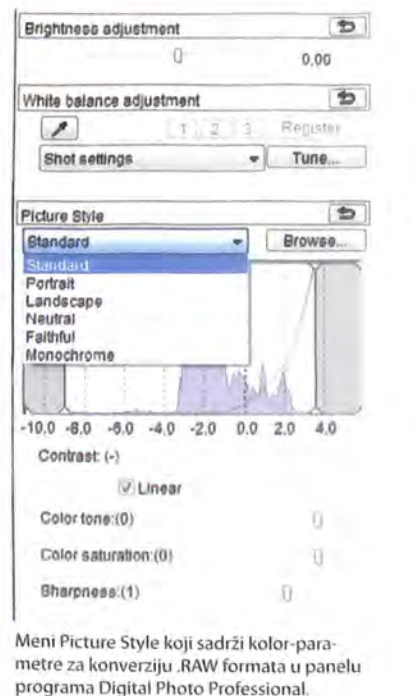
3 Uključenjem opcije Linear menja se izgled fotografije na monitoru i izgled krive prikazane preko histograma. Bez panike, slika je tamna, ali sve informacije na njoj savršeno su očuvane.

je jedino isključiti obradu šuma i rotaciju fotografije. Sasvim prirodno, jer fotoaparat mora da proizvede upotrebljiv snimak odmah po pritisku na okidač. Na računaru obrada zavisi od programa. Nemaju svi konvertori mogućnost prikazivanja i konverzije linear raw snimka. Oni koji je imaju, obradu pre snimanja svode na minimum – interpolacija Bajerove matrice mora se obaviti kako bismo uopšte videli sliku, a moraju se odrediti i početne vrednosti balansa belog i ekspozicije kako bi dalja obrada imala polaznu tačku. Osim ove tri apsolutno neophodne

stvari, konvertori bez mogućnosti snimanja u linear raw automatski dodeljuju svom .RAW snimku kolorni profil i primenjuju na njemu tonsku krivu, zahvaljujući kojoj mi na monitoru svog računara vidimo normalnu sliku. A kako bi nam onda izgledao linear raw snimak?

Uzmimo za primer fotografiju golubova na jutarnjem kupanju (slika 1). Ona je istovremeno snimljena u .JPEG i .cr2 (Canon .RAW) formatima. Mi ćemo se u našem primeru poslužiti "Canonovim" konvertorom Digital Photo Professional (DPP), koji se isporučuje uz svaki njihov fotoaparat D-SLR klase i izuzetno jednostavno, u dva koraka, prikazuje i snima linearni .RAW dokument. Učitavanjem .cr2 formata u ovaj program dobijamo na monitoru jasnu sliku, sličnu onoj koja se dobija iz fotoaparata u .JPEG formatu (slika 2).

Ova fotografija rezultat je obrade automatski sprovedene početno podešenim vrednostima samog programa. U panelu s desne strane nalazi se kontrolno polje pored koga piše Linear. Njegovim aktiviranjem dobijamo istinski izgled .RAW fotografije (slika 3). Ne, niko nije ugasio svetlo, nemojte biti iznenađeni neprijatno tamnim izgledom slike – to je ono što smo želeli: naša .RAW fotografija sa svim očuvanim informacijama, na koju još nije primenjena tonska kriva.

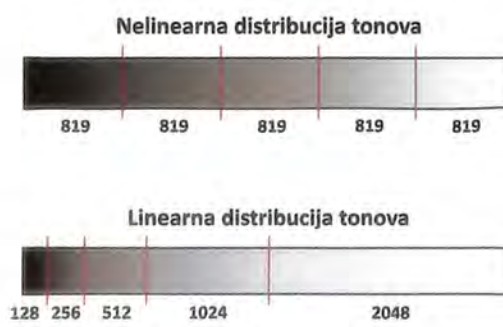

4 Meni Picture Style koji sadrži kolor-parametre za konverziju .RAW formata u panelu programa Digital Photo Professional.

Prerazak s analogne na digitalnu tehniku beleženja svetlosnog zapisa doneo je brojne prednosti, ali i zahteve za prilagođavanjem digitalno pribavljenih, egzaktnih informacija "prirodnom" viđenju. Bez dileme, najveća razlika između filma i digitalnih senzora leži u načinu na koji oni beleže svetlost. U tom smislu, film je mnogo bliži ljudskom načinu opažanja stvarnosti. Svako ko želi da dobije fotografiju vrhunskog kvaliteta, mora biti svestan ove razlike i mora prilagoditi način snimanja mediju.

LJUDSKO VIĐENJE, FILM I SENZOR

Ljudsko oko je izvanredno prilagodljiv "instrument". U stanju je da lako razlikuje detalje u najtamnijim i najsvetlijim područjima, s dinamičkim rasponom tonova koji se procenjuje između 17 i 20 "blendi". Najbolji crno-beli filmovi imaju dinamički raspon od oko jedanaest blendi. Ovaj skromni filmski raspon još više umanjuju fotopapiri, pa je za izvlačenje punog opsega tonova, pri izradi fotografija uvek bilo neophodno neke delove dodatno posvetliti ili potamniti. Međutim, i oko i film pri promeni intenziteta svetlosti reaguju nelinearno, odnosno, drugačije se ponašaju kada je intenzitet svetla nizak, srednji (normalan) ili visok. Nemački astronom Karl Svarcšild zapazio je i opisao pojavu "granice" kod niskih nivoa osvetljenja filmske emulzije, posle koje se ekspozicija može produžavati do beskonačnosti, a da emulzija na nju ne reaguje. Fotografi koji su radili noćne snimke na filmu nesumnjivo se sećaju "Svarcšildovog efekta", zbog koga su morali da produžuju ekspoziciju u odnosu na onu koju je očitavao svetlomer. Kako ulazimo u oblast srednjeg intenziteta osvetljenja, tako filmska emulzija reaguje proporcionalno, odnosno, svako povećanje ekspozicije proizvodi

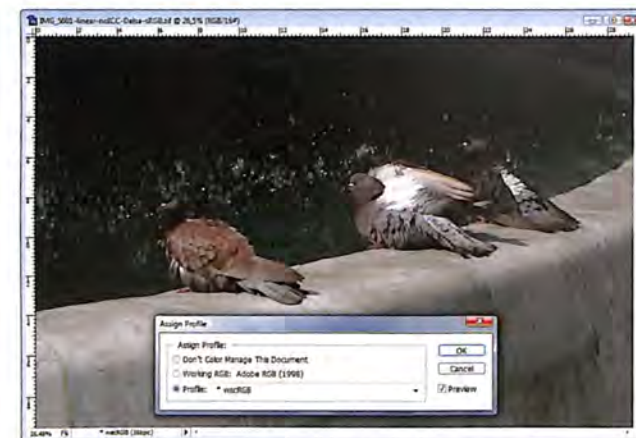

5 Primena tonske krive u Photoshopu. Obratite pažnju da je fotografija već snimljena iz DPP konvertora s ugrađenim "Canonovim" sRGB kolor-profilom.

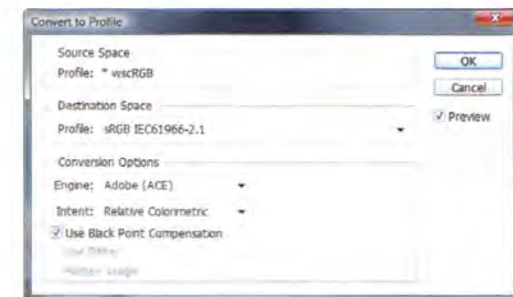

6 Dijalog prozor za snimanje iz DPP konvertora s isključenim kolor-profilom – polje je označeno crvenom strelicom

7 Izbor kolor-profila u Photoshopu relativno je mali. Na Internetu potražite kolor-profile za vaš model fotoaparata, kao i za druge uređaje koje posedujete – na primer, skener ili štampač. U našem primeru izabran je profil koji će zaštititi "pregoreli" deo belog perja na krilu goluba

U svim boljim fotoaparata D-SLR klase postoji izbor nekoliko prethodno podešenih kolor-parametara, koji nisu ništa drugo do različito formirane tonske krive, tako da konve-

8 Poslednji korak konverzije jeste konvertovanje kolor-profila uređaja u kolor-profil radnog prostora, koji omogućuje efikasnu obradu u Photoshopu.

rižijom .RAW formata daju najbolji efekat na određenu svetlosnu situaciju ili objekt snimanja. Tako ćete obično moći da birate između opcija Standard, Neutral (Natural, Faithful), Portrait, Landscape ili Vibrant (slika 4).

Vlasnici "Nikonovih" D-SLR fotoaparata imaju čak mogućnost da tonsku krivu sami oblikuju i snime u memoriju fotoaparata, oblikujući tako izgled izlaznog .JPEG formata po sopstvenoj želji. Na Internetu u razmeni kruže tonske krive koje oponašaju izgled veoma popularnih filmskih emulzija kao što su, na primer, "Provia" ili "Velvia" kompanije "Fuji", kao i korekcionne krive koje ublažavaju probleme uočene tokom upotrebe pod određenim situacijama. Dobra polazna tačka za objašnjenje prirode tonskih krivih i dalje istraživanje jeste lokacija:

http://fotogenetic.dearingfilm.com/custom_tone_curves.html. Tonske krive možete menjati i u okviru DPP-a, preko menija Picture Style, u okviru koga se nalazi navedeni izbor.

Tonsku krivu možemo primeniti i u Photoshopu i to na dva načina. Ali, najpre naš Linear raw iz DPP-a treba snimiti u šesnaestobitni .TIF format. Zašto? Savremeni D-SLR fotoaparati beleže tonove sa 12 ili 14 bitova, što znači da tek šesnaestobitni .TIF može da očuva kompletan dinamički raspon, uz još dva bita slobodnog prostora. Zašto i oni nisu popunjeni? Jer bi to zahtevalo još brže procesore u fotoaparata i vašim računarima, a i mnogo više memorije. Fotografija s našeg primera, sa osam miliona piksela, u .JPEG

9 Detalj – format JPEG direktno iz fotoaparata. Histogram pokazuje odsecanje u najsvetlijim delovima ptičjeg perja

10 Detalj – obrada .cr2 formata kroz Adobe Camera Raw – klizač Recovery za vraćanje detalja u najsvetlijim delovima povučen je maksimalnu udesno. I pored toga, još uvek ima izgubljenih detalja

11 Detalj – Linear raw – na izgled tamna fotografija, ali na njoj je očuvan kompletan dinamički opseg, što i histogram pokazuje

12 Detalj – Ista linear raw fotografija s primenjenim kolor-profilom. Izgled kroz program ACDsee nije se puno promenio, a histogram je i dalje snažno pomeren ulevo

13 Detalj – Kolor-profil uređaja konvertovan je u radni kolor-profil i spreman za dalju obradu. Fotografiji nedostaje kontrast, ali na njoj se nalazi maksimum detalja

formatu zauzima 2,8 MB, u .TIF formatu 11,15 MB, a u šesnaestobitnom .TIF-u snimljenom iz linear raw dokumenta čitavih 47,9 MB! Ako naš šesnaestobitni .TIF snimimo ostavljajući ugrađen "Canonov" kolor-profil, kriva se odmah može primeniti upotrebom komande Image/Adjustments/Curve (slika 5). Ali, mi želimo da idemo do kraja. Konverzija linear raw formata posle koje ćemo imati potpunu kontrolu, podrazumeva isključenje kolor-profila (ICC) prilikom snimanja (slika 6). Ideja je da obrada započne sa slike koja je najbliža onoj na samom senzoru.

Sada obrada u Photoshopu ima drugačiji tok. Budući da senzor uopšte ne beleži boju, već samo sakuplja i broji fotone pale na fotočelije prekrivene Bajerovom matricom crvenih, zelenih i plavih filtera, najpre našoj fotografiji moramo dodati kolor-profil po svom izboru. Po učitavanju fotografije u Photoshop, na statusnoj liniji gde smo maločas videli oznaku ICC profila, sada piše Untagged RGB. Photoshop, međutim odmah smešta fotografiju u određeni kolorni prostor za obradu, a to je, po pravilu, početno postavljeni Adobe RGB (1998) sa strmom, nelinearnom gamom. Kako je ona pribavljena sa senzora s linearnom gamom, verovatno će i dalje biti neprihvatljivo tamna. Komandom Edit/Assign Profile (slika 7) dodelićemo već postojeći ili pripremljeni kolor-profil, kojim zapravo (kao i kod tonske krive) prevodimo linearni svetlosni zapis u nelinearni. Kako su, međutim, kolor-profil pisan specifično za određene (ulazne ili izlazne) uređaje, kaže se da su oni device dependant – zavisi od uređaja. Oni zapravo definišu kolorni prostor uređaja, što znači da RGB podaci dobijeni ovom dodelom još nisu pogodni za dalju obradu. Zbog toga ih moramo prevesti u dobar, matematički definisan radni prostor, što se radi komandom Edit/Convert to profile, a zatim se u odeljku Destination Space bira konačni profil za obradu u Photoshopu (slika 8).

REZULTATI

A sada, da pogledamo rezultate osnovne obrade. Na slici 9 vidimo detalj sa .JPEG fotografije dobijene direktno iz fotoaparata. Mada

opšta ekspozicija deluje zadovoljavajuće, vidimo da je histogram odsečen na desnom kraju i da je bleštavo belo perje na krilu goluba "pregorelo". Slika 10 je .RAW fotografija obradena konvertorom Adobe Camera Raw, na kome je klizač za vraćanje detalja iz najsvetlijih područja bio povučen do maksimuma. Uprkos tome, vidimo da i dalje postoji gubitak detalja. Histogram Linear raw fotografije (slika 11) snimljene u .TIF formatu pokazuje snažno pomeranje ulevo, ali i veliki prostor na desnoj strani, koji jasno ukazuje da su svi detalji iz najsvetlijih područja očuvani. Na slici 12 je ista linear raw fotografija, ali s primenjenim kolor-profilom. Mada u Photoshopu ona može izgledati sasvim prihvatljivo, na različitim uređajima njen izgled može drastično da varira. Zato je neophodno konvertovati kolor-profil u radni kolorni prostor (slika 13). Ako vam je na ovoj fotografiji kontrast nedovoljno dobar, ne zaboravite da ona predstavlja samo polaznu tačku za dalju obradu u Photoshopu. Na njoj imate maksimum informacija koje je vaš fotoaparatus zabeležio i na vama je kako ćete ih koristiti.

Rezultati u praksi pokazuju da se iz najsvetlijih područja slike može izvući bar još dve blende s informacijama, pri osnovnoj osetljivosti od ISO 100. Povišenje osetljivosti znači i lošiji odnos signal–šum, pa se ne može očekivati da imate isti raspon i pri ISO 800 ili ISO 1.600. Dve blende su, međutim, veoma dobar rezultat, koji naročito pri snimanju pejzaža može dati spektakularna poboljšanja u izgledu fotografije. Na kraju ćemo ponuditi jedan ekstreman test-primer kako bismo pokazali prednost korišćenja linear raw formata. Slika 14 izašla je kao .JPEG iz fotoaparata na kome je ekspozicija bila podešena prema automobilu. Detalji na nebu potpuno su zbrisani preekspozicijom. Linear raw otkriva da se u preekspozicionim partijama nalaze brojni detalji i da postoji fini blagi preliv na delu vedrog neba (slika 15). Histogram pokazuje da nikavih odsecanja na desnoj strani nema i da postoji prostor za "razvlačenje" tonova do desne ivice. Poslednja faza jeste obrada linear raw formata na način

kojim ćemo spojiti slojeve s očuvanim detaljima u najsvetlijim i najtamnijim partijama. Na slici 16 možete videti kako su problematično preekspozicionirani delovi fotografije potpuno rekonstruisani, a na prelivu neba nema ni traga od posterizacije. Na histogramu uočavamo pravilan i pun raspon tonova koji su sve vreme bili pod našom kontrolom. Ovaj primer jasno pokazuje zbog čega postoji potreba potpunog upoznavanja mogućnosti opreme kojom radite.

ZAKLJUČAK

Opisani proces nije trivijalan, pa je samim tim dostupan samo manjini koja poseduje objedinjeno znanje o fotografiji i računarima. Kao uvek u životu, bez muke nema nauke. Za one koji žele da se upuste u istraživanje ove teme, a kompanija proizvođač fotoaparata koji poseduju ne isporučuje specijalizovani konvertor s opcijom snimanja linear raw formata, postoji vrlo dobro rešenje. Oni mogu s Interneta preuzeti izvršni besplatni konvertor otvorenog koda dcraw (<http://www.cybercom.net/~dcoffin/dcraw/>) autora Dejvida Kofina, koji podržava gotovo sve danas raspoložive .RAW formate i redovno se ažurira.

Ambicioznim fotografima svakako će prijati saznanje da njihova skupo plaćena oprema može da pruži mnogo više od onoga što se na prvi pogled može videti. Njima neće biti teško da istraže ovu temu po Internetu i otkriju brojne nove tehnike poboljšanja kvaliteta slike. Recimo, tehniku hibridne raw konverzije na stranici: <http://www.luminous-landscape.com/tutorials/hybrid-conversion.shtml>. Engleski je, nažalost, neophodan. Profesionalcima koji žele da drže čitav proces pod kontrolom ovo je neophodna literatura. Njima će standardizacija postupka "razvijanja" linear raw formata pomoći na isti način kao što je nekada bilo potrebno standardizovati postupak razvijanja u foto-laboratoriji radi dobijanja predviđenih rezultata. Razlika je u tome što u digitalnoj laboratoriji nema isparenja hemikalija, slabšnog crvenog svetla, pažljivog održavanja temperature i drugih neudobnosti. Zadovoljstvo ostaje.

LJUBOMIR ZLATANOVIĆ

14 Preekspozicija neba uslovlila je veliko odsecanje na histogramu i nepovratan gubitak svih detalja u JPEG formatu

15 Linear raw otkriva "nestale" detalje u najsvetlijim delovima. Detalji u tamnim partijama su takođe očuvani, mada to ne izgleda tako

16 Posle spajanja slojeva s očuvanim podacima u najtamnijim i najsvetlijim partijama fotografije i kratke obrade NIK Viveza filterom, dobijamo konačan rezultat s dobrim histogramom i finim prelivom nijansi

DIGITALAN RETUŠ

Do sada smo nekoliko puta imali priliku da vam predstavimo rad Vojina Mitrovića, pa ste tako saznali da veliki majstori crno-bele fotografije svoje fotografije ne izrađuju sami, već ih daju specijalizovanim laboratorijama gde dobiju usluge povećanja i neophodnog retuša. Slična situacija danas se ponavlja s digitalnim fotografijama jer ponovo se pojavljuje zanimanje retušer, ovoga puta digitalni. Ono što je nepoznanica jeste vrednost njihovog rada i način određivanja količine uloženog rada

VREME TRANZICIJE – S ANALOGNOG NA DIGITALNO

U današnjem svetu skoro potpuno digitalizovanog postupka dobijanja gotove fotografije često je veoma teško objasniti klijentu količinu truda uloženog u konkretan rad na obradi originalnog snimka – digitalnog fajla. Sistemi vrednovanja analognih fotografija bili su veoma dobro definisani jer se znalo koliko košta film, organizacija, snimanje, skeniranje...

Davne 2002. godine redakcija magazina *National Geographic* primila je posebne goste iz "Nikon" korporacije. Razlog posete bio je povezan s prelaskom s klasičnog (filma) na digitalan zapis. Iako je redakcija časopisa dugo odolevala modernizaciji, fotograf Džo Mekneli (Joe McNally) uporno je i bez prekida pritiskao urednike da mu dozvole da fotografiše digitalno, pa je "Nikon" poslao svoje emisare da izgled stvari. Ono što su oni napomenuli odmah na početku sastanka jeste da ne treba očekivati neko ozbiljnije smanjenje troškova, tj. da će rad digitalnim fotoaparatom biti jeftiniji jer, iako samo fotografisanje skoro da ne košta ništa, cena opreme koju treba menjati (jer zastareva velikom brzinom u mnogo kraćem vremenu) veoma je visoka. Ovaj sakriveni problem neophodnosti konstatnog obnavljanja i zamene digitalnih fotoaparata koji doslovno zastarevaju na godišnjem nivou, bilo kakvu planiranu uštedu čini samo zanimljivom, ali neostvarivom idejom. Ne tako davno mogli ste koristiti fotoaparat dugo godina. Međutim, tokom poslednje decenije koja je bila period najbržeg tehnološkog razvoja, svi koji su bili u poslu morali su menjati fotoaparate i računare barem jednom godišnje. Naravno, razvoj novih fotoaparata danas je nešto sporiji, pa je i mogućnost uštede veća nego pre. Doduše, svi bez izuzetaka bili su impresionirani mogućnostima, kvalitetom i lakoćom rada, ali posle izlaganja predstavnika "Nikona" u redakciji nisu više imali nikakvih nereálnih

očekivanja da bi moglo doći do nekih drastičnih smanjenja troškova u odnosu na tada neprikosnovenu, analognu fotografiju. U godinama koje su dolazile to se pokazalo kao apsolutno tačno, a identične konstatacije izneli su svi magazini, posebno oni koji su duže vreme paralelno koristili oba medija. Rad digitalnim metodama često je (kada su troškovi u pitanju) nepredvidiv i stoga su troškovi digitalnog snimanja veoma različiti. To je jedna od glavnih negativnih stavki uopšte i mnogo puta postavljano je pitanje: "Zašto postoji toliko varijacija na fotografskom tržištu?" Odgovor delom leži u razlikama u načinu rada: da li je scenografija realna ili je izvedena u 3D programima, da li je fotograf angažovao nekog da uradi postprodukciju ili će je raditi sam – što opet vodi ka pitanju kako definisati jedinicu mere realnog rada potrošenog u virtuelnom prostoru računara. Prema nekim urednicima, postprodukciju nije dobro naplaćivati obračunutu po satima, već, na primer, po broju upotrebljenih slojeva ili koraka iskorišćenih od

početka do završne slike. Ukoliko niste znali, unutar Photoshop File Info opcije postoji i deo zvan History koji je namenjen upravo ovoj vrsti posla. Kada je aktiviran, snima svaki korak u radu, a dobijeni tekst može biti sačuvan unutar File Info i kao poseban tekstualni fajl (do ove opcije stiže se preko Edit > Preferences > General i na toj kartici treba čekirati opciju History Log). Ukoliko posmatramo ovaj posao kao industriju, sami sebi činimo lošu uslugu objašnjavajući klijentu šta smo radili sa snimkom. U želji da dokažu naručiocu posla da stvarno dobija ono što je platio, fotografi ili tehničari ne treba svoj rad da obračunavaju u satima, već kroz (na neki način) dokumentovanu količinu potrebnog rada, broj upotrebljenih slojeva ili već pomenu-tu History tabelu pre i po završetku rada na određenoj fotografiji, jer realizatoru posla stvarno je u interesu da klijentu da jasnu informaciju šta je platio. U suprotnom, rizikujemo da on, nepotrebno nezadovoljan, promeni mesto rada, što za svakoga predstavlja veliki gubitak

Početna fotografija

OBRADA DIGITALNIH FOTOGRAFIJA

Umesto nekadašnjih uobičajenih troškova nabavke filmova i obrade u laboratorijama, uredništva danas dobijaju račune za "digitalnu obradu". U njih je uključen velik broj mnogima nepoznatih stavki: konverzija iz RAW u JPG ili TIF formate, kolorna korekcija, upisivanje iTPC i XMP (metadata) podataka, slanje fotografija elektronskim putem: e-pošta ili postavljanje na FTP servere gde urednici direktno obavljaju selekciju ili zapošljavaju tehničare da rade ove poslove. Iako je teško sresti urednika koji ne poznaje digitalne postupke, oni kojima su to "španska sela" muku muče da utvrde da li su računi koji stižu realni ili ne. A s digitalizovanim foto-službama troškovi su previsoki, pa je potrebno veoma mudro braniti budžete firmi. Ali, i pored svega, variranje cena ne znači automatski pokušaj prevare. Polako se na tržištu javljaju fotografi koji digitalne tehnologije koriste vrlo sofisticirano i koji svoj posao obavljaju na način skoro identičan starom "analogno-filmskom" i konstantno proveravaju da li je snimak tačna predstava vizije klijenta za koga rade, pri čemu su im stilisti od velike koristi.

Kod nas je još uvek uvreženo mišljenje da fotografi koji imaju znanje i iskustvo u radu i s digitalnom obradom fotografija mogu imati koristi od samostalnog rada, ali je to pod veoma velikim znakom pitanja zbog količine izgubljenog vremena. Iz istih razloga nije baš jednostavno primeniti bilo kakav šablon za naplatu. Recimo da je stalna tarifa za obradu pojedinačnih fotografija 50 evra. Pitanje je da li će klijent dobiti iste rezultate i kada su u pitanju jednostavni zahvati i komplikovane montaže. I, da li se svi fotografi razumeju u neke specifične stvari, kao što su, na primer,

kolorni modovi ili kvalitetna i pre svega tačna konverzija (Profile to Profile) iz RGB u CMYK mod. Skoro je sigurno da od toga nema ništa.

RETUŠ

Ovo je vrsta posla čiji računi se uobičajeno kače uz troškovnike digitalnog snimanja i postprodukcije. Po mišljenju pojedinih fotografa i posebno urednika fotografije, previše oslanjanja na retuš predstavlja glavnu slabost digitalne foto-industrije. Digitalno fotografisana koža i njeni tonovi nisu toliko prirodni dok na scenu ne stupi skupo retuširanje kako bi se dobili rezultati slični onima koje dobijamo kada snimamo na filmu. U stvari, retuš kože (koji se obično završava "upeglanim izgledom") postao je mini-industrija za sebe s brojnim seminarima, kursovima i knjigama. Ozbiljniji retuš ide toliko daleko da se menjaju izgled i osnovne crte lica, veličina očiju, nosa, usta... Javnost se navikla da gleda samo retuširana lica i tela, pa i pored toga što su svesni činjenice da te osobe ne izgledaju tako, traže takav "plastičan" izgled i na taj način podržavaju ovakav trend. Kreativni rad fotografa sve je više isprepletan s kreativnim, a ne mehaničkim radom retušera, ali sada se pojavljuje specifičan problem: kako objasniti odakle toliki troškovi. Za takvu vrstu poslova neophodna je i ozbiljna oprema: skupi i moćni računari, monitori koji koštaju po 6.000 ili više hiljada evra svaki, i gde se dodatno za kalibraciju i materijal za "proof" printer troši još nekoliko hiljada mesečno. I naravno, budžeti koji su najčešće sve manji dok istovremeno zahtevi postaju sve veći. Ne bi bilo dobro da postane pravilo da se više zaradi retuširajući fotografije nego snimajući ih. Često se profesionalni retušeri nađu u klopki između fotografa s izuzetno visokim standardima i urednika s malim i ograničenim

budžetom. Veoma je nategnuta situacija kada vas angažuje fotograf, a račune plaća urednik i kada je veoma teško objasniti koliki trud je uloženo u obradu pojedinih fotografija.

POSTIZANJE STATUSA

Bilo bi korisno za sve da retušeri insistiraju na dozvoli autora da mogu raditi obradu, ali i da provere znaju li da li su im i koliko ograničena sredstva. Visokokotirani fotograf možda će u ime svoje reputacije odvojiti deo svoje zarade kako bi dobio "upeglane i šljašteće" fotografije – a možda i neće. Kada sagledamo stvari, čini se da će u veoma bliskoj budućnosti vrhunski retušeri imati status samostalnih kreativaca koje će zastupati i angažovati agencije. Ovo može prouzrokovati dodatne sukobe jer retušeri mogu ući u područje gde fotografi štede ili čak zarađuju na obradi svojih fotografija. Ali, u procesu izrade gotove ilustracije klijent će sigurno biti na dobitku jer zajedno će jednostavnije doći do svežih i kreativnijih ideja.

STANDARDNO TARIFIRANJE

Iako je izgledalo da se velike uštede pri korišćenju digitalne fotografije ne mogu ostvariti, nekih novih sistema kao što je, na primer, "flatrate" honorar (ugovorena zarada za ceo posao) za retušere počinje da donosi vidljivu uštedu. Pre toga, broj fotografa koji su radili postprodukciju počeo je nezadrživo da raste, a zajedno su povećani i troškovi. Ako se pojavi potreba, tada sa standardizovanim tarifom od 100 evra dnevno (tarifa nazvana "zlatna sredina" – manje od onoga što bi retušeri hteli, a više od onoga što su naručioc spremni da plate) mogu da se pokriju troškovi digitalne obrade snimljenog materijala a ujedno obuzda i zadrži tržište pod kontrolom.

M. ŽIVKOVIĆ

Fotografija je snimljena 2005. godine fotoaparatom Nikon D70 i objektivom 28-85 mm, f/3,5-4,5 uz korišćenje dve Bowens fleš-glave od 500 Ws. Retuš u Adobe Photoshopu CS4: "Hollywood eyes" – izbeljivanje beonjača, povećanje zenica i saturacija. Prosvetljavanje podočnjaka i dela iznad jagodične kosti, blaga saturacija rumenila, "spot hiling" kože, povećanje gornje usne. Ispravljanje leve obrve i uklanjanje suvišnih dlačica, davanje poneke trepavice, uklanjanje "pregorelih" delova kože, saturacija usana i senke na očima, zatamnjivanje obrva i trepavica. Ublažavanje tvrde senke ispod brade, blaga promena osvetljenosti lica ("relighting"). Ispravljena perspektiva cele fotografije, promena boje vode u bazenu. Kontrast i selektivno izoštavanje. Simulacija svetla na kosi od nazad i blago zatamnjivanje pozadine radi bacanja akcenta na lice, prevashodno na oči. Za retuš je bilo potrebno oko dva sata. Fotografija: Ivana Tomanović, retuš: Igor Ilić

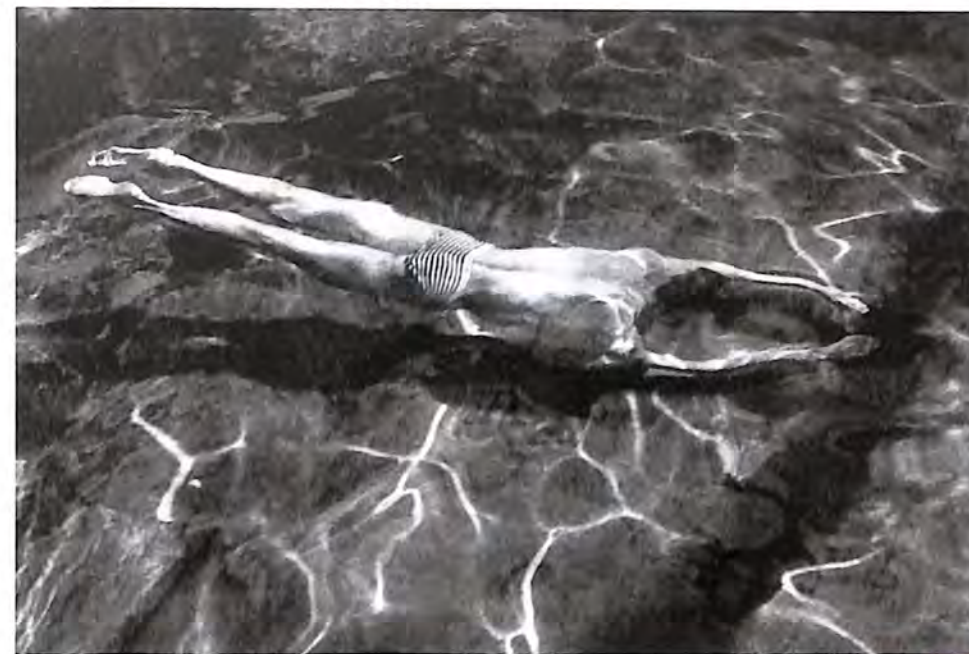
Završna fotografija

Brassai, "Prostitutka Bijou u baru de La Luna, Monparnas, Pariz", 1933

André Kertész, "Viljuška", 1928

André Kertész, "Plivač", 1917, Esztergom, Mađarska

Stranci u Parizu

Smešten na levoj obali Sene, kvart Monparnas decenijama je važio za jedno od glavnih centara umetnosti i kulture, kako Pariza, tako i Evrope. Pesnicima, piscima, muzičarima, umetnicima i kolekcionarima iz svih krajeva sveta koji su dvadesetih i tridesetih godina dvadesetog veka u njemu pronašli privremeno ili stalno utočište pridružili su se i mađarski fotografi Andre Kertes (André Kertész) i Brassai (Brassai)

Od početka fotografske karijere Andre Kertes doživljavao je fotoaparata kao notes u kojem je mogao da beleži zanimljivu i neobičnu stranu svakidašnjice. U neke od najranijih primera ovakog pristupa ubrajaju se fotografije nastale u Mađarskoj pod nazivom "Plivač" (Swimmer, 1917) i "Cirkus" (Circus, 1920). Prva prikazuje čoveka snimljenog u trenutku kad je zaronio. Zbog specifičnog ugla fotoaparata, kao i efekta površine vode koja plivaču daje izgled siluete, ova fotografija smatra se nekom vrstom uvoda u jedan od Kertesovih najpoznatijih ciklusa iz pariskog perioda "Distorzije" (Distorsions, 1933, videti Refoto br. 45, str. 45). Za razliku od "Plivača", na fotografiji "Cirkus" prikazan je par iz nižeg staleža okrenut leđima fotografu i uhvaćen u trenutku dok, krišom posmatra predstavu vireći kroz cirkusku šatru. Interesovanje za grad i ljude u, na pogled banalnim situacijama, Kertes će pratiti sve do smrti. U Parizu će snimati žene u kafiću, parove, redove stolica, usamljene prolaznike, decu. Pored njih, Kertes je pod uticajem čuvenog fotografa Ežena Atžea (Eugene Atget), u različito doba dana i različitim vremenskim

prilikama, fotografisao ispražnjene ulice Monparnasa, trgove, parkove, stanove, ali i portrete savremenika, kao i kompozicije sa svakodnevnim predmetima. Jedna od takvih kompozicija pod nazivom "Viljuška" (The Fork, 1928), koja mami skladom kompozicije i finom gradacijom tonova, prikazana je 1929. godine u okviru izložbe "Film i Foto" (Film und Foto). Iste godine časopis *Vu* objavljuje mu fotografiju Ajfelove kule prepoznatljivu po dinamičnosti podstignutoj usmeravanjem fotoaparata ka ljudima i ulici u podnožju tornja. Svoje znanje i iskustvo Kertes je veoma uspešno preneo na sunarodnika, slikara i vajara Đulu Halasa (Gyula Halasz) poznatijeg pod imenom Brassai. Kako zbog tematike, tako i načina snimanja, kritičari, istoričari umetnosti i fotografi ovog autora nazivaju "majstorom bizarnog". Ovaj epitet postaje jasniji pri samom pogledu na njegov čuveni ciklus fotografija "Pariz noću" iz prve polovine tridesetih godina prošlog veka. Fotografije katedrale Noterdama, fabrike, mostova, spomenika, ulica, snimljenih isključivo noću, bez ljudi, pri magličastoj atmosferi, dominantnim tamnim tonovima, poseduju efekte nadrealnog i bizarnog.

Brassai, "Ljubavnici u malom kafiću", 1932

ANDRE KERTES (1894, BUDIMPEŠTA – 1985, NJUJORK)

Broker koji je jedno vreme radio na budimpeštanskoj berzi, fotografijom je počeo da se bavi 1912. godine kada je dobio fotoaparata marke "Ica". Ozbiljnije korake pravi tri godine kasnije nakon odsluženja vojnog roka u austrougarskoj vojsci. Godine 1922. dobija počasnu diplomu od Mađarskog fotografskog udruženja, a tri godine kasnije odlazi u Pariz. U početku se izdržavao prodavajući svoje fotografije po niskim cenama, međutim, njegov talenat ubrzo biva primećen. Od 1927. godine, kada mu je u Parizu priređena prva samostalna izložba, počinje da izlaže, kako samostalno, tako i grupno, u Briselu, Roterdamu, Pragu, Štugartu, Minhenu, Beču, Esenu, Londonu. Pored časopisa *Minotaur* i *Vu*, radovi su mu objavljivani

u *Die Dame*, *Uhu*, *Das Illustrierte Blatt* i drugim. Dolaskom nacista, 1936. godine Kertes, poput većine tadašnjih umetnika, odlazi u Ameriku. Dve godine pre odlaska objavljuje knjigu s pariskim ciklusima fotografija. Godinu dana po dolasku u Ameriku njegovi radovi su prikazani na izložbama "Fotografija 1839 – 1937" u Muzeju moderne umetnosti i "Pioniri moderne francuske fotografije" u "Džulijeni Levi" galeriji u Njujorku. U to vreme postaje fotograf agencije "Keyston" i objavljuje fotografije u časopisima: *Coronet*, *Vogue*, *Harper's Bazaar*. Fotografije nastale u ovom periodu karakteriše prepoznatljiv stil i tematika (neboderi, trgovi, parkovi, panorame grada). Poslednjih godina eksperimentisao je kolor-fotografijom i polaroidom.

LITERATURA:

1. Michael Frizot, *A New History of Photography*, Könemann, Köln, 1998.
2. Mary Warner Marien, *Photography – A Cultural History*, Laurence King Publishing, London, 2002.
3. Graham Clark, *The Photograph*, Oxford History of Art, Oxford University Press, New York, 1997.
4. Jean-Claude Gautrand, Brassai, Taschen, Köln, 2004.
5. Grupa autora, *Art of the 20th Century*, Taschen, Köln, 2000.

BRASAI (1899, BRASO (DANAS RUMUNIJA) – 1984, BEAULIEU-SUR-MER, JUŽNA FRANCUSKA)

Ranu mladost ovog umetnika obeležilo je školovanje u Brasu i Budimpešti, služba u austro-ugarskoj vojsci (1917–1918) i studije u Berlinu. Po dolasku u Pariz radi kao novinar i slikar. Godine 1932, osim što svoje ime menja u Brassai, upoznaje se s Pikasom. Njihovo poznanstvo rezultiraće velikim prijateljstvom i serijom fotografija Pikasovih skulptura koje su objavljene u prvom broju časopisa *Minotaur*. Pored časopisa *Minotaur*, njegove fotografije objavljivane su u časopisima: *Verve*, *Picture Post*, *Labyrinthe*, *Realites*, *Harper's Bazaar*. Godine 1938. objavljuje fotomonografiju "Pariz noću". Posle

Drugog svetskog rata radi fotografije za scenografije raznih pozorišnih predstava i portrete savremenika kao što su Semjuel Beket (Samuel Beckett), Tomas Man (Thomas Mann), Žak Prever (Jaques Prévert). Dobija zlatnu medalju za fotografiju na Bijenalu u Veneciji, 1957. Iste godine nakratko odlazi u Ameriku i prvi put radi kolor-fotografije. Tri godine kasnije u Nemačkoj objavljuje knjigu "Grafiti". Sedamdesete su mu uglavnom protekle u dodeljivanju počasnih nagrada i plaketa. Nakon smrti njegova supruga donirala je oko 35.000 negativna centru "Žorž Pompidu".

Ovom ciklusu umetnik je priključio snimke ljubavnih parova: "Ljubavnici u malom kafiću" (1932), zanatlija "Pekar" (1930 – 32), prodavaca "Kiosk" (1930 – 32), urbanih legendi kao što je portret prostitutke "Bižu (Bijou) u baru La Lune". Paralelno s ovim, Brassai je radio ciklus pod nazivom "Tajni Pariz" posvećen pariskim bordelima i životu prostitutki, kao i fotografije svakidašnjih predmeta snimljenih u krupnom planu (šibice, igle za šivenje, karte) koje su objavljene u časopisu *Minotaur* (*Minotaure*). Od 1933. do 1939. godine *Minotaur* je pored časopisa *La Révolution Surréaliste* i *Documents* predstavljao jedan od najvažnijih avangardnih glasila u kojem je fotografija tretirana kao potpuno samostalni medij sa sopstvenim pravilima i zakonima. Ni Kertes ni Brassai nikada nisu zvanično pristupili nadrealistima, pa ipak, njihove fotografije su i te kako bile zastupljene u nadrealističkim publikacijama.

Pored njihovih, u *Minotauru* su se našli i radovi mnogih drugih umetnika i fotografa, među kojima je i Bil Brant (Bill Brandt). Istorija fotografije Branta pamti kao vodećeg britanskog fotografa portreta, aktova i društva dvadesetog veka. Brant dolazi u Pariz krajem dvadesetih godina i zahvaljujući pesniku Ezri Pondu (Ezra Pound) upoznaje se s Manom Rejom (Man Ray). O Brantovoj ranoj fotografskoj karijeri započetoj u Parizu malo toga se zna jer je u njemu boravio svega nekoliko meseci. Poznato je da je radio u Rejevom studiju kao njegov asistent poput Žak Andre Borfara (Jaques Andre Boiffard). Tada je i uradio portret Ezre Ponda. Uticaji nadrealizma, Atžea i Kertesova kod ovog umetnika ispoljiće se kasnije, po dolasku u London u fotografijama radničke klase, mada više u snimcima grada Veliki kanal (1935), Katedrala svetog Pavla (1944) i u aktovima snimljenim na plaži

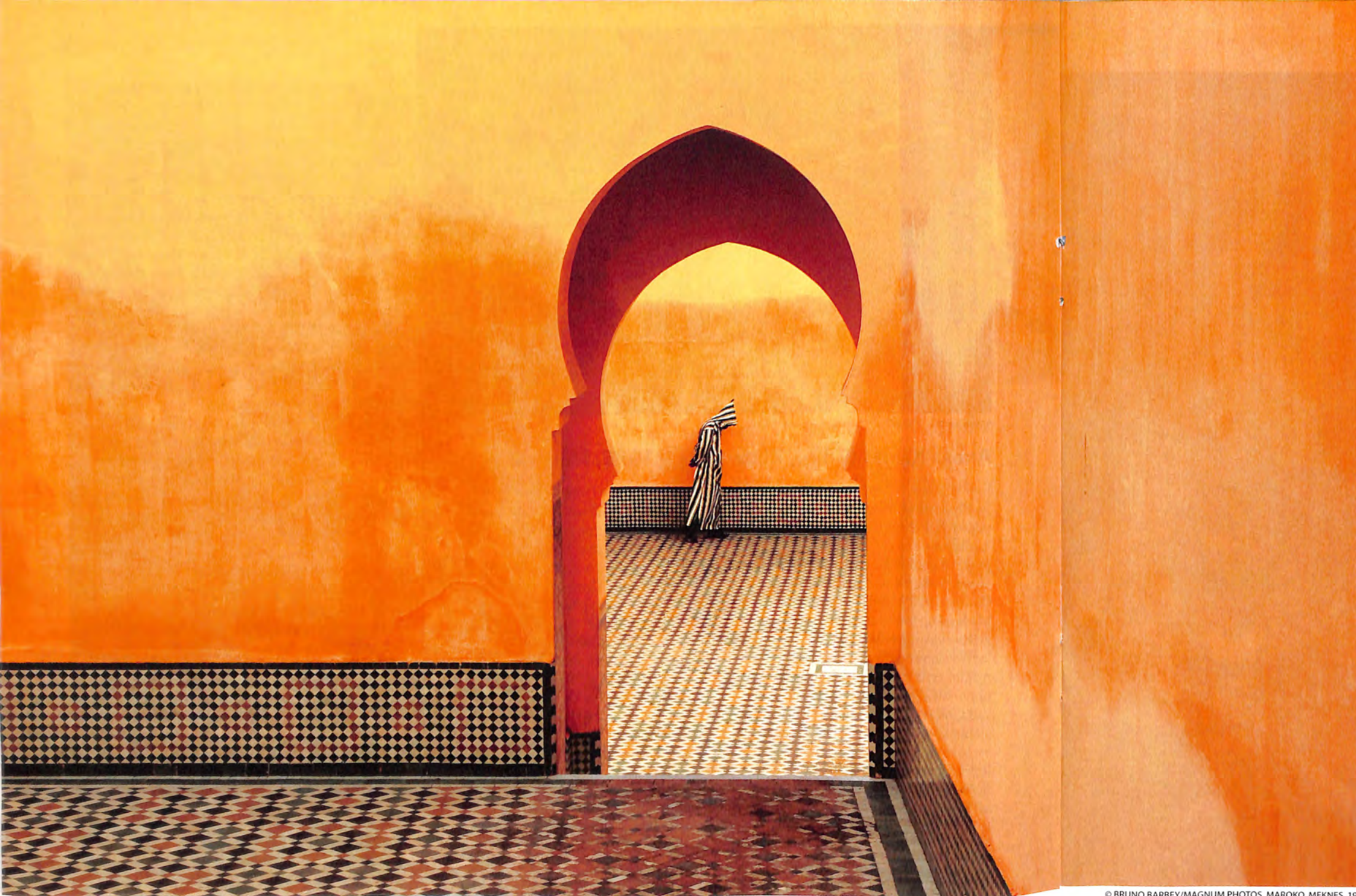

Berenice Abbott, "L kod Kolumbus avenije i Brodveja", 1929

krajem pedesetih. Kratko vreme u Parizu boravilo je nekoliko umentica: Gertruda Fehr (Gertrude Fehr), američka Bernis Abot (Berenice Abbott) i poljska Žermen Krul (Germaine Krull). Poznatija ne samo kao fotograf, već i kao edukator, Gertruda Fehr je u Parizu, zajedno sa suprugom, otvorila školu fotografije "PUBLI – photo". Za razliku od pomenutih autora, Fehr nije bila toliko zainteresovana za snimke svakidašnjice koliko za, tada atipične, fotografske tehnike koje su se razvijale u krugu nadrealista, kao što su solarizacija i kolaži. S druge strane, u fotografijama "Marsejska luka" Žermen Krul ili "Njujork" Bernis Abot i te kako se mogu uočiti uticaji Andre Kertesova.

JELENA MATIĆ

1 videti: Jean-Claude Gautrand, Brassai, Taschen, Köln, 2004, str. 7.

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO, MEKNES, 1985

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, KINA, ŠANGAJ, "YUYUAN BASTA", 1980

U porišna luka Bruna Barbija je agencija "Magnum", u kojoj je bio treći Francuz u Parizu od 1966. godine, posle Anri Kartije-Bresona i Marka Ribua. Njegova kuća s kulom i zvonikom, koja se nalazi na nekoliko minuta od Pariza, sakrivena je među drvećem. Krajem devetnaestog veka Parižani su tu dolazili na letovanje, da bi se sklonili od gradske vreve. Ta vila danas okuplja porodicu Barbi. Na verandi koja gleda na vrt, na velikom stolu za porodične obroke, otvoren je laptop na kome će prodefilovati najnovije teme: Brazil, Senegal, Severna Koreja, Istanbul, Bugarska, Madagaskar. S leve strane nalazi se "minijaturna" kancelarija, s klaserima, plakatima, knjigama, koje su na sve strane, a Bruno Barbi ih je objavio dvadeset pet! S desne strane prostorni atelje u kome radi, opremeljen najsavremenijom

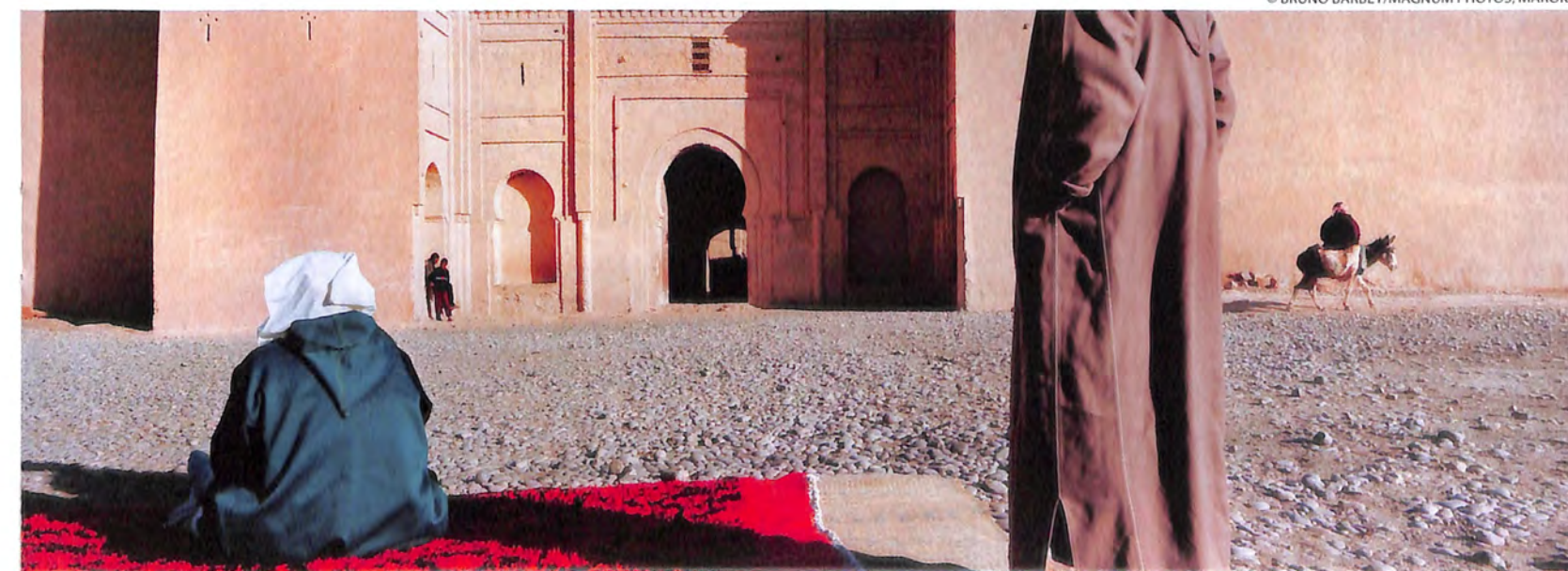
tehnologijom: "Kao i u vreme kada sam razvijao svoje crno-bele fotografije, nalazim zadovoljstvo u tome da budem kompletan autor. Od kadra, sve do objavljivanja/štampanja, ja zadržavam kontrolu. Nove generacije mašina omogućavaju mi da sâm napravim kolekcije fotografija. Imamo mogućnosti da izaberemo papire i podloge kakve želimo. Ja sam "Maj 68" napravio na ceradi, koja je praktična jer nije skupa i može da se urola bez opasnosti da će se polomiti."

Barbi već dve godine koristi digitalni fotoaparati i smatra ga revolucionarnim, budući da fotografu daje potpuno novu slobodu. "Tehnika je toliko napredovala. Danas možemo da fotografišemo i u veoma teškim uslovima: noću ili u situacijama kada nesigurnost ne dozvoljava da se šetamo s

ORIJENT I DRUGE PRIČE

Bruno Barbey

Na zvuk zvona pas zalaja. Mladi labrador boje čokolade proviruje iza zastakljenih vrata, radostan i srdačan, i nimalo nije impresioniran samnom iako pokušavam da ga pomazim. Pojavljuje se visoka figura, harmoničnih crta koje odaju zrelost. To je on, Bruno Barbi (Bruno Barbey), večiti putnik. Ovoga puta, vratio se iz Hong Konga. Iako ima već četrdeset godina kako se upustio u putovanja po svetu, s jednog kontinenta na drugi, ovaj fotograf ga i dalje obilazi s onom istom radoznalošću, istom željom za susretima, istim zadovoljstvom ga fotografiše i komponuje iza objektivu. I našao je vremena za razgovor...

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO

previše upadljivim fotoaparatom. Štaviše, velika osjetljivost opreme otvara mogućnost da se uhvate detalji koji se golim okom ne mogu ni videti."

Ovaj fotograf, za koga se misli da je "tradicionalan", a veliki broj njegovih dela svrstava se među ikone najuspešnijih fotografija, uvek je bio ispred svog vremena. Tako je bio među prvima koji su pravili fotografije u boji. "U Agenciji se nismo oko toga slagali. Kartije-Breson, zbog koga bih se uvek postideo, govorio je da je reč o komercijalizaciji. Boja je tada bila prezirana zato što je loše odštampana odavala pogrešan utisak. Ali on, mladić rođen u Maroku, koji je tamo živio do svoje dvanaeste godine i proveo još dve godine pred kraj adolescencije, bio je duboko dirnut toplinom, vibrantnim tonovima koji opčinjuju slikare – npr. Matisa. On, fotograf koji je doživeo trijumf ovog hromatizma, vrlo brzo će ga iznuditi na svojim fotografijama." "Nikada nisam razmatrao mogućnost da fotografišem Maroko u crno-beloj tehnici", podvlači Barbej kako bi objasnio svoju preuranjenu naklonost ka koloru. Prva faza: Brazil 1966. godine, dva dečaka koja se grohotom smeju kupajući se u Amazonu. Zelena. Mlečno zelena. Plava. Oker. Pigmenti prašume.

Boja više neće napuštati Barbia, iako će i dalje praviti crno-bele fotografije. "Maj '68", na primer: noć, on odbija da koristi blic kako bi bolje uhvatio okolinu, odeću natoplenu mirisom suzavca, lažnu pres-karticu u ruci za ulazak u Bjankur, on ide svugde, sve vidi, on svedoči i, između ostalog, njegove fotografije služe kao materijal za bioskopske letke koji se dele u provinciji gde informacija zbog štrajka više ne stiže.

U Poljskoj nastavlja da sreće članove pokreta otpora, koji predstavljaju njegov fetiš krajem sedamdesetih godina. Prešao je 40.000 kilometara za osam meseci pod režimom koji baš i ne ohrabruje slobodu štampe, režimom generala Jeruzelskog. Da ne bi privlačio pažnju, Barbi je putovao kamping-kolima sa ženom i ćerkom čak i zimi, na -30 stepeni. On pravi portret zemlje koju će Solidarnost i Leh Valensa osloboditi od komunizma. "Stranica istorije se ispivala pred našim očima", seća se on. Odmah je jedna knjiga bila posvećena njegovom svedočenju.

U priči o Brunu Barbi neizostavno mora da se pomene i njegova supruga Karolina Tjeno (Caroline Thiénot), koja je i njegova saradnica. Izuzetno energična, srdačna, često ga prati kad pravi reportaže. Upravo je munjevito prošla kroz sobu da kaže da izlazi. Zatim poziva supruga da pokaže svoj Olympus pregažen bornim kolima, suvenir iz Golfskog rata u kompresovanom obliku, nalik figuri koja se dodeljuje dobitnicima filmske nagrade Cezar. Bruno Barbi je podigao pogled, nasmejavao se, progovorio nekoliko umirujućih reči u vezi sa korpom za smeće koju je pas iskidao i nastavio s pričom. On lepo priča, blagim glasom, opisuje preciznim rečima, kao da se sve juče dogodilo.

Barbi, smiren čovek odan dugoročnim projektima, upao je u "vruću reportažu" povukavši "Magnum" sa sobom u to. Sa zlatnim dobom fotožurnalizma,

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO, TIZNIT, JUŽNO OD AGADIRA, 1987

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, ROMSKA PORODICA, POLJSKA, SELO DEBNO NA OBRONCIMA PLANINE TATRE, 1981

groznica je obuzela novine. Oni poručuju teme, daju garancije, široko otvaraju svoje stranice. Reporteri krstare planetom. Barbi objavljuje fotografije u najprestižnijim novinama. Pazite, on nije ratni fotograf. Bar ne u duši. Sve ga od toga udaljava. Čak i za vreme avanturističkog perioda kada je "pokrivao" konflikte, nasilje ga je revoltiralo. Ali, on je u Bijafri, u Vijetnamu, i među prvim novinarima koji prave reportaže o Palestinskom problemu 68/69. godine.

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO, ZIDOVI STAROG GRADA CHECHAOUEN, 1985

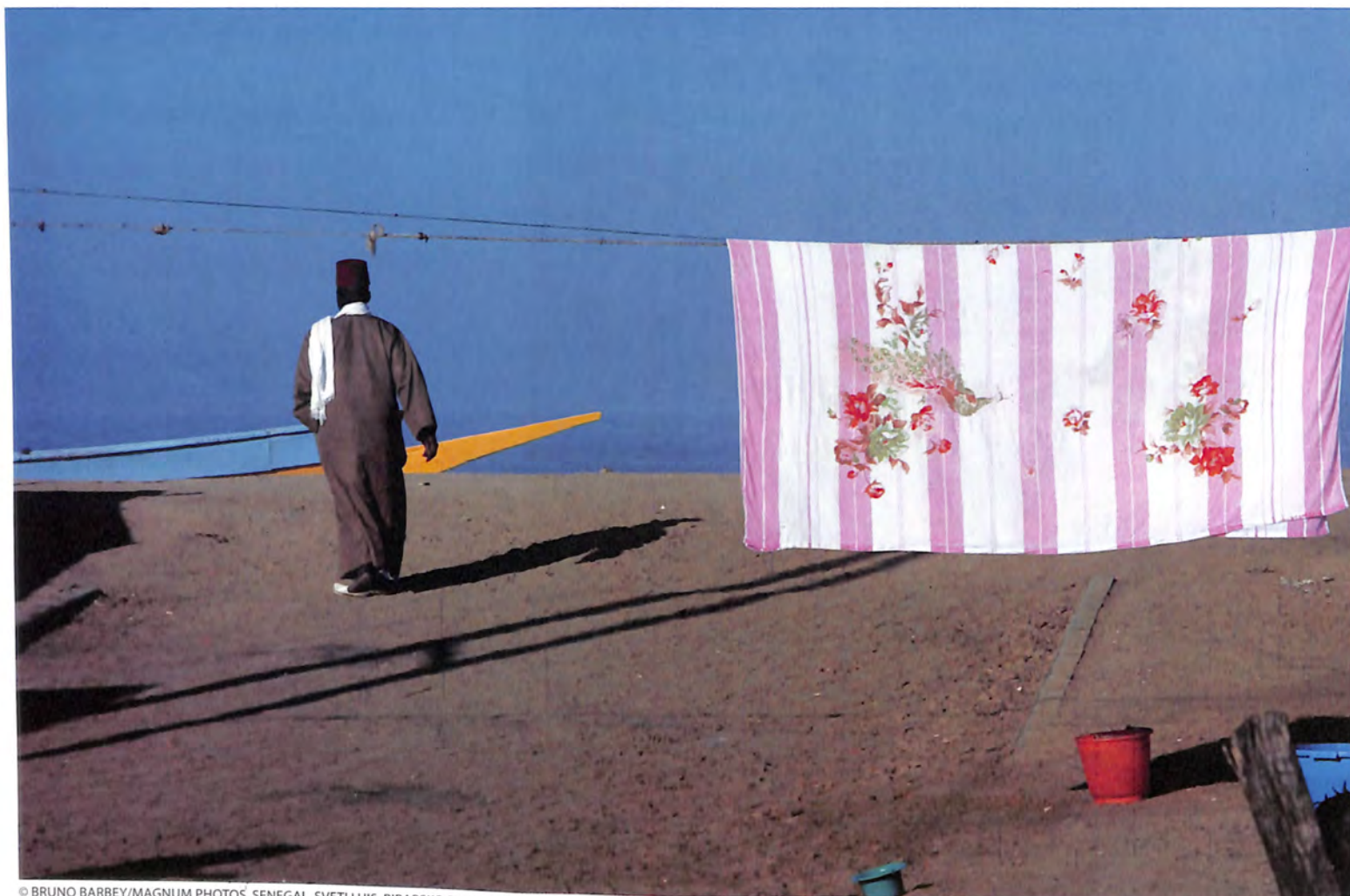

I u Nigeriji, Bangladežu, Kambodži, Severnoj Irskoj, Iraku, Kuvajtu. "U stvari, mnogo sam se rasplinuo, umesto da se posvetim jednoj temi. Posle toga vratio sam se u Maroko gde sam bio dosledniji u poslu." I zaista, taj posao trajao je trideset godina. U uvodu svoje knjige "Maroko", objavljene 2003, za koju je Žan Mari Gistav Le Klezijo uređivao tekstove, Barbi objašnjava da je na njoj počeo da radi kada se sa suprugom Karolinom vratio u svoju rodnu zemlju.

Ranije, pre zahuktalog traganja za "aktuelnostima", odredio je svoj pravac i gledište. 1959. godine Barbi se upisuje u Umetničku školu u Veveju, u Švajcarskoj. "Ta škola važila je za jednu od najboljih u Evropi, što i nije bilo teško – bila je jedina. Žan-Lu Sjef (Jean-Loup Sieff) je izašao iz te škole, dve ili tri godine pre mene." Dok njegovi prijatelji postaju zvezde modne reklamne fotografije, njegovi snovi ne zaustavljaju se na salonima i modnim revijama. Sama ideja o takvoj budućnosti ga opterećuje. Naviknut je da putuje i da otkriva, naklonjen sportu, mladalački dani mu daju krila. Najpre u bukvalnom smislu: s diplomom pilota koju je dobio sa 16 godina u Tandžeru sanjao je o vazduhoplovstvu, ali je veoma brzo procenio da je život vezan za letove dosadan. Bio mu je potreban prostor, svakako, ali i nezavisnost i distanca koja omogućava promišljanje. Fotografija je mogla da proširi taj horizont. Ali ne kako je to zamišljao u Veveju. Nesrećni Barbi seda s vremena na vreme za volan jedne stare "bube", odlazi u Italiju i posmatra život kroz svoj objektiv. Upravo tada je Rober Delpir objavio "Amerikance" Roberta Franka, pripremao

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO, GRAD ESSAOUIIRA, 1985

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, SENEGAL, SVETI LUIS, RIBARSKO PRISTANIŠTE, 1980

© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, MAROKO, SELO MAADID BLIZU GRADA ERFOUD, 2002

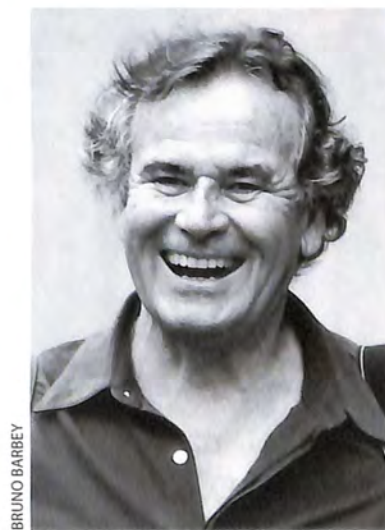
© BRUNO BARBEY/MAGNUM PHOTOS, FILIPINI, GRADSKA LUKA "GENERAL SANTOS", ISTOVAR TUNE, 1995

"Nemce" Renea Burija. Barbiev rad ga je zainteresovao. Pao je dogovor, Delpir će objaviti "Italijane". Tokom dve godine Barbi priprema ovaj projekat. Delpir mu pruža malu finansijsku podršku, a ostatak sâm ulaže. Da budemo precizniji: sam razvija filmove, sam pravi kontaktne kopije i sva povećanja koja su danas poslastica za kolekcionare, a njegove fijeke obiluju ovakvim materijalom. Svakog meseca lično pokazuje svoj rad Delpiru. "U to vreme, naglašava on, bio sam pasionirani ljubitelj kinoteke, odlazio sam u Šampolion, u kinoteku, bio sam fasciniran neorealističnim italijanskim filmom: Roselinijem, Vitorijom De Sikom i ostalima, zatim Pazolinijem, Felinijem. Oni su u meni probudili želju za fotografisanjem. "Štaviše, Italijani tada nisu imali kompleks od fotografije. Oni gledaju direktno u fotoaparatus, osećaju se dobro u svojoj koži, dobro u svom životu... oni vole život. Ostaje samo da se "uhvate" takvi kakvi jesu. U nekim zemljama, a iskustvo Bruna Barbija to potvrđuje, situacija je suprotna. "U Maroku, kako je predstavljanje ljudske figure po Kuranu zabranjeno, ima oblasti u kojima ljudi kamenuju fotografa. Drugde mu traže novac. U Aziji, nema problema, prave se da ga ne primećuju. U Brazilu, biti fotografisan jeste velika čast. Tamo podižu palac u znak odobravanja i traže da ih ponovo fotografišete. U Francuskoj? Jednostavno rečeno, mislim da je komplikovano.

Čuvano pravo na sliku opravdava često bilo kakvu glupost. Pod teretom hajke nemoguće je dokumentovati život onakav kakav jeste. Evo jednostavnog primera: za omot neke knjige objavljene 2002, "Banda iz dragstora", izdavač "Denoel" uzeo je jednu od mojih fotografija snimljenu 1966. Od jedne grupe od desetak adolescenata ostalo je troje. I tako, dvojica su me tužila. Trideset šest godina kasnije!"

Fotografije koje pravi o Parizu i paru Sartr-Bovuar, pravna služba izdavača odbacuje: na njima su prikazani ljudi. Naročito na javnim mestima – Kupola, Dom... svuda su ljudi koji prete da napadnu! "Tako sam se ponovo okrenuo fotografisanju praznih prostora. Kada vidimo šta su mogli da urade Duano (Robert Doisneau) i ostali pedesetih godina, sve te lepote prirodnog i živog, ne može se sa sigurnošću tvrditi da nešto slično postoji u 21. veku." Barbi se ne deklarise kao fotograf humanista. On se uvek interesovao za ljude, ali i za arhitekturu, umetnost, književnost, poeziju. Njegov vizir nikada ne ograničava njegovu viziju, on je prenosi. Siguran da će uvek pronaći prolaze koji vode do kvalitetnih fotografija, Barbi izgovara poslednju šalu: "Danas više ne možete da fotografišete, jer uvek ima fotografa u kadru."

ŽOEL ODI (JOËLLE ODY)

BRUNO BARBEY

IZBOR TEHNIČKE OPREME

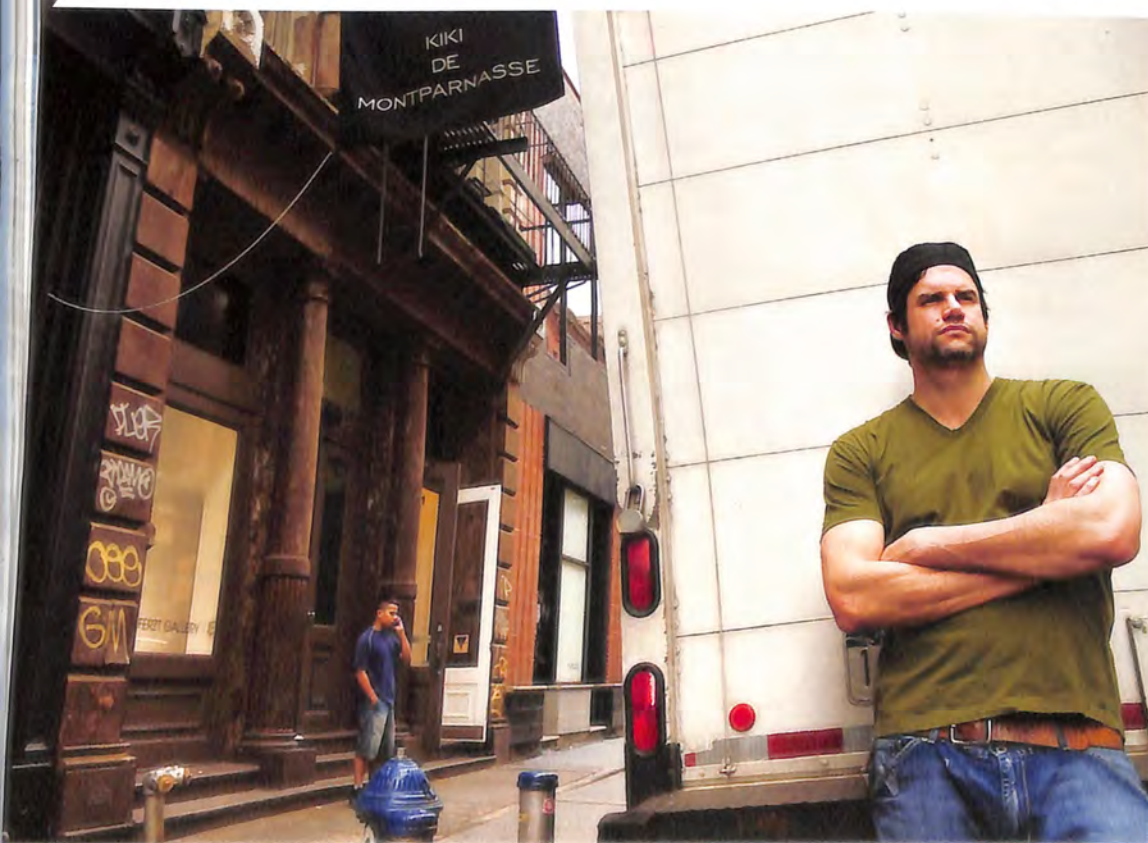
Canon 5D Mark II – zbog njegove visoke definicije; Olympus – lagan i opremljen izvanrednom optikom; povremeno Nikon; panoramski X Pan Hasselblad; i uvek njegova stara Leica – njegov fetiš. Za "kućno" štampanje fotografija koristi poslednji model štampača Hewlett Packard, HP Z3200. Fotografije velikog formata za izložbe i prodaju izrađuje u laboratoriji "Dipon" u Parizu.

"Zabavni park Bush Garden", Tampa, 2007

Fadil Šarki OČI U OČI S AMERIKOM

Veliki broj fotografa svakog dana greši u pokušajima da fotografijama (pejzaža, maca i kuca, zgrada i svega ostalog što privlači pogled) drugima pokaže svoje viđenje mesta koja su obišli, ali prava vrednost bili su, a i nadalje ostaju – ljudi. Razne vrste globalizacija dovele su i do globalnog otuđenja i ljudi s podozrenjem posmatraju jedni druge, ali je Fadil Šarki pronašao jedinstvenu kombinaciju dva katalizatora kojima niko nije odoleo: fotoaparata i osmeha

"Radnik kraj kamiona", Soho, New York, 2007

Fotografisati nekog znači pokušati tumačenje, isto onoliko koliko se to može uraditi i pisanjem, crtežom ili dobrom skulpturom, ali s prednošću one opšte-prihvaćene osobine fotografije: dokumenta kome se veruje. Jedna od najvažnijih osobina fotografa koji je kao Fadil posvećen ljudima jeste da definiše trenutak u kojem se njegova odluka o izgledu gotove fotografije (pretpostavljajući jednu ekspoziciju drugoj i pokušavajući da kao autor nametne merila sadržaja) poklapa s trenutnim izgledom ljudi koje fotografiše. Ovo je dodatno problematično jer u trenutku kada se nađe ispred objektivu svako pokušava da zauzme pozu u kojoj će biti ovekovečen – ali koja generalno ne predstavlja uobičajeno stanje. Bez želje da bilo šta menja u svom fotografskom govoru, Fadil Šarki ipak neprekidno otkriva i pomno prati mnogo dublja stanja trenutaka u kojima su ljudi van svojih mikroljuštura, slobodni i nasmejani. Njegovo, prvenstveno optimističko, viđenje surovih problema životne egzistencije pokazuje da je i bez preterane sentimentalnosti moguće pronaći zanimljive sadržaje, one koji jednostavno ne dopuštaju posmatraču da se distancira od pokazanog sadržaja – objekata koji se

"Dobra kubanska cigara", Tribeca, New York, 2007

"Ulični šou", Times Square, New York, 2008

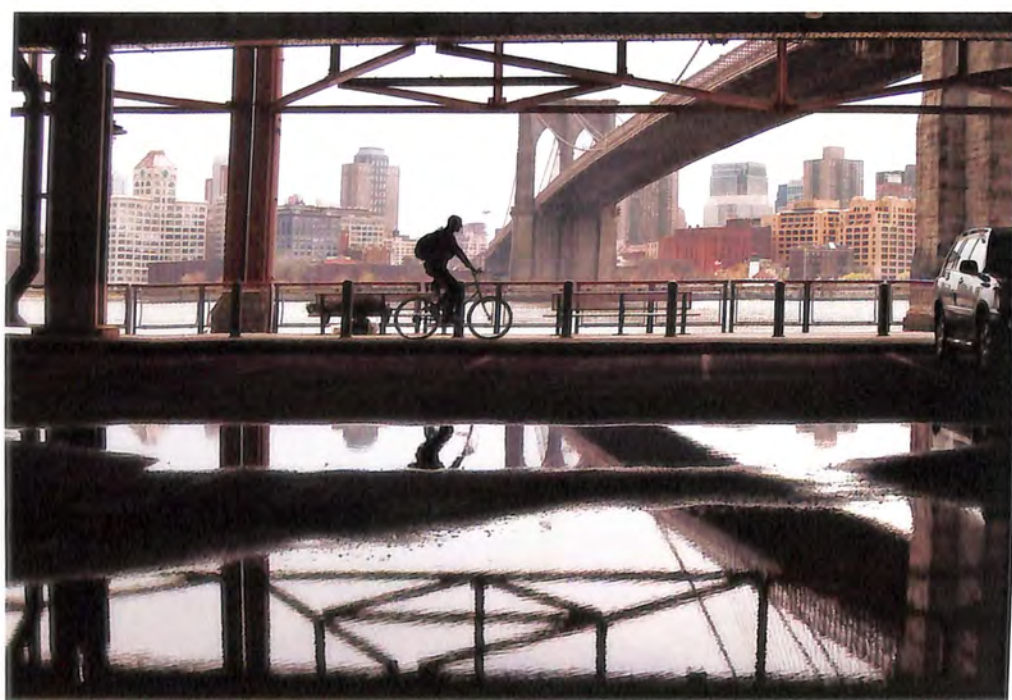
"Monasi iz Indije", Empire State Building, New York, 2007

"Tri generacije", Key West, 2007

"Nasmejani saobraćajci", Times Square, New York, 2008

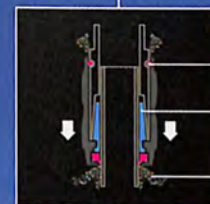

"Ispod Bruklinskog mosta", New York, 2007

objektivu predaju bezrezervno: s lakoćom i prirodnošću. Bez ljutnje, bez problema ili pitanja zašto (posmatrano sa strane fotografisanih) i bez opterećenja da su te fotografije nešto što mora imati (kako nam je otkrio autor), skoro bez reči, osim širokih osmeha, stvoren je jedan trenutni pakt čija je celokupna energija usmerena samo ka jednom cilju – dobroj fotografiji. Fadil Šarki premostio je barijeru odnosa i unutar jedne od najvećih svetskih mešavina naroda i kultura Sjedinjenih Američkih Država uspeo da pronade brojne motive, ljude koji su mu tog trenutka toliko verovali da su mu poklonili trenutak svog postojanja i delić svoje duše koju fotoaparatus možda ne može da ukrade, ali ipak uspeva da sačuva.

Zaljubljen u fotografiju kojoj se toliko posvetio da počinje da se pribojava potpunog gubitka ličnog uživanja, jer je apsolutno sve podređeno tome da drugima pokaže ono što smatra da je vredno videti, Fadil Šarki vodi borbu na nekoliko frontova. Pokušava da istovremeno otkrije motive, uživa u njihovom posmatranju i fotografiše ih – što, naravno, nije lako jer ukoliko nešto posmatra tren duže, neće stići da ga snimi. Ono što ipak stiže da uradi jeste da prisustvuje na sastancima Foto-kluba "Beograd", čiji je aktivni član. Nakon odlaska u penziju (u koju je otišao relativno mlad), a s pojavom digitalnih fotografskih tehnologija, u potpunosti se posvećuje fotografiji. Zaljubljenik u putovanja danas pomoću fotoaparata prenosi svoje utiske brojnim prijateljima ili posetiocima mnogobrojnih izložbi na kojima učestvuje, mada su mu, savim sigurno, najbrojnija publika čitaoci časopisa *Ilustrovana politika*, koji objavljuje njegove putopisne reportaže. Pokazane fotografije snimljene su fotoaparatom Olympus E500 i Nikon D300, uz čestu upotrebu teleobjektiva koji koristi i pored toga što od svakoga dobije dozvolu za fotografisanje. Tako obezbeđuje distancu neophodnu da bi se fotografisane osobe opustile, a ima i mnogo bolju kontrolu nad dubinskom oštrinom.

M. ŽIVKOVIĆ

Zaptivni element

G-lock jezgro

voda i pesak

Gitzo Ocean Traveler jedini je stativ na svetu namenjen fotografima koji rade u najekstremnijim okruženjima. Potpuno je otporan na vodu, so i pesak zahvaljujući Inox konstrukciji i ekskluzivnoj upotrebi specijalnog G-lock sistema koji štiti stativ od agresivnih elemenata prirode. Stativ Gitzo Ocean Traveler potpuno je vodootporan pa možete dopustiti okeanu da vas izazove.

www.gitzo.com

Ocean Traveler

Izazovite prirodu

USKORO I KOD NAS PORED REDOVNE PONUDE GITZO PROIZVODA

focus on forever

Beograd, Pčinjska 15a
+381 11 645-6151; 308-7004
E-mail: info@refot.com

DRUGAČIJE O TEORIJI FOTOGRAFIJE

Da sam hteo da pišem, ne bih bio fotograf! Neverovatno ali istinito, ovako nešto se zaista može čuti od fotografa, bez obzira na njihov profesionalni nivo. Naš hendikep da emocije koje fotografija proizvodi, a koje su suštinski univerzalne, ne umemo da prenesemo putem reči, najviše govori o tome da nismo dovoljno obrazovani, i da fotografiju uopšte vrlo površno razumemo. A da bismo je bolje razumeli, moramo razmišljati o teoriji fotografije, ali na jedan nov i fleksibilniji način

Budimo iskreni, ne radujemo se baš mnogo kad se pomene teorija. Verujem da svako od nas ima neku odbojnost prema tom mračnom prostoru u kom se strašni nastavnici i profesori kriju iza debelih knjiga. Učenje teorije često ne znači nekakav "konkretan" napredak, pa je zbog toga uglavnom i zanemarujemo.

A šta je to teorija u fotografiji? Prvo smo učili koji je odnos hemikalija za Rodinal, a koji za D76. Šta je to temperatura svetla, i kako funkcioniše dubinska oštrina. S digitalnom fotografijom sve izgleda mnogo dostupnije i konkretnije, pa i potreba za teorijom izgleda manja. Sad umesto temperature svetla imamo WhiteBalance, umesto hemikalija učimo softver. Ali, opet, kad nas neko pita "Šta je to na ovoj fotografiji?", mi ne umemo da objasnimo. Čak ni za naše fotografije. Možemo reći kojim fotoaparatom je snimana ili kako je retuširana. Ali, šta je ta fotografija, koji je njen smisao, gde je njena vrednost? Šta je njen cilj, da li ga postiže i kako?

ŠTA JE TEORIJA FOTOGRAFIJE

Tradicionalno, teorija u fotografiji svodi se na niz formula, pravila i veština rukovanja fotoaparatom. To su tehnike stvaranja fotografije. Međutim, ono što hronično nedostaje u takvom fotografskom obrazovanju jesu procesi stvaranja fotografije. Zaboravite na podešavanja na fotoaparatu, vaš um stvara sliku i to upravo procesima čija je analiza u teoriji fotografije zapostavljena.

Ako, na primer, učimo o pejzažima, prvo ćemo pročitati da se oni prave tako što zatvorimo blendu, postavimo horizont u zlatni presek i fotografisemo ujutru ili predveče. Da bi pejzaž bio efektniji, treba otići na (višu) planinu, fotografisati što nedostupnije i atraktivnije predele (magla, jezera, planinski vrhovi, vodopadi, pećine i sl.). Pročitaćemo i o polarizacionom filteru, naučićemo da zatamnimo nebo u Photoshopu. Kvalitet naših pejzaža s vremenom će postati evidentan. Sličan proces može se primeniti na bilo koju oblast fotografije, primenjenu ili umetničku, i sastavni je deo razvika naše fotografske ličnosti.

To bi bile tehnike stvaranja fotografije, opšteprihvaćene metode pomoću kojih dobijamo bolje fotografije, a koje predstavljaju odskočnu dasku mladim fotografima koji uče kako da u relativno kratkom roku naprave dobre fotografije. Na duže staze, međutim, to znači slabije razumevanje fotografije, jer nije učeno o samom procesu stvaranja slike. Lako je naučiti da pejzaž treba ceo biti u fokusu, da nebo ne treba da "pregori", da je jutro bolje za snimanje od vrelog podneva. "Virus" koji tako možete zaraditi prouzrokuje da vaš stil zavisi od opšteg stila, i da je vaš napredak takođe uslovljen opštim napretkom, a najpre zbog suženog razumevanja fotografije.

Za razliku od tehnika, procesima stvaranja fotografija se ne postavlja u kalup prema opšteprihvaćenim pravilima samo zato što "tako treba", već se svaka fotografija ponovo preispituje, od trenutka stvaranja, do konačne prezentacije. Ima li neke simbolike ako nebo "blešti", ili ako su oblaci podjednako zasićeni kao i zemlja? Šta bi značila velika, a šta mala dubinska oštrina? Ukoliko o stvaranju fotografije razmišljamo kao o procesu u kom podjednako važne uloge igraju mnogi faktori, od psiholoških do tehničkih, na dobrom smo putu da naše fotografije razvijemo u zaista naše. Dakle, teorija nam pruža bolje razumevanje nastanka fotografije, i to ne samo iz njenih tehničkih korena. Ali, tu nije kraj, teorija nam pomaže da je bolje pročitamo, razumemo i objasnimo. Razumevanje bilo koje fotografije veoma je bitno i za naš napredak, jer se u analizi tuđih postupaka, uspeha, grešaka i ideja može naučiti mnogo, a i pronaći ogromna inspiracija. Upravo se tu krije razlika između prostog plagijata i uzora, u dobroj analizi, a ne u površnom kopiranju.

SISTEM ZA ČITANJE FOTOGRAFIJE

U čitanju fotografije suštinski se dele dva pravca razmišljanja: realistički i semiološki. U početku, dok je fotografija još bila fascinirano "mehaničko oko", dominiralo je mišljenje da ona predstavlja "istiniti" trenutak stvarnosti prenesen na fotoosetljivi materijal. Činjenica da je fotograf prisustvovao nekom događaju, i pomoću fotoaparata koji "slika svetlom" zabeležio taj trenutak, dovoljna je da se fotografija tako shvati. U tom kontekstu, fotograf se naziva i /referentom/, jer predstavlja direktnu vezu sa stvarnim događajem. S razvojem, najpre psihoanalize i semiologije (nauke o znakovima i znakovnim procesima), pojavio se sistem koji fotografiju shvata kao niz znakova koje pojedinac čita na svoj način. To bi značilo da fotografija ne može biti istina svima na isti način, već je svako čita pomoću svog "sistema za čitanje", koji je uslovljen brojnim istorijskim, kulturološkim, socijalnim, ekonomskim, verskim i drugim faktorima.

Iako malo apstraktnija, i ova oblast teorije fotografije vrlo je zanimljiva. Daje nam veštinu da čitamo fotografiju ne kao prost reproduktivni zapis nekog motiva, već kao šifrovanu poruku koju nam njen autor svesno ili nesvesno šalje putem vizuelnih znakova.

Boljim čitanjem i razumevanjem fotografije, takođe, imaćemo preduslov da dajemo bolju konstruktivnu kritiku drugim fotografima. Za razliku od našeg tumačenja neke fotografije, konstruktivna kritika polazi i završava se kod onoga kome je kritika i namenjena. Ona bi trebalo da proceni koja je namera fotografa, da li je u toj nameri uspeo i ukoliko je potrebno, da izgradi "konstrukciju" koja će ga izvesti na pravi put. Često se konstruktivna kritika meša s ličnom, procenjivačkom kritikom zasnovanom na ukusu "procenjivača". Pravi fotograf pedagog zanemaruje sopstveni ukus i konstruktivnom kritikom pokazuje put kojim će neko stići do cilja, a za to je potrebno više od poznavanja elementarnih tehnika stvaranja fotografske slike.

RAZLIČITI KONTEKSTI

Da li je ovo dobra ili loša fotografija? Teško je reći. Ali, svakako je podmukla. Ona zna da mi volimo maglu koja se probija kroz krošnje. Zna da volimo siluete drveća koje nestaju u horizontu. Žutozelenim tonom podsvesno nas odvaja od svakodnevnosti, uvodi u fantaziju. Ali povlađivanju nije kraj – lukavim podmetanjem kućice u šumi navodi nas da još dublje

uđemo u fotografiju, da živimo unutar takve scene. Sve su to kodovi kojima se ona služi, a čiji je cilj da nam aktiviraju određene emocije. Očigledna je velika sličnost s propagandom. Načini na koje bismo ovu fotografiju mogli analizirati jesu brojni. Od formalnih kvaliteta (kompozicija, ton i kontrast, oštrina itd.), do analize kodova koji je stvaraju (krov kuće, magla, krošnje i planovi, zeleni ton). Možemo je posmatrati i u okviru njenog konteksta (knjiga o životu jednog kraja, turistički prospekt itd.) i doći do sasvim različitih zaključaka. Možemo praviti našu analizu ili konstruktivnu kritiku upućenu autoru, što su dve različite stvari. Bitno je da razmišljamo o svemu tome jer ćemo te zaključke lako primeniti i na bilo koju drugu fotografiju.

Teorijom fotografije bismo morali ozbiljnije da se pozabavimo jer će nas kratka internet-forma komentara (zvezdice, plusevi, "favovi") brzo navesti da o fotografiji ne razmišljamo. A fotograf koji ne razmišlja jeste poput prašnjave kamere na polici.

Za one koji su za ovu oblast zainteresovani, svakako preporučujem nekoliko knjiga za početak (sve su prevedene na srpski): "Fotografija: kritički uvod" (Liz Vels, CLIO), "O fotografiji i umetnosti" (Valter Benjamin, ArtGet) i "Za filozofiju fotografije" (Vilem Fluser, ArtGet).

TEORIJA U PRAKSI

Da sve ovo ne bi bilo "prazno teoretisanje", kako to mnogi umeju da nazivaju, probaćemo i sa jednim konkretnim primerom. Reč je o jednom od pejzaža iz mog diplomskog rada, knjige "Podgorina: priroda i običaji".

Počecemo s formalnim kvalitetima slike: fotografija predstavlja detalj jutarnje seoske idile, rani sunčevi zraci probijaju se kroz maglu, naglašavajući krošnje drveća koje se stepenasto smenjuju od najtamnijih do najsvetlijih. U donjem delu fotografije nazire se krov jedne kuće koja se skoro stapa s okolnom šumom. Kompozicija deluje kao da je u zlatnom preseku, mada centralna linija magle bitno kviri taj utisak. Ton je zelenkast, što naglašava atmosferu šume, i daje na bajkovitosti cele scene. Vrlo idiličan snimak. Mogli bismo dalje reći da bi donji deo trebalo prosvetliti jer nam je prvi plan bitan. Ili, da se ton fotografije promeni u žučkastocrven, koji je bliži stvarnom izgledu jutarnjeg sunca. To bi sve bilo tačno, mada se tako možda vrtimo oko sitnica.

Za ovu fotografiju korišćen je teleobjektiv. Ovaj mali segment jednog širokog horizont

ta uzet je kao najbolji, najkarakterističniji za priču o životu na selu. Promenjen mu je ton, tako da deluje više mistično i naglasi "šumovitost" kraja. Krov kuće usred takve šume direktno govori da se u takvom okruženju živi. Moć fotografije da stvori lažnu sliku je ogromna, kao što vidimo. Ovaj mali deo prirode ljudsko oko teško može primetiti, a i većini se ne bi svidela potpuno plava, manje kontrastna scena. Gledajući ovu fotografiju u knjizi o životu na prostorima Valjevske Podgorine može se pomisliti da je život upravo ovakav svakog jutra. Koristiti je u turističkom katalogu deluje sasvim opravdano, sve dok vam turista ne kaže: "Odvedi me ovde". Ono što je u fotografiju upisano, a što joj pomaže da bude atraktivna, jeste stereotipska fantazija o životu na selu u predivnoj prirodi, gde se horizont deli na slapove predivnih krošnji, a ljudsko prisustvo u službi je ove fantastične prirode. Ako je cilj fotografije da bude lepa i atraktivna, i da predstavi fantaziju o životu, onda ona to jeste. Ako je cilj da predstavi donekle realnu scenu života, onu koja se može doživeti, ona to nije.

DARKO STANIMIROVIĆ

© STEVE WINTER, AMERIKA, "SNEŽNI LEOPARD"
Wildlife Photographer of the Year 2008,
Sveukupni pobednik

Šest dugih meseci trajala je potraga po planinskim masivima u regionu Ladak u Indiji. Pomoću nekoliko "foto-klopki" – daljinski kontrolisanim fotoaparatom, postavljenim pored Husingove staze u Hemis nacionalnom parku, Stiv Vinter uspeo je da, u periodu između januara i jula, snimi određeni broj fotografija snežnog leoparda. Ipak ovaj snimak je upravo ono što je on želeo da pokaže: snežni leopard snimljen dok pada sneg, unutar scene koja i atmosferom dočarava ekstremnost životne okoline. "Kako je postajalo sve toplije premeštao sam svoje "klopke" na veću nadmorsku visinu, pored staza koje su imale vidljive tragove leoparda. Na mestu gde je snimljena ova fotografija bilo je čak tri ukrštena traga. Zima 2007. bila je ekstremno hladna, ali skoro bez traga snega i polako sam počeo da gubim nadu. Ali, jednog majskog jutra leopard je konačno prošao tačno tamo gde sam se i nadao da će biti unutar kadra, uz atmosferu kakvu sam samo priželjkivao". Danas, snežni leopard jedna je od najugroženijih vrsta na svetu jer ga love i kao grabljivca, ali i zbog njegovog prelepeg, skupocenog krzna.

WILDLIFE PHOTOGRAPHER OF THE YEAR 2008

Najveće i verovatno najpoznatije takmičenje za najbolju fotografiju prirode slavi 45 godina postojanja, tokom kojih je postalo sinonim institucije koja prikazuje najbolje što se na ovu temu snimi u celom svetu i tokom jedne godine. Pod patronatom dve engleske institucije: Prirodnjačkog muzeja i Bi-Bi-Sijevog (BBC) *Wildlife* časopisa, otkriva se i slavi biodiverzitet, neverovatna raznovrsnost života na planeti Zemlji. Želja svih fotografa prirode jeste da im fotografija bude prihvaćena za izlaganje. Profesionalci osvajaju mnogobrojne nagrade ali to, takođe uspeva i foto-amaterima, jer dostizanje perfektnog snimka jedinstvena je mešavina veštine, vizije, originalnosti, poznavanja prirode i čiste sreće. Svake godine hiljade fotografija pregleda posebno izabrani ekspertski žiri. Pobednici se proglašavaju na svečanosti, koja se organizuje svakog oktobra u Prirodnjačkom muzeju u Londonu.

© STEFANO UNTERTINER, ITALIJA, "MANGUP"
Wildlife Photographer of the Year 2008,
Pobednik u kategoriji "Portret životinje"

Šume Sulavezija dom su makakija s crnom krestom. Jednu od grupa ovih životinja Stefano je pratio nekoliko nedelja kroz prostore Tangako nacionalnog parka, na severu ostrva, i s njima je provodio skoro sve vreme. Kada makaki traže hranu spuštaju se na obalu u potrazi za voćem i orasima ili jednostavno uživaju u talasima, kao što je to radio ovaj mladi majmun po imenu Mangup, kojem je Stefano bio posebno interesantan. Stoga snimanje portreta izbliza nije predstavljalo nikakav problem. Ali, borba s Mangupovim nestašlicama jeste. "Skočio bi na moja leđa i odbio se kao od trampoline", priča Stefano. "To je delom bila igra, delom konfrontacija, privlačenje pažnje i radoznalost. Izraz na licu ovog prelepeg makakija pokazuje sve njegove osobine, a snimak je uz sve ostalo jedinstven i po mestu na kojem je fotografisano". Fotografija je snimljena fotoaparatom Nikon D2X, objektivom 12–24 mm, uz korišćenje blica. Ekspozicija je bila 1/250 s, blenda f10; ISO 125. Korišćen je i gradualni neutralno sivi filter.

© DAVID MAITLAND, VELIKA BRITANIJA,
"SMRTONOSNI ZAGRLJAJ"
Wildlife Photographer of the Year 2008,
Pobednik u kategoriji: "Ponašanje životinje"
Sve druge životinje"

Najveći broj životinjskih vrsta na planeti Zemlji nisu sisari, niti su ptice, i njihov način života i ponašanje u divljini potpuno su nepoznati tako da istraživanje vodozemaca i gmizavaca nudi mnogo mogućnosti za otkrivanje novih stvari. "Kiša je konačno počela da pada u Chiquibul rezervatu u Belizeu, tako da je žaba koja živi u krošnjama drveća krenula ka baricama na tlu gde su pripadnici njene vrste dizali priličnu galamu tokom upravo započete sezone parenja. Bila je skoro ponoć kada sam otkrio borbu na život i smrt između zmije mačijih očiju, koja takođe živi na drveću, obmotane oko grane, s Moreletovom žabom – veoma ugroženom vrstom vodozemca. Zmija nije uspevala da obuhvati ustima celu glavu žabe koja je stegla zmiju oko vrata. Nijedna od životinja nije htela da popusti stisak." Tri sata kasnije, prvi je odustao Dejvid, koji je rešio da ode na spavanje. Snimljeno fotoaparatom Canon EOS-1Ds Mark II + 100 mm makroobjektiv; ekspozicija 1/500 s i blenda f10; ISO 50; dva blica.

Lowepro
Predstavljamo vam
mali deo naše ponude

PRIREADIO: IMRE SZABÓ

Nikon ULTRA SUPERZUM

Posle "Kodakovog" superzuma o kome smo pisali u prošlom broju, i "Nikon" je pred PMA sajam izbacio na tržište nov model digitalnog fotoaparata sa zumom ekvivalenta od 26 do 624 mm – Nikon Coolpix P90. Ovaj fotoaparat opremljen je senzorom od 12,1 miliona piksela i pokretnim displejom dijagonale tri inča. Pored automatskog podešavanja programa, blende i ekspozicije, moguće je i ručno podešavanje svih elemenata za eksponiranje, a novina je automatski selektor scene koji će prepoznati već programiranu scenu približno onoj u tražilu i postaviti optimalne elemente za prikaz takve scene na fotografiji. U makropoložaju ovim fotoaparatom može se snimati već s razdaljine od 1 cm, a podrazumeva se da ima stabilizaciju slike, dok se osetljivost može podići do ISO 6.400. Zahvaljujući mogućnostima da snimi čak 45 fotografija u nizu, i to po maksimum 15 slika u sekundi, i novoj opciji "Pre Shot Cache" (pritiskom na dugme okidača snima se poslednjih deset snimaka u nizu), dobro će doći ljubiteljima sportova i fotografima divljine. Cena ovog fotoaparata iznosi 399 evra, a u tu cenu uračunato je i 2 gigabajta prostora za kupca na internet-portal: www.mypicturetown.com. Detaljnije informacije možete pronaći na: www.refot.com.

KOMPAKTNI Nikon

I među kompaktnim fotoaparatima predstavljena je čitava paleta novih Nikon Coolpix digitalnih fotoaparata. U S-seriji to su: S630 i S620 sa CCD senzorom veličine 1/2,33 inča, dok je senzor kod modela S230, S225 i S220 malo manji, 1/2,3 inča. Svi modeli iz ove serije imaju nov

"Bestshot Selector", koji će automatski snimiti najoštriju sliku iz serije od deset snimljenih fotografija i imaju, pored trostruke digitalne stabilizacije slike, zahvaljujući povećanoj osetljivosti, i klasičnu optičku VR stabilizaciju slike. Coolpix S630 ima sedmostruki zum objektiv ekv. 37–260 mm, senzor od 12 miliona piksela i poledina mu je dizajnirana tako da je pored displeja dijagonale 2,7 inča na njoj udubljenje za palac, što olakšava čvrsto i stabilno držanje fotoaparata prilikom fotografisanja.

Njegova cena je 299 evra. Model S620 se od prethodnog razlikuje samo po zumu koji je ovde ekv. 28–112 mm, nižoj ceni od 249 evra i još ponekoj sitnici. Nikon S230 ima zum ekv. 35–105 mm, "touchscreen" displej dijagonale tri inča preko kojeg se zadaju sve komande dodirno, i senzor od deset miliona piksela,

a cena mu je 199 evra. Kućište modela S225 i S220 debljine je svega 20 mm, imaju senzor od deset miliona piksela, zum ekv. 35–105 mm, displej dijagonale 2,5 inča i cena im je 149 evra. U L-seriji na vrhu je nov model – superzum Coolpix L100 sa petnaestostrukim zumom ekv. 28–420 mm, sa trostrukom digitalnom stabilizacijom slike i VR optičkom stabilizacijom i sa senzorom od deset miliona

piksela. Na njemu je displej dijagonale 3 inča, a pored raznih automatika na ovom modelu povećana je i brzina prepoznavanja lika u okviru slike i to s mogućnošću raspoznavanja čak 12 likova odjednom. Njegova cena je 249 evra. Sledeća dva modela u ovoj seriji jesu: Coolpix L20 i L19, namenjeni početnicima, a napajaju se iz dve AA baterije: prvi ima zum ekv. 38–118 mm, a drugi 41–145 mm. U prvom je senzor od deset miliona piksela i cena mu je 179 evra, dok je u drugom senzor od osam miliona piksela i prodavaće se po 99 evra. Detaljnije informacije o svim novim modelima "Nikona" možete potražiti na internet-adresi: www.refot.com.

Energizer SOLARNI PUNJAČ

Poznati proizvođač baterija "Energizer" predstavio je svoj najnoviji punjač koji za punjenje koristi solarnu energiju. Njime se mogu puniti dve AA ili AAA baterije, a preko USB priključka i uređaji koji mogu da se pune preko USB porta na računaru. Baterija od 2.000 mAh zahteva 20 sati punjenja, dok je mikro AAA bateriji od 850 mAh potrebno oko 9 sati da bi se napunila. Ovaj punjač je vodootporno zaptiven, pa se može koristiti i napolju, u lošim vremenskim uslovima i prašini. U prodaji će se naći od ovog leta, predviđena cena mu je oko 35 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.energizer.com.

Jobo i Sunpak ZAJEDNO

Odskora je "Jobo" proširio svoj asortiman "Sunpak" blicevima i to od modela RD2000, koji košta svega 89 evra, pa do PZ42X s pokretnom glavom, čija je cena 429 evra, a ima brojku vodilju 42 i uz njega se kao pribor može dokupiti i ring-blic, kao i sav drugi "Sunpak" pribor. Detaljnije informacije o ovome mogu se pronaći na: www.jobo.com.

Fujifilm NOV SENZOR

S novim modelom kompaktnog digitalnog fotoaparata Fine Pix F200EXR, "Fujifilm" predstavio je i jedan sasvim nov, kako oni kažu, revolucionarni EXR CCD senzor kojim se zahvata mnogo veći dinamički opseg prilikom zapisivanja digitalne slike kombinacijom slike snimljene s visokom osetljivošću i slike snimljene s niskom osetljivošću, rezolucije od po šest miliona piksela. Zvanična rezolucija ovog fotoaparata je 12,1 milion piksela, ima petostruki zum objektiv ekvivalenta 28–140 mm sa stabilizatorom slike, displej dijagonale tri inča, a od automatike najznačajnije je novo prepoznavanje lika u punom krugu od 360 stepeni i već programski ubačena simulacija zrna raznih emulzija Fuji filmova. Cena ovog fotoaparata iznosi 349 evra (u zemljama EU), a uz njega se može dokupiti i originalno podvodno kućište WP-FX F200 s kojim se može zaroniti do dubine od 40 metara. Pored toga, ovaj proizvođač predstavio je još dva nova kompaktna digitalna fotoaparata namenjena početnicima, Fine Pix A150 i A100 sa senzorom od deset miliona piksela, trostrukim zum objektivom ekv. 35,5–106,5 mm i displejom od tri inča kod prvog, i 2,7 inča kod drugog. Detaljnije na: www.fujifilm.rs.

povlačenjem displeja koji prekriva skoro celu površinu poledine ovog fotoaparata, a tim potezom otkriva se i objektiv na prednjoj strani. Cena ovog fotoaparata u Americi je nešto ispod 500 dolara. Pored ovoga, predstavljen je i nov kompaktni digitalni fotoaparat u Cyber-Shot seriji DSC – W220, sa senzorom od 12 miliona piksela, čija će cena biti oko 190 evra. Detaljnije pogledajte na: www.sony.co.rs.

DX NORMALAC

Ovih dana "Nikon" je predstavio nov objektiv fiksne žižne daljine AF-S DX Nikkor 35 mm 1:1,8 G, namenjen korisnicima digitalnih refleksnih fotoaparata sa senzorom DX veličine, što znači da je to objektiv koji bi se mogao nazvati i normalcem – jer mu je vidno polje 44 stepena. Ovaj objektiv, izuzetnog kvaliteta i svetlosne moći, u sebi ima veoma tihi prstenasti motor, pa se može koristiti i na onim modelima fotoaparata koji u kućištu nemaju motor za pokretanje autofokusa objektivna kao što su Nikon D40 i D60, a opremljen je i gumenim prstenovima koji će sprečiti prodiranje vlage i prašine u objektiv kada se koristi u veoma nepovoljnim uslovima. Cena ovog objektivna veoma je prihvatljiva u odnosu na kvalitet fotografija koje ćete dobiti s njim i ona je oko 200 evra. Detaljnije na: www.refot.com.

Casio NOVA KOLEKCIJA

Da ne bismo izostavili ni ovog proizvođača digitalnih fotoaparata, navešćemo i šest novih modela kompaktnih digitalnih fotoaparata koji su prikazani na CES sajmu u januaru. To su: Exilim EX – FS10 i EX – FC100, kojima se može snimiti čak 30 snimaka u sekundi na senzoru od 9,1 miliona piksela. Zatim, tu

su: EX – Z400 i EX – S12 sa senzorom od 12 miliona piksela i objektivom od ekv. 28 mm, kao i EX – Z270 sa senzorom od deset miliona piksela, kakav je na poslednjem novom modelu u ovom predstavljanju – EX – S5, sa kućištem sasvim novog dizajna. Detaljnije na: www.casio-europe.com.

Sony FOTOAPARAT – INTERNET PRETRAŽIVAČ

Prvi fotoaparat s kojim možete da "surfujete" po Internetu jeste Sony Cyber-Shot DSC-G3. To je kompaktni digitalni fotoaparat s displejem dijagonale 3,5 inča i senzorom od deset miliona piksela, ali i četiri gigabajta interne memorije, što će omogućiti lako pretraživanje po Internetu kada se pritisne WLAN dugme na fotoaparatu i ukoliko imate pristup nekoj bežičnoj (Wi-Fi) mreži. Fotoaparat ima raznu automatiku kao što su: prepoznavanje lica, prepoznavanje scene i funkciju umirenja pokreta, kao i DRO opciju (Dynamic Range Optimizer) koja će postaviti najbolje elemente za fotografisanje prema uslovima snimanja. Zanimljivo je rešenje s ključem kao kod mobilnih telefona gde se do dugmadi za komande dolazi

FOR PHOTOGRAPHERS BY PHOTOGRAPHERS

SPECIJALNA AKCIJA

Nikon D80

- * 10.2 MPix CCD senzor
- * Napredni procesor slike
- * Poboľšan AF sistem sa 11 tačaka
- * Spreman za rad u roku od 0,18 sek
- * 2,5" LCD ekran
- * Veliko i svetlo tražilo
- * Nikon D-SLR kvalitet izrade

Nikon D80

+ AF-S DX 18-135mm f/3.5-5.6G
+ SanDisk SD 2Gb Ultra II
= 699€
+ BatteryGrip MB-D80
= 819€

AXELFOTO.COM
Sarajevska 86, Beograd
011 361 75 62
011 361 75 63
info@axelfoto.com

FOTO&VIDEO OPREMA
PRO USLUGA
NAJBOLJE CENE
ŠKOLA FOTOGRAFIJE

Canon UMANJENI

Najnoviji kompaktni digitalni "Canonov" fotoaparatus PowerShot A480 naslednik je modela A470, samo što je smešten u kućište koje je za oko 25 procenata manje od onog u kome je bio njegov prethodnik. Ovaj fotoaparatus veoma je lak za upotrebu, ima senzor od deset miliona piksela, displej dijagonale 2,5 inča i Digic III procesor s prepoznavanjem lika i pokreta. Zum je ekvivalenta 37-122 mm. Pretpostavlja se da će ovaj fotoaparatus dobro proći na tržištu jer mu je predviđena cena svega 139 evra. Detaljnije na: www.canonadria.com.

Panasonic ION ZARANJA

Najveća novost među velikim brojem novih modela kompaktnih digitalnih fotoaparata koje je pred PMA predstavio "Panasonic" jeste Lumix **DMC FT1** (DMC TS-1 u Americi), prvi digitalni kompaktni fotoaparatus ovog

proizvođača koji može da se zaroni pod vodu do dubine od tri metra, a kažu da može da se ispusti na beton s visine od 1,5 metara, a da mu posle toga ne bude ništa. Ovaj fotoaparatus debljine je svega 23 mm, ima zum ekv. 28 - 128 mm, senzor od 12,1 miliona piksela, displej dijagonale 2,7 inča (8,5 cm), koji je vidljiv iz svih uglova, a video-modu ima mogućnost snimanja novog AVC HD Lite formata, koji je visokog kvaliteta, a zauzima duplo

manje mesta na kartici od dosadašnjeg Motion JPEG formata. Ton zapisuje u Dolby AC3 formatu koji je, takođe, mnogo bolji od dosadašnjeg zapisa. Predviđena cena ovog fotoaparata jeste 399 evra. A sada ćemo samo nabrojati ostale nove "Panasonicove" modele: **DMC TZ7** (ZS3 u USA) ima takođe senzor od 12 miliona piksela, kao i AVCHD Lite video-zapis, ali i zum ekv. 25 - 300

mm s optičkim stabilizatorom slike. Model **DMC TZ6** (ZS-1 u USA) ima senzor od deset miliona piksela i dvanaestostruki zum objektiv koji počinje od ekv. 25 mm. **Panasonic DMC FX40** (FX-48 u USA) jeste ultrakompaktni fotoaparatus senzora od 12,1 miliona piksela, sa zumom ekv. 25 - 125 mm i stabilizatorom slike kojim se u nizu mogu snimiti 2,6 slika u sekundi. Model **DMC FX550** (FX 580 u USA) ima "Touchscreen", odnosno displej na kojem se komanduje dodirrom, senzor od 12,1 miliona piksela i zum ekv. 25 - 125 mm; **DMC FS25** ima, takođe, senzor od 12,1 miliona piksela, "pametna" displej koji podešava svoju osvetljenost prema uslovima u kojima se nalazite i novu softversku mogućnost postavljanja unapred izabranog rama oko fotografije još u fotoaparatu. **Panasonic DMC FS15** jeste ultrakompaktni fotoaparatus sa petostrukim zumom čiji je najširi ugao ekv. 29 mm, ima senzor od 12,1 miliona piksela i displej dijagonale 2,7 inča s mnogo automatike u sebi, a modeli **DMC FS7** i **FS6** razlikuju se samo po senzoru: prvi ima 10,1 milion piksela, dok je u drugom senzor od 8,1 miliona piksela, a oba imaju četvorostruki zum koji počinje od 33 mm ekv. "Panasonicov" model **DMC LS85** ima senzor od 8,1 miliona piksela, zum ekv. 33 - 132 mm i displej dijagonale 2,5 inča. Cene ovih fotoaparata kreću se između 139 evra, koliko će koštati ovaj poslednji, i 379 evra, koliko će morati da se izdvoji za FX 550. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.panasonic.rs.

Sigma UNIVERZALNI ZUM

Najnoviji "Sigmin" zum objektiv f3,5-6,3/18 - 250 mm DC OS HSM svakako će biti zanimljiv onima koji bi što je moguće jeftinije dođu do jednog univerzalnog zum objektivu. Ovaj objektiv predviđen je za digitalne refleksne fotoaparate marke "Sigma", "Nikon", "Canon", "Pentax" i "Sony" sa DX veličinom senzora, a dizajniran je od 18 elemenata sočiva smeštenih u 14 grupa. U oznakama mu se može videti da u sebi ima motor i stabilizator slike. U prodaji će se pojaviti početkom marta, a cena bi trebalo da bude nešto ispod 700 evra. Detaljnije informacije možete potražiti na: www.josipovictraders.rs.

Pentax OPTIO E70L

"Pentax" s najnovijim modelom digitalnog fotoaparata Optio E70L želi da utiče na još veću brojnost onih koji fotografišu jer je predviđena cena ovog fotoaparata u zemljama EU svega 99 evra. Senzor ovog fotoaparata ima rezoluciju od deset miliona piksela, opremljen je zumom ekv. 32-96 mm, ima displej dijagonale 2,4 inča i nema stabilizator slike, ali je zato osetljivost moguće podići do ISO 6.400. Ovaj fotoaparatus napaja se energijom iz dve AA baterije. Detaljnije informacije potražite na: www.pentax.com ili www.bt.rs.

Eizo MONITOR ZA DOBRE BOJE

Danas kada se fotografije gotovo isključivo obrađuju u digitalnoj formi, monitori su

pored fotoaparata jedan od najvažnijih alati fotografa. Nažalost, oni monitori u koje možemo da imamo poverenje i dalje su veoma skupi. Tako je cena i ovog Eizo CG242W monitora dijagonale 24 inča negde oko 2.000 evra, ali se na njemu vidi 97 posto Adobe RGB opsega boja, što garantuje da će se na štampanoj fotografiji videti iste boje kao i na ekranu. Monitor ima digitalni i analogni ulaz i isporučuje se zajedno s kolor-kalibratorom i zaslonom protiv jakog upadnog svetla. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.eizo.de ili www.colorsyst.rs.

4. Međunarodni fotosajam

4.4.2009. ZAGREB

Pučko otvoreno učilište
Ulica grada Vukovara 68
od 10 do 17 sati

www.fotosajam.com

Lowepro	
Nova 170 AW (crna, braon, crvena, plava)	4.690 din
Nova 180 AW (crna, braon, crvena, plava)	5.690 din
Nova 190 AW (crna, braon, crvena, plava)	6.390 din
FastPack 100 (crna, crvena, plava)	5.490 din
FastPack 200 (crna, crvena, plava)	6.290 din
FastPack 250 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FastPack 350 (crna, crvena, plava)	7.990 din
FlipSide 200 (crna, crvena, plava)	5.990 din
FlipSide 300 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FlipSide 400 AW (crna, zelena)	9.990 din
Inverse 100 (crna, zelena)	5.190 din
Inverse 200 (crna, zelena)	5.990 din
Sling Shoot 100 AW (crna)	5.990 din
Sling Shoot 200 AW (crna)	6.990 din
Sling Shoot 300 AW (crna)	8.990 din
Sling Shoot 350 AW (crna)	12.490 din
Super Tracker AW (crna)	37.990 din
Vertex 100	15.990 din
Primus Minimus (crna, plava)	13.990 din
Nova 140 AW (crna, braon, crvena, plava)	2.990 din
Nova 160 AW (crna, braon, crvena, plava)	3.890 din

Cene su sa PDV-om, zadržavamo pravo promene cena bez prethodnog obaveštenja.

Nikon SHOP Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Prijatelj časopisa ReFoto

radio na frekvencijama
99,1 MHz
100,8 MHz
105,4 MHz

SPECIJALNE CENE
OGLASA U OVOJ RUBRICI

Za više informacija
pozovite
Refoto Marketing
011 / 344 - 9641
344 - 9642

**Jedini licencirani servis
Nikon fotoaparata u Srbiji**

Radno vreme 09-17h
Pčinska 15a
011 / 644 7958

ŠKOLA FOTOGRAFIJE

elementarna · kreativna · profesionalna
savremeni program i metode nastave
vežbe sa studijskom rasvetom
akademski obrazovani predavači
kompletna ponuda na našem sajtu:

www.skolafotografije.com

zatražite plan i program nastave:
skolafotografije@gmail.com 064-11-598-00

OLYMPUS

www.samsara.rs

Kompetan asortiman Olympus
proizvoda uz garanciju od 2 god.
Isporuka odmah

Ruzveltova 1, t.c. metro lok.16 Vukov spomenik
tel: 3370-250, 3370-180 mob: 064/233-5551

PROline professional photo & video

- PRODAJA FOTO OPREME
- SVE VRSTE BATERIJA I PUNJAČA
- IZRADA FOTOGRAFIJA VELIKOG FORMATA (NA FOTO PAPIRU I PLATNU)
- SNIMANJE I MONTAŽA MUZIČKIH I REKLAMNIH SPOTOVA
- IZNAJMLJIVANJE KAMERE SONY Z7 I RASVETE

016/215-704, 064/13-44-385
pro.line@live.com

Jedinstvena ponuda u Srbiji!

VIDEO, FLUO, HALOGENA, HMI I BLIC RASVETA

Baterije i punjači, foto pozadine, zilverice, kišobrani, softboksovi, filteri, adapteri za objektivne, zonerice, dodaci za blince, stativi, flash triggeri

Nova niža cena za preko 500 artikala!

www.moneta.rs
Beograd,
Bulevar kralja Aleksandra 84,
011 344 84 77
moneta93@gmail.com

BORIS BJELICA

OLYMPUS E-30

S posebnim efektima

U "Olympusovoj" ponudi D-SLR fotoaparata bila je velika praznina između modela E-3 i njegove manje braće, a nov E-30 ima upravo zadatak da popuni tu prazninu. Ovaj fotoaparat trebalo bi da zadovolji potrebe jednog naprednog entuzijaste. Proverili smo šta on to novo nudi i može li, možda, ugroziti čak i "Olympusov" top-model E-3, jer ima nov sensor s više piksela i nižu cenu

Najavljen je stidljivo na prošlogodišnjoj Fotokini, pre dva meseca objavljene su njegove tehničke karakteristike i njegov konačan izgled, a početkom februara nov Olympus E-30 pojavio se u prodaji. Namenjen je, prvenstveno, naprednim entuzijastima i kada na papiru gledamo tehničke podatke, ima sve čime može da konkuriše svojim protivnicima u ovoj klasi: rezoluciju od 12,3 miliona piksela, sistem za čišćenje senzora, stabilizaciju slike na senzoru, merač nagiba, mogućnost podešavanja velikog broja parametara i živi prikaz slike na displeju. Ima jednu karakteristiku koju većina D-SLR fotoaparata sa živim prikazom slike nema, a to je displej koji može da se rotira u svim pravcima – isto kao i kod njegovog starijeg brata E-3. Pokretni displej omogućava da jasno vidite ono što fotografirate bez obzira na to pod kojim uglom snimate. Ovo funkcioniše čak i kad snimate sami sebe.

Objektiv ZUIKO DIGITAL ED 14-54 mm f/2,8-3,5 II samo je nova verzija objektivu koji nije imao oznaku "II" u svom imenu i prodavao se i u kompletu sa E-30. Sve je skoro identično i pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 108 mm, a jedina razlika jeste što sada omogućava bolje izoštravanje na površini senzora (izoštravanje na osnovu kontrasta). Za sada je u planu da se prodaje još u kompletu s objektivom ZUIKO DIGITAL ED 12-60 mm 1:2,8-4,0 koji je po meni najbolji izbor, ili sa ZUIKO DIGITAL ED 14-42 mm 1:3,5-5,6 objektivom.

Kao i njegov stariji brat E-3, ima pokretni displej koji može biti veoma koristan kada se upotrebljava živi prikaz slike jer nam dozvoljava da napravimo jedinstvene fotografije iz najneobičnijih perspektiva.

Po specifikaciji, nov LiveMOS senzor od 12,3 miliona piksela sigurno je blizak rođak senzoru koji je ugrađen u Panasonic Lumix G1. Ako ste očekivali da će ovo biti i prvi "Olympusov" model koji će moći snimati i video-zapis HD kvaliteta, sigurno ste se razočarali. "Panasonic" koji snabdeva "Olympusove" D-SLR fotoaparate LiveMOS senzorima planira da na proleće izbací prve modele mikročetvortrećinskog sistema koji će moći da snima i video-zapis HD kvaliteta. Iz ovoga se može zaključiti da će "Olympus" negde krajem leta imati svoj prvi D-SLR fotoaparat koji će moći snimati i video-zapis, pretpostavljam u kategoriji fotoaparata E-520. Cena ovog fotoaparata od 1.226 evra, koliko je potrebno izdvojiti za telo, nije mala ako ga

Ugrađen blic može poslužiti i za daljinsko upravljanje eksternim blicevima FL-50R i FL-36R, bez dodatnih kablova, koristeći ugrađeni blic kao komander. Mogućnosti upravljanja uključuju mogućnost nezavisnog regulisanja načina rada blica i postavki korekcije snage blica za do tri grupe bliceva i četiri kanala.

Točičić za izbor ekspozicijskih režima rada ima sve režime rada koje zahtevaju entuzijasti i napredni korisnici P, A, S i M. Za manje iskusne tu je potpuna automatika i sesnaest režima rada sa scenama i plus šest s umetničkim filterima (Art filter).

Za napajanje koristi istu Li-jon bateriju BLM-1 kao i modeli E-1, E-3, E-510 i E-520. Sa njom možemo snimiti oko 600 fotografija bez korišćenja živos prikaza slike, a može da koristi i dodatni nosač baterija s vertikalnim rukohvatom HLD-4, koji je isti kao i kod modela E-3. Vertikalni rukohvat olakšava fotografisanje kada fotoaparat držimo vertikalno, a na njemu se nalazi i vertikalni okidač sa glavnim i pomoćnim točičićem za izbor komadi.

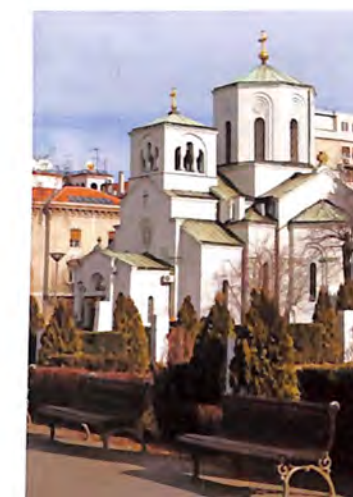
Kada otvorite poklopac za memorijsku karticu, videćete da ima prostor za dva tipa memorijskih kartica (xD i CF) kao i svi "Olympusovi" D-SLR fotoaparati. Kompatibilan je UDMA CompactFlash (CF) memorijskim karticama, a ove izuzetno brze memorijske kartice znatno unapređuju brzinu prenosa podataka između fotoaparata i same kartice.

uporedimo s konkurencijom kao što su: Nikon D90, koji ima mogućnost snimanja video-zapisa, i Pentax K20D, koji ima veću rezoluciju senzora od 14,6 miliona piksela, ali nemaju pokretan displej i merač nagiba. Ako ga uporedimo s njegovim starijim bratom "Olympusom" E-3, on nudi nove mogućnosti: 2,2 miliona piksela više i nižu cenu, ali gubi bitku kada je u pitanju izdržljivost tela i njegova otpornost na vlagu, kišu i pesak.

BEZ EKSPERIMENTISANJA: Kao što se da videti, "Olympus" više ne eksperimentiše u pogledu izgleda svojih D-SLR fotoaparata, pa je i ovaj nov model napravio po uzoru na model E-3. Razlike su nešto manje dimenzije, telo koje nije napravljeno od legure magnezijuma, već od plastike na čiji kvalitet niko ne može da se požali, nema specijalnu bravu za vrata iza kojih se nalazi prostor za memorijske kartice i nije otporan na vlagu, kišu i pesak, po čemu je sve E-3 bio preporuka za ekstremne uslove fotografisanja. Fotoaparat udobno leži u ruci i u tom pogledu nimalo ne zaostaje za E-3. Ima točičić za izbor ekspozicijskih režima rada i veliki broj dugmadi koji nam olakšavaju izbor parametara bez potrebe ulaska u meni fotoaparata, a poseduje i funkcijsko dugme (Fn) kojim je moguće zadati željene funkcije u dodatnim podešavanjima. Nije dobro ako imate malo veće ruke jer se dešava da palcem slučajno pritisnete funkcijsko dugme. Možda će vas ovoliki broj izdvojenih komandi, koje su, za moj ukus, malo više razbacane, na početku korišćenja fotoaparata sigurno uplašiti, ali ovoliki broj izdvojenih komandi koristan je i olakšava rad i rukovanje, što ćete veoma brzo shvatiti.

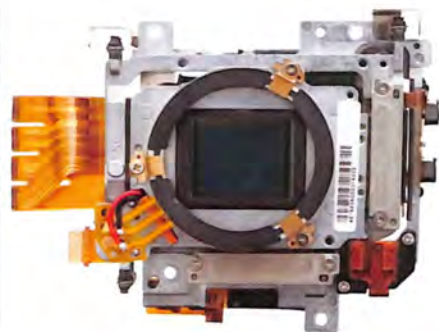
SPREMAN ZA AKCIJU: Ima autofokusni sistem isti kao i E-3, sa jedanaest autofokusnih polja, s rasporedom do kojeg je "Olympus" došao na osnovu istraživanja o najčešćim lokacijama objekta u kadru, što je zaista i tačno jer je pokrivenost kadra autofokusnim poljima odlična. Svih jedanaest AF polja imaju krstasto orijentisane senzore (osetljive na horizontalne i vertikalne detalje) i povećanu osetljivost u uslovima slabog osvetljenja, a može se pohvaliti i brzinom izoštravanja naročito ako se koristi nova generacija SWD objektivu. Olympus E-30 može da snimi pet snimaka u sekundi u punoj rezoluciji, do 12 fotografija u RAW formatu, a za brzu akciju ili snimanje pri direktnom sunčevom svetlu s velikim otvorom objektivu dobro je što ima brzinu zatvarača od 1/8.000 s i sinhronizaciju za rad s blicem od 1/250 s, što nije standard za ovu klasu fotoaparata.

Danas je živi prikaz slike na displeju postao standard kod svih D-SLR fotoaparata, pa je tako i kod ovog modela. Ima nešto unapređeniji sistem za izoštravanje kada se koristi živi prikaz slike od modela E-3. Pored starog načina izoštravanja gde, u trenutku pre nego što će se snimiti fotografija, kada pritisnete okidač ogledalo se za trenutak spusti i obavi izoštravanje, postoji i potpuno nov sistem sličan onome koji imaju i kompaktni digitalni fotoaparati. Zasnovan je na detekciji kontrasta i omogućava jednostavnije izoštravanje slike objekata jer nema potrebe da se ogledalo spusti u donji položaj radi izoštravanja. Još jedna velika pogodnost ovog sistema jeste u tome što omogućava korisnicima da odmah vide efekte rada autofokusa. Moguće je izoštravanje u svakoj tački kadra pomeranjem autofokusanog polja, a zahvaljujući opciji "Face Detection" prioritet izoštravanja stavlja

S najnižom ISO osetljivošću fotografije su oštre, kontrastne i živopisnih boja. Kada je ISO osetljivost 800 ili viša, primetan je šum i kvalitet snimljenih fotografija ne može se meriti s D-SLR fotoaparata koji koriste veće senzore.

OLYMPUS E-30 – OSETLJIVOSTI

Ima ugrađen sistem za stabilizaciju slike koji smanjuje neoštine na snimljenim fotografijama nastale usled podrtavanja fotoaparata. Naročito je koristan s dugim ekspozicijama ili velikim žižnim daljinama objekta. Senzori u fotoaparatu registruju pomeranje fotoaparata u obe ose, a informaciju o pravcu i uglu pomeranja mikroprocesor prenosi na pokretni deo na kojem se nalazi Live MOS senzor i na taj način kompenzuje pomeranje, a samim tim i neoštrinu. Efekat stabilizacije pre fotografisanja moguće je videti samo u režimu živog prikaza slike. Poseduje tri režima rada stabilizacije slike: IS. 1, koji balansira između vertikalnog i horizontalnog pomeranja senzora tokom stabilizacije slike i pogodan je za većinu uslova s kojima se srećemo, dok je IS. 2 režim rada pogodan za praćenje predmeta koji se horizontalno kreću. Režim rada IS. 3 pogodan je za praćenje predmeta koji se vertikalno kreću jer je aktivna samo horizontalna stabilizacija slike. Stabilizacija slike omogućava da fotografisemo za 5 EV dužim ekspozicijama, a, takođe, automatski detektuje stativ kada se fotoaparat postavi na njega. Ovakav način stabilizacije slike ne zavisi od objekta, a koji je sistem bolji, teško je oceniti.

se na lice. Moguće je aktivirati i uvećati sliku na displeju, čime se olakšava kontrola. Poboľšanje je evidentno, ali ono što kvari opšti utisak jeste da kod živog prikaza slike nema tihog načina rada i da svaki put kada se napravi snimak imamo karakterističan zvuk rada ogleđala.

VIŠE PIKSELA: Nov senzor ima dva miliona piksela više i nov TruePic III+ procesor za obradu slike, što bi trebalo da osigura bolji kvalitet snimljenih fotografija od onog što ima E-3. U stvarnosti, stvari stoje ovako: fotografije su uglavnom dobro eksponirane i oštne, kontrastne i živih boja, ali ipak, veličina senzora ima presudan uticaj na konačan izgled snimljenih fotografija. "Olympusov" četvorotrećinski senzor i dalje zaostaje za APS-C senzorima i razlike su najviše uočljive s višim ISO osetljivostima. Šum jeste nešto niži nego što je to bilo kod ranijih generacija "Olympusovih" D-SLR fotoaparata s višim ISO osetljivostima, na primer, ISO 800 i ISO 1.600, ali je primetan uticaj redukcije šuma i gubitak detalja. Moja preporuka bila bi da više osetljivosti kao što su ISO 1.600 i 3.200 upotrebljavate kada je to zaista neophodno.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	OLYMPUS E-30
Cena (sa PDV)	114.018 din. (1.226 evra)
Prikliučak za objektiv-bajonet	Olympus 4/3
Faktor uvećanja žižne daljine	2 x
Tip senzora / veličina	Live MOS / 17,3 x 13 mm
Odnos strana senzora	1,5 (4:3)
Efektivna rezolucija	12,3 miliona piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije	4.032 x 3.024 piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG pokriva 98 % vidnog polja, uvećanje 1,02 x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Tražilo	2,7 inča (6,7 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela
Displej	sistem sa 11 AF polja / 11 krstastih / -2 do 19 EV
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	koristi svetlo ugrađenog blica
AF osvetljivač	60 s do 1/8.000 s i B
Brzina zatvarača	1/250 s
Sinhronizacija blica	Auto P, A, S, M i 14 programa sa scenama
Ekspozicijski režimi rada	procenjeno Digital ESP, centralno i spot (2 %)
Merni sistem	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija ekspozicije	+/-3 (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 2 EV
AutoBracketing	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima
Balans belog	da/ da
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objekta do 14 mm (ekv. 28 mm)
Ugrađeni blic	TTL
Blic TTL sistem	xD i CompactFlash tip I i II i MicroDrive
Tip memorijske kartice	elektronski žičani RM-UC1 ili bežični RM-1
Daljinski okidač	da (HLD-4)
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Živi prikaz slike na displeju	da
Stabilizacija slike	da
Prikljucci	USB 2,0 / video-izlaz, AC adapter i X sinhro priključak
Napajanje	Li-jon baterija BLM-1 (1.500 mAh)
Perfomanse baterije (prema CIPA standardu)	oko 750 snimaka (kada se ne koristi živi prikaz slike)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiv)	141,5 x 107,5 x 75 mm / 655 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija BLM-1 i punjač BCM-2, kabl, USB kabl, video-kabl i CD-ROM s programima
Informacije	Olympus, 011/22-22-900, www.olympus.rs

KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	1 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG (SHQ) 1,5 s / 8,2 MB RAW 2 s / 13,9 MB RAW+JPEG (SHQ) 3 s / 22,1 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	5 snimaka u sekundi

Mogućnost živog prikaza slike, sistem za izostravanje, meni na srpskom jeziku, stabilizacija slike na senzoru, sistem za čišćenje senzora, merač nagiba, pokretni displej

Šum je znatno manji nego kod prethodnika, ali se teško nosi s konkurencijom, cena je previsoka u poređenju s modelima drugih proizvođača iz te klase

Uvećanje tražila od 1,02 puta čini gledanje kroz tražilo znatno prijatnijim za oko. Displej u donjem delu tražila pruža veliki broj informacija, između ostalog i ISO osetljivost, a kada se aktivira, moguće je videti skalu koja pokazuje da li je fotoaparat u horizontalnom položaju, što nam može znatno olakšati fotografisanje kada želimo da spajamo panoramu iz više snimaka.

Uz fotoaparat dobija se Olympus Master softver 2, koji treba da omogući da uz minimalne napore snimljene fotografije organizujete, pretražujete, automatski podešavate ton slike, dodajete tekst, korigujete snimljenu fotografiju, spojite panoramske snimke i konvertujete RAW format s mogućnošću korekcije ekspozicije, balansa belog, kontrasta, oštine i zasićenosti boja. Dobro je što ovaj softver možete instalirati i na srpskom jeziku.

UTISAK

Olympus E-30, kada su u pitanju mogućnosti i kvalitet izrade, nudi zaista nešto više od konkurencije u svojoj klasi, ali zato je potrebno platiti znatno veću svotu novca, što će mnoge odvratiti od kupovine. S druge strane, telo E-30 jeftinije je i u nekim segmentima nudi više od E-3, ali je manje izdržljivo i otporno na spoljne uticaje od njega. Za one koji već imaju "Olympusove" E-sisteme i žele da pređu na viši nivo, E-30 je odličan izbor ako vam nije potrebno izdržljivo telo za ekstremne uslovesnimanjanja. Takođe, postojeći korisnici E-sistema stižu pravo da besplatno dobiju blic FL-36R ili vertikalni rukohvat sa nosačem baterija HLD-4. Kada je u pitanju konkurencija, tu će on imati mnogo veći problem i u budućnosti "Olympus" će morati da koriguje cenu naniže želi li da privuče ijednog naprednog entuzijastu koji merka i fotoaparate drugih proizvođača.

Kao i kod svih ostalih "Olympusovih" digitalnih fotoaparata, E-30 ima meni i na srpskom jeziku, što nije slučaj s ostalim fotoaparatima.

Info meni

Pretplatite se na Mikro sa DVD-om

U svakom broju DVD sa preko 8,5 GB programa, demo igara i najava filmskih hitova. Svi programi testirani su antivirusnim softverom.

- Uslužni programi
- Bezbednost
- Linux
- Multimedija
- Zabava
- Novi filmovi
- PDA
- Internet
- Razvojni programi
- Standardni programi

PRETPLATA:
(011) 3540-544 i 3540-545;
faks: (011) 3058-034
pretplata@mikro.rs

FIZIČKA LICA
POLUGODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 1770,00 dinara
Bez DVD-a: 1530,00 dinara

FIZIČKA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3025,00 dinara
Bez DVD-a: 2585,00 dinara

PRAVNA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3575,00 dinara
Bez DVD-a: 3135,00 dinara

PENTAX K-m

Mališa za početnike

"Pentax" se nada da će njegov nov model K-m biti fotoaparati koji će privući mnogo onih koji su do sada koristili kompaktne digitalne fotoaparate, a žele da pređu jednu stepenicu više ka D-SLR fotoaparatu. U nastavku teksta saznaćete šta možete očekivati od ovog fotoaparata

Svi koji se ozbiljnije bave fotografijom i imaju malo više godina dobro se sećaju da je "Pentax", u vreme kad je film bio jedina opcija, imao velike izgleda da vas zainteresuje i bude upravo vaš izbor da s njim načinite prve fotografske korake. Stari Pentax K1000 bio je veoma popularan upravo kod ove kategorije korisnika, postojalo je mnogo objektivna s K-bajonetom koje su proizvodili "Pentax" i drugi nezavisni proizvođači. "Pentax" se nada da će njegov nov K-m učiniti isto i biti prvi idealni D-SLR za svakog ko želi da napravi iskorak od kompaktnih digitalaca ka profesionalnijim. Ima dobru rezoluciju od 10,2 miliona piksela koja je identična onoj koju ima i Pentax K200D, ali je ovaj

Neobično je da K-m koristi standardne AA baterije za napajanje umesto punjive Li-jon baterije. Ovo je dobro zato što obične AA baterije možete kupiti bilo gde, ali je nevolja što one kratko traju i zato je ipak bolje da kupite punjive AA baterije koje se, nažalost, ne isporučuju uz fotoaparati, što predstavlja dodatni trošak.

Nov 18-55mm f/3,5-5,6 "Pentaxov" objektiv sada ima oznaku DA-L i njegova masa je za oko 25 g manja od starijih objektivna. Ukrasni prsten je srebrne boje umesto ranije zelene, a bajonet je plastični.

senzor smešten u mnogo kompaktnije telo. Ali, ono što je "Pentax" uradio s ovim modelom jeste da je ušao u "rat" s mnogo većim proizvođačima kao što su: "Nikon", "Canon" i "Sony", koji imaju slične fotoaparate, samo što su njihovi jeftiniji. Takođe, može mu biti konkurencija i malo napredniji, ali ipak godinu dana stariji K200D, koji se sada prodaje po malo višoj ceni. Otkrićemo vam šta donosi K-m za i da li je "Pentax" napravio fotoaparati koji je ispred drugih.

TEŽAK ZADATAK: Kada bi "Pentax" bio jedini proizvođač koji u ponudi ima D-SLR fotoaparati od deset miliona piksela u malom i kompaktnom kućištu, a koji se nameće jednostavnim, jednostavnim načinima rada za početnike i potpuno ručnim podešavanjima za malo naprednije korisnike, onda bi K-m bio globalni pobednik. Nije previše komplikovan za upotrebu, ima neke fantastične karakteristike koje drugi fotoaparati nemaju, daje izuzetne rezultate i svima je dobro poznat brend kome fotografi mogu da veruju. Ne postoji ništa što bi moglo ograničiti vašu kreativnost, osim možda nedostatak živog prikaza, koji može biti koristan kada fotoaparati postavljate na nepristupačno mesto. Pored svega navedenog ovaj model ima težak zadatak jer "Pentax" u prodaji D-SLR fotoaparata zauzima manji udeo na tržištu nego "Canon", "Nikon" i "Sony", a to je slučaj i kod fotoaparata namenjenih korisnicima koji žele da pređu s kompaktnih na profesionalne, i koji su duže lojalni ovim brendovima. Poslednja i najteža stvar za "Pentax" jeste cena po kojoj se prodaje K-m.

Ugrađen blic može da se koristi za rasvetljavanje senki na fotografijama kada se snima po sunčanom vremenu ili kao dopunsko svetlo u manjim prostorijama. Njegov ugrađen blic može poslužiti i kao komander za bežičnu kontrolu eksternih bliceva.

CCD senzor od 10,2 miliona piksela daje odlične rezultate, posebno kad snimate u RAW formatu s kvalitetnim objektivom (ne sa standardnim). Senzor je veličine APS-C i poseduje dve veoma korisne mogućnosti kao što su: redukcija vibracija zasnovana na pomeranju senzora i sistem za čišćenje senzora.

Kada se uporedi s nekim od konkurenata, K-m izgleda sasvim solidno bez obzira na njegovo plastično telo, ali nije zaštićen od vlage kao K200D. Fotoaparati je relativno mali, s ručkom koji je taman onoliki koliki i treba da bude, i dugmadima koja su mogla biti malo manja.

JEDNOSTAVAN ZA RUKOVANJE: Radi dobro i lak je za upotrebu, pa je prava šteta što mu cena nije niža. Telo je malo i kompaktno, pa odgovara i onima koji imaju male, graciozne prste. I telo fotoaparata solidnog je kvaliteta izrade. U odnosu na model K200D, AF sistem nema mnogo autofokusnih polja za izoštavanje, ali to mu ne treba uzeti kao manu. Izoštava brzo i precizno, jedan je od najbržih fotoaparata u svojoj kategoriji. Brzina fotografisanja poboljšana je u odnosu na K200 i snima brzinom od 3,5 snimaka u sekundi, ali je ograničen na bafer (memorija za privremeni smeštaj podataka) od šest snimaka kada fotografišemo u JPEG, ili četiri snimka kada fotografišemo u RAW formatu. Neprekidno fotografisanje u JPEG formatu moguće je s brzim karticama, ali je brzina fotografisanja ograničena na 1,6 snimaka u sekundi. Displej mu je svetao i na njemu se prikazuju sve informacije koje će vam bilo kad biti potrebne. Ima sve režime rada koje zahtevaju entuzijasti – od prioriteta otvora blende i brzine zatvarača, do potpuno ručnog – plus neke koje možda i ne očekujete, kao što su automatsko postavljanje ISO osetljivosti, gde postavljate brzinu zatvarača i otvor blende, a fotoaparati postavlja odgovarajuću ISO osetljivost. Korišćenje potpuno ručnog načina rada prilagođeno je početnicima kojima je K-m i namenjen. Pored

uobičajenih P/Av/Tv/M i potpuno automatskog "zelenog" režima rada, poseduje i mnogo režima sa scenama – sve od pejzaža, do makro i noćnog snimanja. Svi režimi rade dobro, i daju korisnicima šansu da nauče od parametara koje bira fotoaparati, pa do trenutka kad sam korisnik preuzima kontrolu, što će korisnicima biti manje stresno. Poseduje, takođe, i dugme označeno sa "?" na gornjem delu fotoaparata, koje možete pritisnuti bilo kada kako biste dobili objašnjenje o tome šta se dešava.

S najnižom ISO osetljivošću fotografije su oštre, kontrastne i živopisnih boja. Kada koristimo ISO osetljivost od 800 i više, kvalitet fotografija malo opada, ali su one i dalje upotrebljive. Kad se uopšteno pogleda, kvalitet fotografija je dobar, posebno kada snimate u RAW formatu. Bilo bi dobro da su fotografije snimljene u JPEG formatu malo kontrastnije i oštrije.

Toččić za izbor ekspozicijskih režima rada ima sve režime koje zahtevaju entuzijasti: P, Av, Tv i M, a ima plus Sv gde vi postavljate brzinu zatvarača i otvor blende, a fotoaparati postavlja odgovarajuću ISO osetljivost. Za manje iskusne tu su i režimi rada sa scenama: od pejzaža, do makro i noćnog snimanja. Svi režimi rade dobro i daju korisnicima šansu da veoma brzo nauče proces fotografisanja: od parametara koje bira fotoaparati, do trenutka kad sam korisnik preuzima kontrolu.

Fotografije memoriše na SD memorijsku karticu, a podržava i SDHC memorijske kartice kapaciteta preko 2 GB.

displej na zadnjoj strani je za svako poštovanje. Dijagonala mu je 2,7 inča, svetao je i na njemu se prikazuje obilje informacija. Ali, nema živi prikaz slike na displeju koji je postao standard kod svih novijih D-SLR fotoaparata.

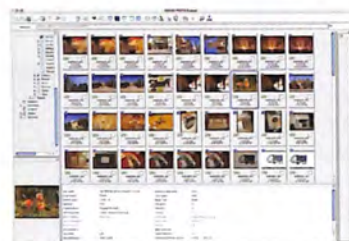
KVALITETAN RAW: Kvalitet fotografije takođe je zaista dobar, posebno kada snimate u RAW formatu. Šteta je što JPEG formati nisu malo kontrastniji i oštrij, kao što bi sigurno većina početnika volela. Pored zapisa u JPEG formatu, kod sirovog RAW formata moguć je izbor između "Pentaxovog" originalnog PEF ili DNG formata. Snimljenu fotografiju u RAW formatu moguće je direktno konvertovati u JPEG u samom fotoaparatu, s mogućnošću korekcije osnovnih parametara pre konvertovanja. Ako volite kreativne efekte, možete koristiti Photoshop ili neki drugi program za obradu fotografija, ali nov Pentax K-m ima četrnaest filtera koji omogućavaju obradu snimljenih fotografija u samom fotoaparatu.

Najveći problem jeste objektiv koji ima pristojan raspon žižne daljine i svetlosnu jačinu, ali za širokougaoni položaj objektivna snimljene fotografije nisu baš najoštrije kao što bi mogle biti. Za bolje rezultate trebalo bi da izdvojite dodatni novac i kupite bolji zum objektiv, ali će vam trebati oko 700 evra za objektiv 16-50 mm f/2,8, ili oko 450 evra za objektiv 16-45 mm f/4. Teško da će neko od korisnika ove kategorije fotoaparata moći da izdvoji taj novac za nove objektivne.

BORIS BJELICA

UGRAĐENI FILTERI

Ako volite kreativne efekte, možete im pristupiti u Photoshopu ili nekom drugom programu za obradu fotografija, a onda ćete voleti i filtere koji se nalaze u samom K-m fotoaparatu. Pored uobičajenih, najčešće korišćenih mono, sepija, balansa boja i umekšanog fokusa, K-m omogućava da imitirate efekte korišćenja fotoaparata igračke, promenljiv filter u vidu rasprskivanja zvezde, visokokontrastni izgled, staromodni izgled (uključujući bele ivice kao na starim fotografijama), efekat gde određeni objekt može da zadrži boju, a ostatak fotografije da bude u crno-belim tonovima, HDR efekat i mnogo različitih ilustriranih efekata, kao što su pastel ili vodene boje. Sigurno ćete se dobro zabaviti koristeći ove filtere.

Na CD-u dobićete program Pentax Photo Browser 3 koji je lak za upotrebu i omogućava vam da pronađete i sortirate vaše fotografije brzo i lako. Za obradu fotografija snimljenih u RAW formatu jednostavno kliknite na ikonu Photo Laboratory 3 i nov prozor daće vam pristup širokom opsegu opcija za podešavanje. Nudi dobar nivo kontrole, s opcijama za osetljivost (korekciju ekspozicije), kontrast, zasićenost boja, oštirine i balans belog. Možete obrađivati više fotografija istovremeno, samo s istim podešavanjem.

UTISAK

Kada bi Pentax K-m nudio nešto više i rešio problem šuma pri visokim ISO osetljivostima ili imao veću brzinu fotografisanja od svojih konkurenata, bio bi nešto posebno i mogli bismo razumeti njegovu cenu i zaboraviti na prosečan kvalitet i jeftin objektiv. Radi dobro, daje oštre fotografije i lak je za upotrebu kao i drugi fotoaparati koji koštaju manje, čak mu je konkurencija i sâm Pentax K200, koji je malo skuplji, ali je, po meni, bolji izbor. Neke stvari kod njega rade bolje nego kod njegovih konkurenata, kao što su autofokus i ugrađeni filteri, ali su druge stvari identične ili nisu tako dobre. "Pentax" će morati znatno korigovati cenu ako planira da bude konkurentan i da privuče onu kategoriju korisnika za koju je namenjen.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	PENTAX K-m
Cena (sa PDV)	43.896 din. (472 evra) set s objektivom 18-55 mm
Priključak za objektiv-bajonet	Pentax K, KA, KAF, KAF2 i KAF3
Faktor uvećanja žižne daljine	1,5 x
Tip senzora / veličina	CCD / 23,5 x 15,7 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	10,2 miliona piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije	3.872 x 2.592 piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG
Tražilo	pokriva 96 % vidnog polja s uvećanjem 0,85 x, korekcija dioptrije -2,5 do +1,5 m ⁻¹
Displej	2,7 inča (7 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 5 AF polja / jedan krstasti / -1 do +18 EV
AF osvetljiivač	da (koristi svetlo ugrađenog blica)
Brzina zatvarača	30 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/180 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, Sv, Tv, Av, M i 16 programa sa scenama u 16 segmenata, centralno s promenljivom veličinom i spot
Merni sistem	Auto i ručno od 100 - 3.200
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	+/- 3 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija ekspozicije	-2 do +1 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 1,5 EV
AutoBracketing	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmereni
Balans belog	ne / da
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	GN 11 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 18 mm (ekv. 28 mm)
Ugrađeni blic	P-TTL
Blic TTL sistem	SD / SDHC
Tip memorijske kartice	bežični (Remote Control F)
Daljinski okidač	ne
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da
Kontrola dubinske oštirine	da
PictBridge standard	da
Živi prikaz slike na displeju	ne
Stabilizacija slike	da
Priključi	USB 2.0/video-izlaz
Napajanje	4 x AA (alkalne, litijumske ili NiMH)
Perfomanse baterije (prema CIPA standardu)	oko 500 snimaka (NiMH od 2.700 mAh)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	122,5 x 91,5 x 67,5 mm / 525 g
Sadržaj kutije	kaiš, poklopac za šinu blica, USB i video kabl, gumeni poklopac za okular, četiri AA nepunjive baterije, CD-ROM s programima VIP Trading, 011/35-40-940, www.bti.co.yu

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	0,5 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ^a	JPEG 1,5 s / 2,8 MB RAW 2 s / 8,1 MB RAW+JPEG 3 s / 10,9 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	3,5 snimaka u sekundi

+ Izuzetan kvalitet fotografija snimljenih u RAW formatu, K-bajonet za objektivne, dobar kvalitet izrade, brz AF, digitalni filteri u fotoaparatu

Punjive baterije ne isporučuju se uz fotoaparata, viša cena od konkurenata, nema živi prikaz slike

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Sve prikazane cene su sa PDV-om, plaćanje u dinarskoj protivvrednosti. Prodavač zadržava pravo promena cena bez prethodnog obaveštenja.

Živi prikaz slike (Live View)

REZOLUCIJA 12.1 MegaPiksela
 OSETLJIVOST ISO 200 - 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
 MONITOR TFT LCD dijagonale 3.0 inča (7,6 cm)
 NAČIN SNIMANJA P, A, S, i M
 BR. AF TAČAKA 51
 BR. SNIMAKA U SEC. 5
 MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
 punjiva Li-jon (En-EL3e) s punjačem
 TIP KARTICE CompactFlash tip I
 DIMENZIJE 147 x 123 x 77 mm
 TEŽINA 995 gr (bez baterija i mem. kartice)

+poklon
battery pack MBD10

2.299 €

19.990 din

36.990 din

D90 Set

REZOLUCIJA 12.3 MegaPiksela
 OSETLJIVOST ISO 100 - 1.600 (ISO 3.200 HI)
 MONITOR TFT LCD dijagonale 3.0 inča (7,6 cm)
 NAČIN SNIMANJA Auto, P, S, A, M i osam programa sa scenama
 BR. AF TAČAKA 11
 BR. SNIMAKA U SEC. 3
 MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
 BATERIJA punjiva Li-jon (En-EL3e) sa punjačem
 TIP KARTICE SD kompatibilan sa SD HC
 DIMENZIJE 132 x 103 x 77 mm
 TEŽINA 620 gr (bez baterija i mem. kartice)

PRVI DSLR KOJI SNIMA VIDEO SEKVENCE (1280 x 720 / 24fps) u AVI formatu i Motion JPEG kompresiji

Živi prikaz slike (Live View)

SET: fotoaparata sa objektivom AF-S DX 18-105mm f/3,5-5,6G IF-ED VR

999 €

CANON EF 17-40 mm F/4L USM

Uspešan

Pokušali smo da otkrijemo šta to čini ovaj "Canonov" širokougaoni zum objektiv tako popularnim već skoro šest godina. Pripada elitnoj L-seriji, a zašto je dobro prihvaćen kod vlasnika D-SLR fotoaparata ovog proizvođača pročitajte u nastavku

"Canon" je ovaj objektiv namenio korisnicima s manjim budžetom koji žele da imaju kvalitetan širokougaoni zum objektiv, a nije im bitno da imaju svetlosnu jačinu f/2,8. Opseg žižne daljine koji nudi ovaj objektiv dobar je za opštu upotrebu i pomaže vam da ograničite broj promena objektiv kada fotografirate bez obzira na veličinu senzora vašeg D-SLR fotoaparata. Kada se koristi na fotoaparatu punog formata od 35 mm, pokriva raspon od ekstremno širokougaonog do normalca, ali ako ga stavimo na fotoaparate sa APS-H (s faktorom uvećanja žižne daljine od 1,3) ili APS-C (s faktorom uvećanja žižne daljine od 1,6) veličinom senzora, onda faktički dobijamo standardni zum objektiv koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 22,1 do 52 mm, ili 27,2-64 mm i nije nam potrebno da imamo neki drugi standardni zum objektiv. Nema maksimalni otvor blende od f/2,8, ali ima dobrih f/4 na celom opsegu žižne daljine, što nije za potcenjivanje, pogotovo danas kada D-SLR fotoaparati daju bolji kvalitet snimljenih fotografija i s višim ISO osetljivostima. Ono što je najvažnije, jeftiniji je skoro duplo od Canon EF 16-35 mm f/2,8 L II USM. "Canon" ima još dva odlična objektivna u ovom rangu (EF 24-105 mm f/4 L IS USM i EF 70-200 mm f/4 L IS USM), koji bi mogli biti odlična nadogradnja ovom objektivu, pogotovo ako imate EOS 5D sa senzorom koji ima pun format od 35 mm.

PROFI KONSTRUKCIJA: Iako pripada "Canonovoj" profesionalnoj seriji objektivna koji su uglavnom teški i veliki, ovaj objektiv mase od 475 grama i po dimenzijama jedan je od najmanjih zum objektivna, pa ga možete nositi svuda sa sobom. Kvalitet izrade je odličan, lepo leži u ruci, prstenovi za zumiranje i izoštravanje dobre su veličine i lagano se okreću. Sva sočiva i elementi objektivna kreću se lagano unutra/napolje tokom izoštravanja, čak i ako imate postavljen filter, nećete imati eksterno pomeranje i neće se rotirati. Dobro je zaštićen od uticaja prašine i vlage, a ima i gumeni prsten oko bajoneta koji sprečava da u fotoaparatu prodiru čestice prašine i prljavštine. Ima prozorčić sa skalom označenih udaljenosti. Koristi isti prečnik filtera kao i svi objektivni u ovoj kategoriji od 77 mm, a

BRZO IZOŠTRAVANJE: Svi objektivni L-serije poseduju autofokusni sistem koji je mnogo brži nego kod jeftinijih objektivna i ovo je jedan od glavnih razloga zašto je potrebno da uložite više novca u ovu vrstu objektivna. Zahvaljujući USM motoru izoštravanje je vrlo brzo, tiho i tačno, a moguće je i direktno ručno izoštravanje bez prebacivanja u ručni režim. Jedina stvar koja nedostaje ovom objektivu jeste stabilizacija slike (IS), koja nije neophodna s obzirom na raspon žižne daljine koji ima, ali može biti i vrlo korisna u mnogim situacijama. Minimalna daljina izoštravanja je od 28 cm.

KVALITET OPTIKE: Dok se nije pojavila nova verzija objektivna Canon EF 16-35mm f/2,8 L USM, on je davao bolji kvalitet snimljenih fotografija na D-SLR fotoaparatu punog formata od 35 mm. Centar kadra na celom rasponu žižne daljine i za sve otvore blende kod ovog objektivna daju fotografije ujednačene oštine, dok su na ivicama punog kadra pri najširem uglu (žižnoj daljini od 17 mm) i maksimalnom otvoru blende ivoce umekšane. Ako zavustavite otvor blende na f/5,6, nivo izoštrivosti vrlo je dobar na celoj površini kadra. Boje i kontrasti su vrlo dobri, hromatska aberacija skoro da se ne može ni uočiti. Burasta distorzije jače je izražena za žižnu daljinu od 17 mm, dok za 24 mm skoro uopšte nema distorzije. Kao što je uobičajeno, bliže udaljenosti rezultuju izraženijom distorzijom, a, takođe, ona će biti manje primetna na D-SLR fotoaparatu sa APS-C veličinom senzora.

B. BJELICA

pored toga, na zadnjem delu može se uočiti i nosač za želatinski filter. Uz objektiv dobićete i ne tako malo senilo EW-83E, s kojim ćete imati problem jer zauzima puno prostora u torbi.

! UTISAK

Tajna uspeha ovog objektivna jeste što nudi odličan balans između kvaliteta i njegove cene. Nudi skoro sve što i njegov duplo skuplji kolega EF 16-35 mm, osim maksimalnog otvora blende koji je f/4 na celom rasponu žižne daljine. Ovo je odlična kupovina koja vas sigurno neće razočarati bez obzira na to da li vaša D-SLR fotoaparatu ima pun format senzora od 35 mm ili manji APS-C format. Na ovakvom objektivu mogli bi da mu pozavide i drugi proizvođači.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Canon EF 17-40 mm f/4L USM
Cena (sa PDV)	73.284 din. (788 evra)
Bajonet	Canon EF
Žižna daljina	17-40 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	22,1-52 mm (1,3 x) 27,2-64 mm (1,6 x)
Maksimalni otvor blende	f/4
Minimalni otvor blende	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	12 / 9
Broj lamelica blende	7
Stabilizator slike	ne
Minimalna daljina izoštravanja	0,24 m
Maksimalno povećanje	0,28
Prečnik filtra	77 mm
Senilo	EW-83E
Dimenzije / masa	83,5 x 96,8 mm / 500 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac, senilo, i torba
Informacije	Fotoprema, 011/71-29-136, www.foto-oprema.com, www.canonadria.com

+ Kvalitet izrade i konstrukcija, kvalitet optike, odličan balans cena-kvalitet
- Veliko senilo, kvalitet fotografija za maksimalan otvor blende i žižnu daljinu 17 mm

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

CANON IXUS 870IS

Zlatan mali

Kada se kaže "ultrakompakt", prvo na šta će veliki deo fotografa pomisliti jeste Canon Ixus. Ta familija malih fotoaparata već godinama predstavlja odličan izbor za sve koji žele fotoaparatu ne veći od kutije cigareta, i koji će biti stalni saputnik na svim mogućim letovanjima, zimovanjima i žurkama... Kao i sva ta moderna tehnika, i Ixusi su s vremenom evoluirali, pa tako sada postoje u nekoliko podvarijanti i cenovnih kategorija

M odel koji predstavljamo u ovom broju po ceni se nalazi u sredini Ixus familije, ali se ističe time što jedino njemu objektiv počinje od 28 mm i time iskače na vrh kada je upotrebljivost u pitanju. U praksi to znači više drugara i drugarica u kadru, manje potencijalno smrtonosnog koračanja unazad, manje odsečenih glava i prepolovljenih ljudi. Sada kada ste shvatili kakve sve opasnosti vrebaju vlasnike fotoaparata čiji objektiv počinju od 35 mm, možemo da krenemo dalje.

PRIJATAN IZGLED: Fotoaparatu se može naći u dve boje, standardnoj "deža vi" srebrnoj i "šik" zlatnoj koja podjednako lepo ide uz smoking i uz vijetnamku. Telo fotoaparata veoma je kvalitetno izrađeno i odaje utisak dugotrajnosti i otpornosti na svakojako maltretiranje kojem su ovakvi mališani često izloženi. Dizajn fotoaparata je za svaku pohvalu i slobodno se može reći da je 870IS jedan od najlepših Ixusa do sada. Zadnjom stranom dominira veliki displej dijagonale tri inča, koji se fino vidi i na jakom suncu, što je veoma bitno jer fotoaparatu ne poseduje optičko tražilo. Sa desne strane displeja nalazi se najveći deo kontrola, uključujući i kontrolni točkić. Kontrolni sistem i meniji pregledni su i ne zahtevaju dugo privikavanje. Nažalost, Ixus 870IS nema ručne i poluautomatske modove tako da se sve svodi na Program i automatiku, kao i modove s predefinisanim scenama. Na sreću, u Program modu

moguće je kontrolisati kompenzaciju ekspozicije, ISO osetljivost i način merenja svetla, tako da će i oni s više iskustva i skloni eksperimentisanju biti na svom terenu.

LEPO PONAŠANJE: Budući da Ixus 870IS poseduje Digic4 procesor, brzina rada je za svaku pohvalu tako da korisnik neće čekati ni na fokus, ni na upis na karticu. Nažalost, kada je video-mod u pitanju, 870IS nije u trendu i ne ume da snimi HD video, a kao najkvalitetniji zapis nudi VGA rezoluciju sa 30 sličica u sekundi. Kvalitet snimljenih fotografija, rezolucije 10 megapiksela je na visokom nivou, distorzije i aberacije odlično su iskontrolisane, boje su tipično "Canonski" odlične, a nivo šuma je prihvatljiv do ISO 400. Na višim ISO vrednostima algoritam za redukciju šuma previše revnosno radi svoj posao, pa bih korišćenje na ISO 800 preporučio samo u krajnjoj nuždi, dok bih ISO 1.600 za sada ipak zaboravio. Kao i većina modernih kompaktnih fotoaparata i 870IS poseduje optičku stabilizaciju, koja omogućava oštre fotografije i daleko ispod graničnih vrednosti za fotografisanje iz ruke. U praksi to znači da je na 28 mm moguće snimati i kada brzina zatvarača padne na 1/10, što će svi ljubitelji fotografisanja pri raspoloživom svetlu umeti da cene. Stabilizacija još više pomaže prilikom snimanja u telefotopodručju, jer se na maksimalnih 112 mm blenda skupi na sporih F5,8 i tada fotoaparatu pored čvrste ruke traži i dosta svetla.

SRĐAN "ABDEE" ABDIJEVIĆ

! UTISAK

Stari Grci nisu imali običaj da kažu "Bolje Ixus u ruci, nego EOS na gajbi", ali ja to ponavljam u svakoj prilici, i zaista mogu opet svim svojim kolegama da preporučim kupovinu ovog kompakta jer je reč o 200 grama čistog zadovoljstva koje se u praksi može pokazati višestruko korisnim. Ixus 870IS je fotoaparatu u kome će uživati cela porodica i koji pored porodičnog albuma može da puni i portfolio svakog "lajf" fotografa jer momenti ne čekaju da se otrči po opremu.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON IXUS 870IS
Cena (sa PDV)	30.225 din. (325 evra)
Efektivna rezolucija	10 miliona piksela
Senzor	CCD, 1/2,3 inča
Objektiv	3,5 X, 5-20 mm (ekv. 28-112 mm)
Maks. otvor blende	F2,8-5,8
Min. daljina izoštravanja	1 cm
Stabilizacija slike	da, optička
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, program, 14 programa sa scenama
Merni sistem	na čitavoj površini kadra, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto ISO 80-1.600
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	4 GB ili 1h/AVI/640 x 470
Displej	3 inča (7,62 cm) sa 230.000 piksela
Tip memorijske kartice	SD/SDHC, MMC
Tip baterije	NB-5L
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	310 snimaka
Dimenzije / masa	94 x 57 x 24 mm / 155 g
Sadržaj kutije	trakica za nošenje, uputstvo, softver, baterija, punjač, USB i AV kabl
Garancija	1 godina
Informacije	PIN Computers, 021/475-03-84, www.pinssoft.com, www.canonadria.com

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	1 sekunda
Vreme zapisa na memorijsku karticu/veličina JPEG - NRW	oko 1 sekunde
Brzina kontinualnog fotografisanja	1,4 snimaka u sekundi

+ Objektiv počinje od 28 mm, kvalitet fotografija, brzina rada, dimenzije i masa
- Na telefotopodručju opsega objektiv postane vrlo spor, nema HD video

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFUE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

Kodak Ektar 100

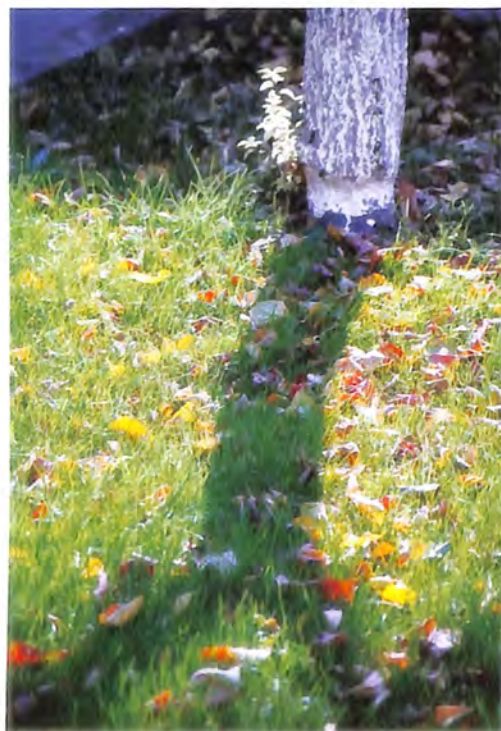
Za one koji još koriste ili žele da se oprobaju u onome što danas rogozno nazivamo analognom fotografijom, na svu sreću, i dalje postoji mogućnost nabavke filma. U okviru Fotokine, a na štandu "Kodaka", videli smo veliki broj noviteta (nov pigmentni štampač, nove inkdžet papire...), a dobili smo priliku da probamo i nov kolor-negativ film – Kodak Ektar 100

Oduševljen novim filmom i "evociranjem analognih uspomena", dao sam Ivani tekst da ga pogleda. Dobio sam komentar kako u njemu nema ničega što predstavlja osobine filma, već samo spisak problema u vezi s razvijanjem. Kada sam ponovo pročitao tekst, shvatio sam da je moje razočaranje radom laboratorija potisnulo neophodna i racionalna razmišljanja. Ostavio sam, ipak, delić tog teksta kao temu za raspravu o daljoj sudbini filma.

TESTIRANJE FILMA

Fotografije su snimljene jednog novembarskog popodneva uz pomoć moje 25 godina stare Minolte X700 i objektiva 35–135 mm. Fotografisanje nije nikakav problem (ništa nisam zaboravio!), samo mi se čini da se moja stara dama nekako smanjila jer u odnosu na dimenzije "trojke" (Nikon D3) – ni "winder" je ne čini većom.

Najnoviji "Kodakov" film ima sve osobine nekada čuvenih Kodak Ektar filmova koji su se proizvodili s osetljivostima od 25 do 200 ISO, a Ektar 25 meni je dobro poznat jer sam ga koristio za makrosnimanja dokle god su u upotrebi bili analogni fotoaparati. Kako je osetljivost tog filma bila izuzetno niska, upotreba blica bila je obavezna, što je često davalo tamnu ili potpuno crnu pozadinu.

NOV FILM – NOVE TEHNOLOGIJE

Nov Ektar od 100 ISO daje zrno skoro identično starom Ektaru 25 tako da je njegova upotreba vrednost povećana najviše zahvaljujući naprednoj Kodak Vision tehnologiji koja mu je donela laskavu titulu filma s najsitnijim zrnom. Zahvaljujući T-grain tehnologiji, Ektar 100 maksimalno je optimizovan za skeniranje, što je logično s obzirom na to da moderni printeri ne projektuje sliku direktno s filma, već je skeniraju, obra-de i potom preko laserskog sklopa šalju na papir. "Kodakova" Advanced Cubic optimizacija emulzije daje ovom filmu sposobnost najkvalitetnije reprodukcije boja uz povećanu kontrastnu oštrinu i neverovatno bogatstvo detalja za koje je zadužena tehnologija DIR coupler. Nažalost, za sada se ovaj film proizvodi samo u lajka formatu (135/36).

KVALITET SLIKE

Film je veoma tanak i prozračan zahvaljujući 0,13 milimetara debeloj acetatnoj podlozi. Sasvim je jasno zašto u pojedinim studijima i dalje koriste film – reprodukcija tonova kože veoma je dobro, a predstavljanje zelenih tonova trave koja nije "digitalno" fluorescentno zelena vrlo je precizno. Boje su izraženije nego što je to sada bilo moguće, ali je reprodukcija nežnih i pastelnih tonova dobra. Zrno je, takođe, veoma dobro i lepo definisano.

Stoga, ukoliko pripadate nostalgicima kojima nedostaje miris emulzije koji se širi iz kutijice kada je otvorimo, latentna slika i iščekivanje dok razvijamo film, zvuk motora dok nateže sve mehanizme fotoaparata – izvucite svoje zaboravljene mezimce. Film definitivno još ima šta da pokaže.

M. ŽIVKOVIĆ

! UTISAK

Da mi je pre pet godina neko ovako razvio film, verovatno bi ga tužio sudu. Danas vas čak i radnici u laboratoriji savetuju: "Kada sve to lepo skenirate i obradite, ništa se neće videti". Stvarno ne znam koju bih laboratoriju mogao da vam preporučim (možda se neka javi i kaže da je dobra, pa da svi odemo tamo i razvijemo svoje filmove) jer je, kao posledica malog prometa i velikih intervala u radu, hemija "isposočena" i nevideno prljava. To rezultira blede razvijanim filmom (što ne mora biti velika mana jer se relativno lako može korigovati u bilo kom editoru), ali problem trunčica prašine i prljavštine koja pliva tankovima i koje su se sjedinile s emulzijom i te kako je ozbiljan. Kako film skener Nikon Coolscan 8000, na kojem su digitalizovani snimci, ima opciju ICE 3 (Image Correction & Enhancement) u koji spada i hardversko (infracrveno) uklanjanje prašine, relativno lako rešio sam se najvećeg dela neprijatnih mrvica. Bez ove opcije verujem da bih proveo sate retuširajući više nego neugodne bele fleke i ogrebotine.

pretplata na izdanja emg™

svakog petka

za Srbiju:

Godišnja pretplata* **9.900,00 din**

Polugodišnja pretplata* **6.000,00 din**

za inostranstvo:

Godišnja pretplata* **250 €**

Polugodišnja pretplata* **150 €**

svakog 1. u mesecu

za Srbiju:

Godišnja pretplata* **2.890,00 din**

Polugodišnja pretplata* **1.590,00 din**

za inostranstvo:

Godišnja pretplata* **70 €**

Polugodišnja pretplata* **50 €**

svakog 15. u mesecu

za Srbiju:

Godišnja pretplata* **1.650,00 din**

Polugodišnja pretplata* **850,00 din**

za inostranstvo:

Godišnja pretplata* **50 €**

Polugodišnja pretplata* **30 €**

* U cenu pretplate na Ekonomist magazin su uračunate, pored 50 brojeva magazina, posebne edicije i specijali. Dostava se vrši poštom. U cenu pretplate nije uračunat PDV (8%).

Info:

Tel. +381 11 3333 037, 3333 036, 3333 011, Fax +381 11 3374 050, 3374 056

E-mail: pretplata@ekonomist.co.yu, obrad.todorovic@ekonomist.co.yu, snezana.petrovic@ekonomist.co.yu

Uplate na račun: 265-1100310004681-71 Raiffeisen bank - za Ekonomist i Preduzeće

Uplate na račun: 265-1040310000719-35 Raiffeisen bank - za Bankar magazin

Bez destrukcije

Već nekoliko verzija Photoshop ima Slojeve za podešavanje (Adjustment layers), ali je korisnicima rad s njima bio prilično komplikovan. Zbog toga ova odlična ideja nije postala široko zastupljena. Ljudi u kompaniji "Adobe" rešili su da to promene i kompletno unapredili čitav koncept

Ono što odmah upada u oči jesu novi paneli – Adjustments i Mask. Panel Adjustments (Podešavanja) sadrži različita podešavanja koja su ranije bila dostupna samo preko menija Image>Adjustments. Novitet nije samo to što su različita Podešavanja sada ubačena u mnogo pristupačniji panel, već i to da se automatski pri izboru nekog od njih kreira Sloj za podešavanje. Ranije je bilo potrebno napraviti određeni Sloj za podešavanje, što nije bio baš najudobniji način rada. Svako izabrano Podešavanje automatski dobija svoj Sloj na panelu Layers i svojim svojstvima utiče na sve Slojeve za podešavanje tog ispod. Slojevi za podešavanje ponašaju se kao i svi ostali slojevi, pa se njihovo mesto u hijerarhiji panela može menjati po želji, a time i se menja i uticaj na sliku. Moguće je, takođe, podestiti stepen providnosti ovih slojeva, pa kontrola nad izgledom slike ima skoro beskonačan broj varijacija. Klikom na ikonice oka u panelu sa slojevima uključuje se i isključuje određeni sloj, a time i Podešavanja na njemu. Važno je napomenuti da kod slika sa više slojeva treba obratiti pažnju da oni utiču na slojeve iznad kojeg se nalaze. Ali, ako sloj slike ispod ima svoj Sloj za podešavanje, onda će na njega uticati samo taj Sloj za podešavanje, a oni iznad neće imati uticaja. Ovo omogućava da svaki sloj na slici može imati svoj set Slojeva za podešavanje, što otvara ogromne mogućnosti za kreativno izražavanje.

OČUVANJE IZVORNIH PIKSELA

Ono što se možda ne vidi na prvi pogled jeste činjenica da su korišćenjem Slojeva za podešavanja sve promene na slici nedestruktivne i da se korisnik u svakom trenutku može vratiti izvornoj slici ili nekom njenom međustanju. Ovaj koncept uklapa se u trend koji "Adobe" već neko vreme forsira unutar Photoshopa, a to je zaštita izvornih piksela slike od trajne promene. U tu svrhu su u verziji CS2 predstavljeni Pametni objekti u obliku specijalnih slojeva koji čuvaju originalnu sliku u bitmapiranom ili vektorskom formatu. Taj odlični koncept je u verziji CS3 nadograđen Pametnim filterima, koji omogućavaju primenu različitih efekata koje filteri mogu da ponude bez trajnog menjanja izvornih piksela. Kad se ovome dodaju Stilovi sloja, koji takođe ne menjaju trajno izvorne piksele, verzija CS4 je sa Slojevima za podešavanje pokrila skoro sve aspekte rada na slikama na takav način da izvorna informacije bude sačuvana i da joj se uvek možemo vratiti. Sva podešavanja sačuvana su na Slojevima za podešavanje, pa se mogu u svakom trenutku promeniti. Ovo omogućava korisnicima da

slobodno eksperimentišu i istražuju različita rešenja za istu sliku, bez straha da će trajno promeniti originalne piksele. Rad panelom nudi niz korisnih kontrola. U dnu panela nalaze se ikonice koje omogućavaju lako upravljanje Slojem za podešavanje. Na levoj strani nalazi se strelica koja, u zavisnosti od toga da li je panel u režimu pregleda svih Podešavanja ili u režimu rada s određenim Podešavanjem, može biti okrenuta na desno ili levo. Među ponuđenim ikonama veoma je interesantna ona koja omogućava da se vrednosti podešavanja vrate na početne.

VELIKI BROJ OPCIJA NA JEDNOM MESTU

Pomenuo sam da se preko panela Podešavanja može pristupiti velikom broju različitih Podešavanja koja su ranije bila samo u meniju, ali pažljivom oku neće promaći da su Vibrance i Exposure najzad postali deo standardnih opcija podešavanja unutar Photoshopa, koje je do sada jedino bilo moguće koristiti kroz Camera Raw modul. Panel, takođe, nudi priličnu količinu već unapred definisanih vrlo korisnih podešavanja za brzo doterivanje slika. Ona su fino složena u setove vezano za podešavanja koja nude – Levels, Curves, Exposure, Hue/Saturation, Black & White, Channel Mixer i Selective color. Iako su neka od njih vrlo korisna, najveća vrednost ovog koncepta jeste mogućnost da korisnik sačuva svoja podešavanja i

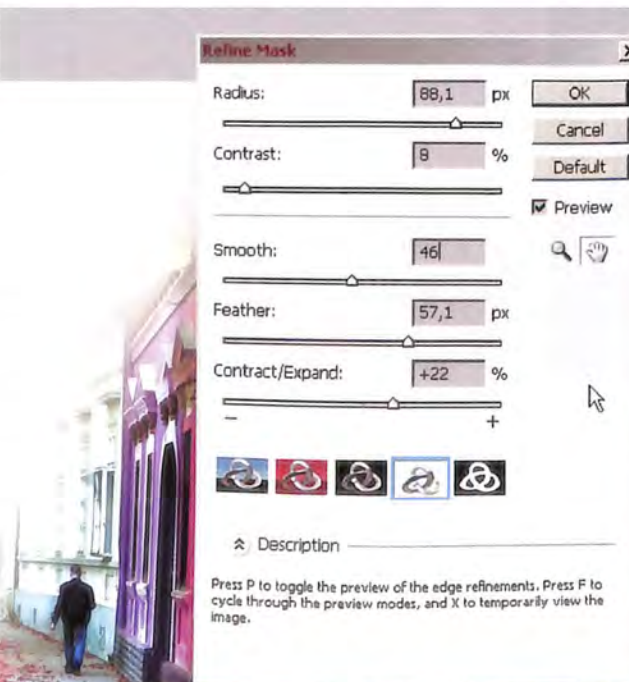

da ih posle jednostavno pozove po potrebi ili podeli s kolegama i tako uštedi trud sebi i drugima.

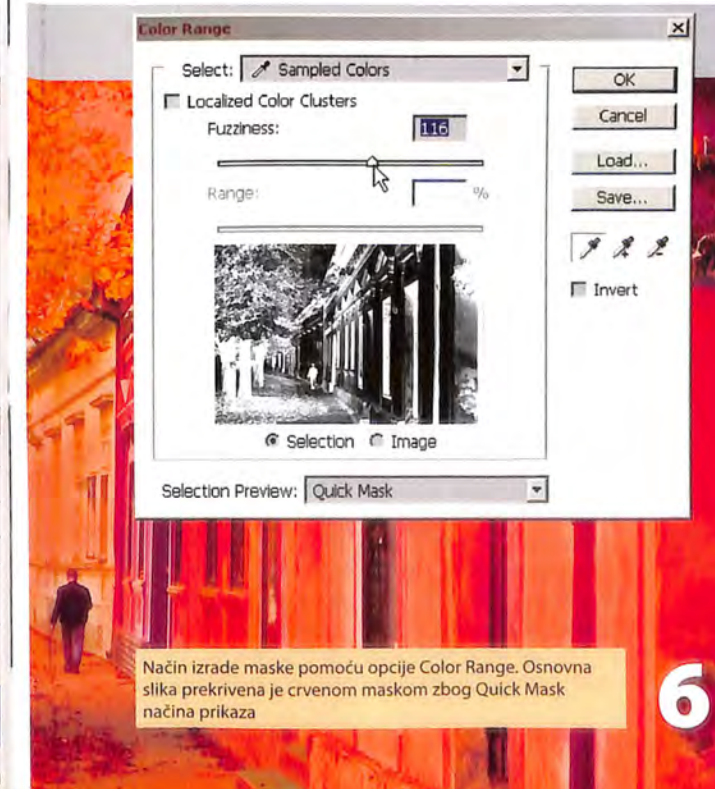
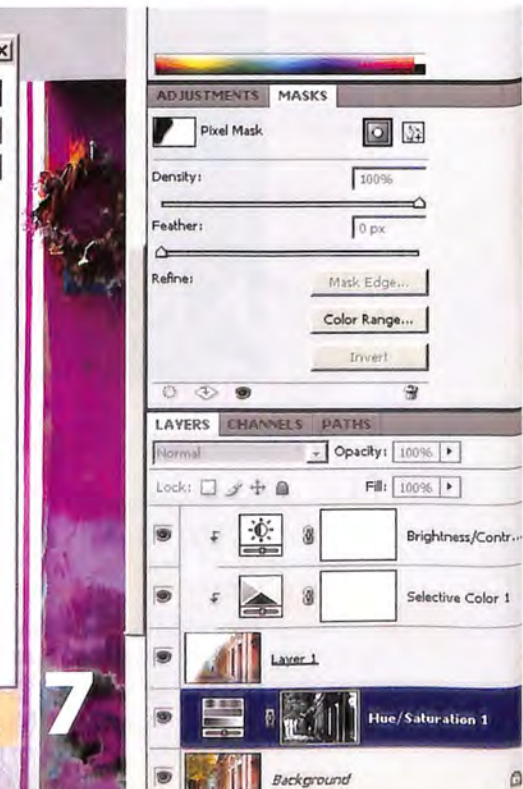
MASKIRANJE

Sad, odlično je što možemo toliko toga da uradimo s podešavanjima, ali šta ako želimo da ih primenimo samo na deo sloja? U tu svrhu je sada postavljen

panel Maska. Taj panel omogućava da se mnogo lakše barata i kontroliše Maska sloja. Maska sloja se pravi od selekcije i, do sada, se kontrolisala u toku pravljenja selekcije. Verzija CS4 donosi mogućnost da mnoge kontrole koje smo navikli da koristimo u radu sa selekcijama direktno koristimo u radu s Maskom sloja.

Kontrolni panel za manipulacije s maskama. Pored maskiranog dela vidimo i izgled osnovne fotografije kojoj je promenjena saturacija i ton

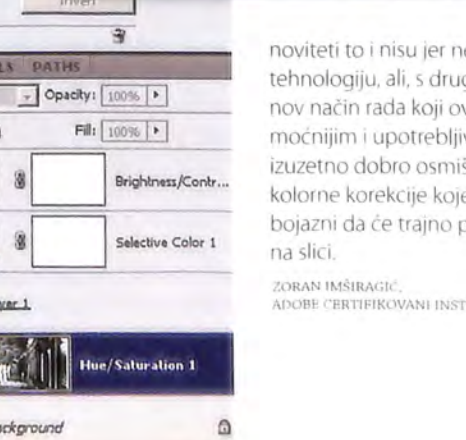
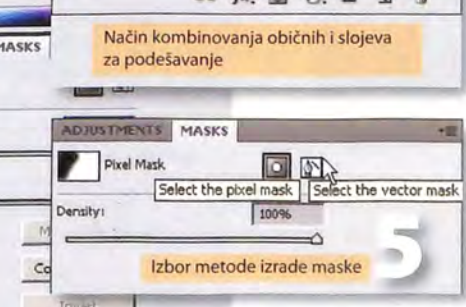
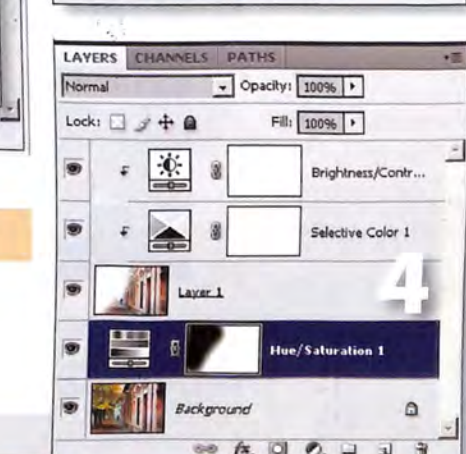

Način izrade maske pomoću opcije Color Range. Osnovna slika prekrivena je crvenom maskom zbog Quick Mask načina prikaza

Kao i ranije, moguće je praviti masku zasnovanu na pikselima ili na vektorskom crtežu. Njene osobine kontrolišu se preko klizača Density i Feather, ali prava kontrola omogućena je klikom na dugmiće koji otvaraju posebne dijaloške prozore za kontrolu ivice maske (Mask Edge) i Kolornog opsega (Color Range).

Mask Edge je zapravo primena Refine Edge mehanizma za selekcije, predstavljenog u Photoshopu CS3. Kada je Maska definisana, uz pomoć ovog dijaloškog prozora moguće je izuzetno lako kontrolisati tačnu zonu koja će biti pokrivena Maskom. Niz klizača omogućava da odmah vidimo rezultat maskiranja, što do sada nije bio tako jednostavan proces. Druga odlična mogućnost jeste upotreba Kolornog opsega kao brzog i preciznog načina za definisanje područja maskiranja. Opcija radi na potpuno isti način kao kada se koristi i za pravljenje selekcija. Ono što jeste odlično je da čak nije potrebno praviti selekciju da bi se definisalo područje maskiranja, već se selektovanjem određene boje i širenjem i skupljanjem kolornog opsega obeležava željeno područje.

Treće dugme, Invert, omogućava da jednim klikom ono što je bilo pokriveno maskom postane aktivno, a aktivno područje maskirano. Ovo je izuzetno korisno kada je potrebno primeniti jedno Podešavanje na određenom delu sloja, a neko drugo na preostalom području tog sloja. Moglo bi se reći da opisani noviteti to i nisu jer ne predstavljaju suštinski novu tehnologiju, ali, s druge strane, donose potpuno nov način rada koji ove tehnologije čini mnogo moćnijim i upotrebljivijim. Korisnici su dobili izuzetno dobro osmišljen paket alati za različite kolorne korekcije koje sada mogu da koriste bez bojazni da će trajno promeniti izvornu informaciju na slici.

ZORAN IMŠIRAGIĆ,
ADOBE CERTIFIKOVANI INSTRUKTOR

Leica II u prirodnoj veličini	
1	Točak za premotavanje filma
2	Brojčanik snimaka
3	Okidač
4	Poluga za oslobađanje špulne radi premotavanja filma nazad u kasetu
5	Toččić za izbor ekspozicije
6	Stopica za dodatnu opremu
7	Vizir
8	Otvori telemetarskog sistema sa podešavanjem pomoću "žute mrlje"
9	Točak za premotavanje filma
10	Skala udaljenosti
11	Skala hiperfokalne dubinske oštrome
12	Skala blende
13	Polugica za podešavanje blende
14	Poluga za izoštravanje sa dugmetom za deblokadu

LEICA

"Ford", model T, bio je začetnik masovne proizvodnje automobila zasnovane na pokretnoj traci, koji je sredinom dvadesetih godina prošlog veka potpuno izmenio postojeće, zastarele standarde i otvorio nove, široke vidike ove industrijske grane. Značaj koji je "ford T" imao u automobilizmu, u fotografskoj industriji, u malo drugačijem smislu, ima Leica

LEICE S NAVOJEM

Leica u kolekcionarstvu

Sve što je izašlo iz fabrike "Ernst Leitz" ima dobru "prođu" među kolekcionarima. Tačno se zna broj proizvedenih primeraka svakog modela, svi objektivni imaju svoj broj, to se odnosi i na veliki deo pribora, a sitniji, što će reći, jeftiniji pribor koji je bez identifikacionog broja, ima šifru na osnovu koje se lako može ustanoviti njegova funkcija i kolekcionarska vrednost. Primera radi, cene "Leitzovih" filtera, ako ih poredimo s cenama istih filtera drugih proizvođača, istog kvaliteta, barem su 50 odsto više. Kako ista relacija važi i za svu ostalu "Leitzovu" produkciju, sasvim normalan zaključak jeste da "Leica" predstavlja kolekcionarske standarde. I uvek je tražena. Kada su Leice u pitanju, posmatrano s kolekcionarskog stanovišta, postoje dva pravila: prvo: retki modeli, pravljeni u malom broju primeraka, interesantni su bez obzira na to u kakvom su stanju; drugo: Leice proizvedene u velikom broju vrede mnogo samo ako su izuzetno očuvane, bez bilo kakvih fizičkih oštećenja, u originalnoj kartonskoj kutiji, po mogućnosti

Šta još kolekcionari treba da znaju i o čemu treba voditi računa?

Fabrika je po zahtevu vlasnika obavljala nadogradnje fotoaparata. Recimo, fotograf poseduje Leicu Ic koja nema ni daljinar niti duge ekspozicije, a on želi da njegov fotoaparat ima i te osobine. Čovek napiše pismo sa svojim željama, uskoro stiže odgovor otprilike ovakvog sadržaja: "Molimo, pošaljite fotoaparat, cena nadogradnje ta i ta, za dve nedelje fotoaparat je kod Vas". I fotoaparat nosi broj Leice Ic, a sada je, u stvari, to Leica Ilc. A to znaju samo fabrika i vlasnik. A transakcija je potpuno legalna. Kako među Leicama ima veoma skupih modela, treba znati da su falsifikovanju najviše podložne vredne stvari. Dobar poznavalac i majstor će, uz malo rezervnih delova s neke "razbucane" Leice ili neke kopije Leice, i uz odgovarajući alat, za nekoliko stotina evra "napraviti" neki model Leice koji vredi nekoliko hiljada. To je već ilegalna transakcija. Kako se skupe stvari najviše i krađu, u još goru situaciju čovek može upasti ako iskoristi "dobru" priliku i jeftino kupi skupu Leicu. Ovakva transakcija uglavnom je nelegalna i u većini slučajeva završava se dugim i neprijatnim razgovorom u policiji. Zbog svega navedenog, prilikom kupovine neke skuplje Leice treba uvek otvoriti četvoro oči, kao i konsultovati stručnjake i poručiti kataloge

"Leitzove" kompanije i zemlje proizvodnje:

Fabrika se prvo zvala "Ernst Leitz", Wetzlar, od 1996. godine "Leica Camera AG", a sada je njeno ime "Leica Camera AG", Solms. Postoje tri odvojene fabrike: "Leica Camera AG" – proizvodi fotoaparate, "Leica Geosystems AG" – pravi geodetske instrumente, a "Leica Microsystems", šta će drugo nego mikroskope. Pored Nemačke, kompanija je imala fabrike u Kanadi i Portugalu. Model CL, po "Leitzovim" nacrtima, pravila je "Minolta" u Japanu.

Statusni simbol u Nemačkoj: Leica je začetnik ere proizvodnje vrhunskih fotoaparata pod geslom "mali negativ, veliki pozitiv". A ta "krilatica" ubrzo je prihvaćena, ne samo u Nemačkoj nego i u celom svetu. Kako je fotoaparat bio nemački, nije bilo Švabe koji se nije ponosio njime i "vukao" ga svuda sa sobom. Leica je bila legitimacija za prolaz i tamo gde se inače bez nje nije moglo proći.

"Wetzlar": U ovom gradiću, sa pedesetak hiljada stanovnika, lociranom sedamdeset kilometara severno od Frankfurta, Ernest Leitz I, rodonačelnik loze Leitza, osnovao je 1849. godine firmu za izradu i razvoj optičkih elemenata. Wetzlar je prelep mali grad na reci Lahn, koja ga deli na dva dela: moderni i onaj sa starinskim dvorcem i ostalom arhitekturom

koja mu pripada. Vrlo je verovatno da ovaj gradić ne bi stekao svetsku slavu da u njega, početkom dvadesetog veka, nije stigao jedan genijalni konstruktor, zvao se:

Oskar Barnak (Oskar Barnack): Rođen u Brandenburgu 1879, ovaj čovek, solidnog tehničkog obrazovanja, ali i isto tako dobar fotograf, nakon rada u Jeni, velikom centru optičke industrije Nemačke, pojavio se 1911. godine u Wetzlaru. Kod "Leitza", naravno. Dve godine kasnije "rođena" je prva tzv. Leica. Oskarov životni vek bio je relativno kratak, napustio je ovaj svet 1936, što će reći da je poživio svega 57 godina. Te, 1913. godine, prva Leica bila je bezimena, nije ni znala kako će se zvati. Isto tako nije niti pretpostavljala koliko će bogata "udavača" biti, jer danas bi mnoge "đuvegije" dale ceo imetak samo da je osele u svome "zagrljaju".

Istorijat: "Romantici" je ovde kraj. Slede gole tehničke činjenice, podaci i, što ima najmanje veze s romantikom, brojevi, a i pare. Ime Leica nastalo je od dve reči: LE(itz) i CA(mera), dobro složeno i jednostavno, zar ne?

UR LEICA

To je onaj pomenuti fotoaparat, a Oskar ga je, daleke 1913. napravio sebi, a i svom šefu Ernstu Leitzu Drugom. Poznat je pod nazivom "UR Leica". Bio je to metalni fotoaparat sa neizmenljivim objektivom koji se mogao uvući u telo fotoaparata. Zavesni zatvarač imao je fiksni otvor sa dve ekspozicije, približno 1/20 ili 25 i 1/40 ili 1/50 s, koje su mogle da se regulišu slabijim ili jačim zatezanjem opruge koja pokreće zatvarač pri snimanju. Kako takva konstrukcija zatvarača nije mogla da sačuva film od osvetljavanja prilikom njegovog premotavanja i istovremenog napinjanja zatvarača, ispred objektivu postavljen je klizni metalni poklopac kojim je objektiv morao biti pokriven dok se film premotava. Na gornjem delu fotoaparata su šine za pribor koje su korišćene da bi se u njih stavilo veliko okvirno tražilo. Brojač snimaka, smešten na prednjem delu fotoaparata, ima oznake između 1 i 50. Kako u to vreme još nisu postojale kasete za perforirani film širine 35 mm, ulaganje i vađenje filma u UR model bilo je moguće isključivo u mraku. Kolekcionarska vrednost UR modela: pored dva poznata primerka, koji se čuvaju u Veclaru, i koja nisu na prodaju, postoji podatak da je napravljen i treći primerak, kome se izgubio trag. Ako taj treći primerak još negde postoji, njegov vlasnik bi za njega dobio veoma skupu kuću, mogao bi da bira i kuću i mesto gde želi da ona bude. Shvatajući interesovanje za ovaj istorijski model fotoaparata, fabrika "Leitz" napravila je nekoliko stotina replika UR Leice s oznakom "Nachbildung der UR-Leica". Te replike su bez ikakvog unutrašnjeg mehanizma, postoji samo spoljašnja forma. Kolekcionari ih plaćaju oko 1.000 evra.

LEICA "0"

Ubrzo posle pojave UR modela, počeo je Prvi svetski rat. Poznato je kako je Nemačka u njemu prošla, sudbina firme "Leitz" bila je slična, ali desetak godina kasnije kreće oporavak, koji se iskazao pojavom novog modela serije "nula". Vremenska distanca od desetak godina delovala je najviše na konstrukciju zatvarača. Sada se ekspozicije određuju širinom razmaka između prednje i zadnje zavese pri jednako nategnutoj opruzi. Raspon ekspozicija je "sasvim zadovoljavajući", između 1/20

i 1/500 s. Ne postoje oznake ovih ekspozicija, nego oznake između 2 i 50, koje, u stvari, pokazuju razmak između zavesa zatvarača u milimetrima prilikom osvetljavanja filma, pri čemu broj 2 označava približno 1/500 s, a broj 50 je 1/20 s. Zatvarač i dalje "boluje", kao i UR model, od iste bolesti, i njemu je potreban poklopac za objektiv da se film ne bi osvetlio prilikom premotavanja, koji se sada jednostavno natakne na objektiv i vezan je kanapom za telo da se ne izgubi. Objektiv je Leitz Anastigmat 3,5/50 mm. Ovo je bio probni model Leice kako bi se testirale reakcije fotografa i metode proizvodnje. Napravljen je ukupno 31 primerak, fabrički brojevi su između 100 i 130. Između primeraka postoji razlika u detaljima, posebno kada su tražila u pitanju. Neki primerci nisu sačuvani. A sada, ko stoji, neka potraži fotelju i dobro se "uvali" u nju da ne bi pao kada čuje kolekcionarsku vrednost ovoga modela: 130.000, evra, naravno. Povodom obeležavanja sedamdesetpetogodišnjice proizvodnje Leice, napravljena je replika modela "nulte" serije, za razliku od replike UR modela, replike "nulte" imaju kompletan mehanizam i punu funkcionalnost. Interesantna je koincidencija brojeva vezanih za ovu repliku: proizvedena je 2000. godine u 2.000 primeraka i prodavala se za isto toliko evra.

LEICA 1 (MODEL A)

I konačno Leica za tržište. Predstavljena je na prolećnom sajmu u Lajpcigu (Leipzig), 1925. godine. To je bio fotoaparat za 36 snimaka formata 24 x 36 mm na filmu širine 35 mm (film tipa 135). Zavesni zatvarač od gumiranog platna imao je ekspozicije u rasponu između 1/20 i 1/500 s i Z. Gornji i donji deo fotoaparata su crno lakirani, dok je samo telo fotoaparata, kao i kod ostalih modela Leice, obloženo vulkanitom. Ugrađivana su četiri objektivu (svi sem jednog bili su 3,5/50 mm), i od njih zavisi i kolekcionarska vrednost pojedinog primerka. Najvredniji fotoaparati su s Leitz Anastigmatom, preko 23.000 evra, s Elmaxom, preko 9.000, s Hektorom 2,5/50 preko 3.000, dok primerak s Elmarom vredi oko 1.000 evra. Pod ovaj model može se podvesti i Leica Luxus, pozlaćena i presvućena kožom reptila. Prema nekim podacima, pravljen je u 95 primeraka, prema drugim, još nešto više od toga, najvažnija je kolekcionarska vrednost Leice Luxus, a ona je čitavih 25.000 evra. Napomenimo još da je model A bio u proizvodnji do 1936. godine. Postoje i replike ovog modela, njih nije pravila fabrika, a kolekcionarska vrednost im ide do 2.000 evra.

COMPUR LEICA (MODEL B)

Nisu sve Leice imale zavesni zatvarač. Kao što ćemo videti, između 1926. i 1941. godine model B pravljen

je i s centralnim zatvaračem. Kako je u to vreme Compur bio centralni zatvarač bez konkurencije, logično je da je on stajao na fotoaparatu. Postojala su dva Compura, oba s rasponom ekspozicija između 1 i 1/300 dela sekunde. Stariji model imao je okrugli regulator ekspozicija postavljen iznad objektivu, dok je savremeniji imao sada veći dobro poznati prstenasti regulator ekspozicija. Ako neko poseduje Leicu sa starijim tipom Compura, može da računna na 10.000 evra, a noviji tip je samo do 7.000 evra.

LEICA 1 (MODEL C, NESTANDARDNI NAVOJ)

Prva Leica s mogućnošću izmene objektivu (1930–31), ali je svaki objektiv posebno podešen za odgovarajuće telo i na sebi ima tri cifre koje odgovaraju trima poslednjim ciframa na telu fotoaparata. Postoje kompleti s objektivima od 35 mm, 50 mm i 135 mm žižne daljine i oni se mogu naći za nekih 5 – 6.000 evra, a ukupno je napravljeno oko 3.000 primeraka.

LEICA 1 (MODEL C, STANDARDNI NAVOJ)

Sličan prethodnom modelu, ali s univerzalnom mogućnošću izmene objektivu, nov C model, (1931–33) izrađen je u preko 7.000 primeraka. Da bi se razlikovali od prethodnog modela, i telo i objektivu imaju na sebi oznaku "0", a vrednost ovog modela je do 700 evra.

LEICA STANDARD (MODEL E)

Ovaj model bio je u proizvodnji punih osamnaest godina, između 1932. i 1950. godine, ukupno je napravljeno preko 27.000 primeraka u crnoj i hromiranoj verziji. Ima novo dugme za vraćanje filma u kasetu, koje se, radi lakšeg rukovanja, može podići. Leica Standard s Elmarom 3,5/50 m, crna verzija ide do 600 evra, dok je hromirani model jeftiniji, do 400 evra.

LEICA MIFILMCA

Telo Leice B s Mikas adapterom za mikroskop, kao i refleksnim tražilom na prednjem delu adaptera. Bez zatvarača na telu fotoaparata i tražila. Mifilmca nije zanimljiva za standardne vrste snimanja, ali kako je pravljen u izuzetno malom broju primeraka, ima veliku kolekcionarsku vrednost, oko 5.000 evra.

LEICA IC

Pravljena u periodu između 1949. i 1952. godine, u ukupnom broju od preko 12.000 primeraka, Leica Ic bila je zamena za Leicu Standard. Kako je bila predviđena za stručne i naučne svrhe, na njoj ne postoji optičko tražilo, ali postoje duple šine za pribor, tražilo i daljinar. Crna verzija primeraka je za nemačku poštu kako bi snimala podatke o telefonskim razgovorima. Kolekcionarska vrednost kreće se između 300 i 700 evra.

LEICA IF

Lako se razaznaje od prethodnog modela po sinhro kontaktu na gornjem delu prednje strane, takođe nema optičko tražilo i ima dva para šina za pribor. U proizvodnji je bila između 1952. i 1957. godine, a vrednost joj 500 evra ako su vrednosti zakašnjenja zatvarača pri snimanju blicom napisane crnim brojevima, a 1.000 ako ima crvene brojeve. Postoji i poseban model pravljen za nemačku poštu, kao i model koji je isporučivan švedskoj armiji, na njemu su ugravirane tri krune, ali ovo je naknadno urađeno u Švedskoj, tako da to nije legitiman Leica model.

LEICA IG

U osnovi, to je Leica IIIg, ali bez daljinara. Ujedno, to je i jedina Leica s oznakom I koja ima i dugačke ekspozicije tako da je raspon ekspozicija između 1 i 1/1.000 s. Predviđena je za rad s refleksnim Visoflexom. To je i prvi model s ugraviranim imenom na prednjoj strani fotoaparata. Mali broj primeraka nema duge ekspozicije jer je predviđen za službu nemačke pošte i snimanje pomoću blica. Leica Ig bila je u proizvodnji između 1957. i 1963. godine. Model s dugim ekspozicijama (proizvedeno oko 6.000 komada) vredi 1.000, a bez dugih ekspozicija, koji je napravljen u samo 100 primeraka, vredi duplo više.

LEICA II i LEICA III

Za razliku od Leica s oznakom I, gde se daljina snimanja podešavala na bazi procene, svi modeli s oznakom II imaju i ugrađen daljinar, a oznaka III uz sve to donosi i duže ekspozicije (do pune sekunde). Pogledajmo koji sve modeli iz ove dve klase postoje, njihove specifičnosti i kolekcionarske vrednosti.

LEICA II (MODEL D)

Prva Leica s daljinarom, dugo je bila u proizvodnji (1932-1948) godine. Izrađeno je oko 39.000 crnih i oko 15.600 hromiranih primeraka. Iako crnih ima daleko više, oni ipak imaju veću kolekcionarsku vrednost, do 600 evra, u odnosu na 400 za hromirani model, zavisno od objektivu koji je na fotoaparatu.

LEICA IC

Za četiri godine (1948-1951) napravljeno je ukupno oko 11.000 primeraka ovog modela. Isporučivao se s Elmarom 3,5/50 mm. Prepoznatljiv je po okruglom poklopcu na prednjem delu fotoaparata koji pokriva mesto gde se na modelima s oznakom III nalazi regulator dugih ekspozicija. Kolekcionarska vrednost mu je oko 600 evra.

LEICA IIF

Postoje tri verzije ovog modela (u proizvodnji je bio između 1951. i 1956. godine, kada je napravljeno oko 37.000 komada). Fotoaparati s crnim numeričkim oznakama, zakašnjenja sinhronizacije blica i 1/1000 s, kao najkraćom ekspozicijom, vrede do 600 evra, oni s crvenim oznakama i ekspozicijom do 1/500 s idu do 500, a ako postoje crvene oznake a najkraće vreme ekspozicije je 1/1.000 s, ne vrede više od 400 evra.

LEICA IIG

Svega petnaestak primeraka ove Leice napravljeno je između 1958. i 1960. godine prema posebnim porudžbinama. Imao je ekspozicije između 1/25 i 1/1.000 s. Bliže podatke o njemu teško je pronaći, isto tako i njegovu fotografiju. Ali, ovaj model ima znatnu kolekcionarsku vrednost, skoro 13.000 evra.

LEICA III (MODEL F)

Prva Leica s punim komforom snimanja (izmenjiva optika, duge ekspozicije, daljinar, mogućnost korigovanja dioptrije u daljinaru). Zato nije ni čudo što je ovaj model za šest godina (1933-1939), koliko je trajala njegova proizvodnja, izrađen u preko 76.000 primeraka. Postojale su crna i hromirana verzija. Zavesni zatvarač imao je ekspozicije između 1 i 1/500 s, uz Z i T oznake. Fotoaparati je isporučivan s Elmarom 3,5/50 mm, Summarom ili Summitarom 2/50. Hromirani model ima vrednost do 300, a crni do 400 evra. Ali, ako neko ima Leicu III s oznakom WH (Wehrmacht Heer) ili Luftwaffen eigentum (vlasništvo nemačkog ratnog vazduhoplovstva), može sa sigurnošću računati na najmanje 2.000 evra.

LEICA IIIA (MODEL G)

U osnovi, ista kao prethodni model, Leica IIIa dobila je 1/1.000 s kao najkraću ekspoziciju i tako postala daleko pogodnija za sportsku fotografiju. Od 1935. do 1948. godine proizvedeno je skoro 92.000 hromiranih i 800 crnih modela, što je dotadašnji rekord u broju proizvedenih primeraka. Kolekcionarska vrednost ovog fotoaparata prilično je niska, i kada je u izvanrednom stanju, teško da može da dostigne 300 evra. Ali, ako na fotoaparatu postoji oznaka "Marine", onda je to već 3.600, a ako neko nađe na fotoaparatu "Monte en Sarré", iznos se već penje na 5.000 evra. Treba reći da je oko petsto Leica IIIa između 1950. i 1955. godine bilo montirano u Saru, koji je tada bio okupaciona zona Francuske.

LEICA 250

Napravljena na osnovu Leice III, ali s proširenim prostorom za film tako da u njega staje deset metara filma, što je dovoljno za 250 snimaka. Između 1933. i 1953. godine napravljeno je ukupno 983 primerka, uglavnom u crnoj završnoj obradi. Postoji i hromirana verzija, prilično je retka. Prvobitni model imao je kratke ekspozicije do 1/500 s, i on ima oznaku FF (10.000 evra). Kasniji model dobio je 1/1.000 s kao najkraću ekspoziciju, model ima oznaku GG i vredi 7.500 evra.

LEICA 72

Jedina Leica za format snimka 18x24 mm. Tokom 1954/55. godine, u Kanadi, napravljeno ih je oko 150, a samo 33 primerka napravljena su u Veclaru. To je u osnovi model IIIa, predviđen za upola manji format snimka. Prepoznaje se, pre svega, po smanjenom i vertikalno postavljenom tražilu, kao i po oznaci 18x24 na gornjem delu fotoaparata. Objektiv je Elmar 3,5/50 mm. Ovaj fotoaparati treba upamtiti, njegova kolekcionarska vrednost je 15.000 evra.

LEICA IIIIB

Između 1938. i 1946. godine napravljeno je skoro 33.000 ovih Leica. U odnosu na model IIIa, postoji nekoliko poboljšanja. Okulari daljinara i tražila smešteni su jedan do drugog, poluga za korekciju dioptrije koaksijalna je i s dugmetom za vraćanje filma u kasetu, u šinama za pribor pojavile su se dve male opruge, a same šine fiksirane su za telo fotoaparata pomoću četiri zavrtnja. Kolekcionarska vrednost modela IIIb je do 350 evra, s oznakom "Eigentum der Luftwaffe" vredi do 2.000 evra.

LEICA IIIIC

Ovaj model dosta se razlikuje od svojih prethodnika. Pre svega, duži je za tri milimetra, ceo gornji deo mu je ispresovan od jednog dela, dugačke ekspozicije imaju novu podelu (oznake 1,2,4,8,15,30,60,125 itd.), a dugme okidača je više i oko njega je prsten u koji može da se uvrne žičani okidač. Između 1940. i 1951. godine izrađeno je preko 133.000 Leica IIIc. Zanimljivo je da su neki primerci pravljeni sa zavesom čija je jedna polovina bila crvene boje, dok je na drugoj zavesi crvena boja bila na suprotnoj strani.

Realno je da model aparata napravljen u tolikom broju primeraka nema neku naročitu cenu. Isto pravilo važi i ovde, i pored svih prednosti i noviteta, za IIIc ne može se dobiti više od 350 evra. Ali, i ovde čast spasavaju "posebni modeli" Model s oznakama Luftwaffe ili Wehrmacht, hromirana verzija: 2.500 evra, siva verzija je već 3.000. Crni model s gravurom Heer (vojni) - 1.700, sivi

model bez vojnih oznaka (znači, civilni) ipak vredi oko 1.500 evra. Posebno je zanimljiv IIIc model s oznakom K posle serijskog broja. "K" je ovde sinonim za "kuglager", što će reći da glavne osovine fotoaparata leže u kugličnim ležajevima. Sve to da bi K-Leica funkcionisala i pri izuzetno niskim temperaturama. Kako je to bio model predviđen za Wehrmacht, a proizvodnja je počela 1939. godine, može se naslutiti u kome pravcu je upućen najveći broj K-modela. Možda i grešim, ali postoji podatak da su najviše K-Leica po Evropi prodavali ruski turisti. Nije mi poznato kako su do njih došli, ali pretpostavljam da su ih se prvobitni vlasnici "dobrovoljno" odrekli. Kako su nabavljeni "po povoljnoj ceni", "K" modeli često su prodavani i znatno ispod 1.800 evra, kolika im je kolekcionarska cena.

LEICA IIIIF

Između 1950. i 1957. godine napravljeno je skoro 189.500 primeraka ovog modela. Ima dosta sličnosti

s modelom IIIc. Prednosti su: sinhro kontakt za blic, a u vezi s tim, ispod regulatora brzine ekspozicija kružno su ispisani brojevi zakašnjenja bleska (crni ili crveni), i, na kraju, podsetnik za tip filma smešten u dugme za premotavanje filma. Iako je ovo izvanredan fotoaparati, zbog velikog broja proizvedenih primeraka nema veliku komercijalnu vrednost. Tako IIIf s crvenim brojevima zakašnjenja blica košta i manje od 400 evra, a taj isti model, ali s autoknipsom, kao i model s crnim brojevima, vrede oko 500. Leica IIIf s crvenim brojevima, pravljen u Kanadi, vredi 2.500 evra, a model u crnoj završnoj obradi i s crnim Elmarom 3,5/50 mm, pravljen za švedsku armiju (samo 100 komada), dostiže čitavih 9.000 evra.

LEICA IIID

U osnovi, to je Leica IIIc kojoj je dodat mehanizam autoknipsa. Između 1939. i 1941. godine napravljeno je svega 427 primeraka, što je glavni razlog velike kolekcionarske vrednosti, do 7.000 evra.

LEICA IIIIG

Proizvodnja poslednjeg modela Leice s navojem za izmenu objektivu počela je tri godine nakon početka proizvodnje Leice M3 (1957-1960). U Veclaru je proizvedeno oko 40.000 primeraka, a u Kanadi još 1.780. U okviru ovih brojeva samo 125 modela bilo je u "crnoj" verziji i oni su pravljeni za švedsku armiju. U odnosu na ranije modele, imala je dosta prednosti. Pre svega, veliko i izvanredno tražilo sa svetlećim pomičnim graničnicima, radi eliminacije paralakse.

Četiri mala trougla u sredini tražila označavaju vidno polje teleobjektiva od 90 mm žižne daljine. Na prednjem delu fotoaparata je regulator dugih ekspozicija s oznakama: 1, 2, 4, 8, 15 i 30, a na gornjem delu se regulišu kratke ekspozicije između 1/30 i 1/1.000 s. Sinhronizacija za blic je automatska. Crna strelica pored oznake 60 je za elektronske bliceve, a crvena, pored brojke 30, služi za vaku-bleskalice. Podsetnik za vrstu filma smešten je na zadnjem delu fotoaparata. Na kraju, želim da kažem da, po mom mišljenju, Leica IIIg, estetski posmatrano, spada u najlepše fotoaparate starije generacije. Sa Summicronom 2/50 IIIg može da se nađe za 1.000 evra, dok crna vredi preko 9.000. Imao sam petnaestak Leica s navojem, a sada ih je, na moju veliku žalost, samo nekoliko. Ovoga puta potpisujem se ovako:

MIROSLAV NIKO-LAJČIĆ

Nautički magazin
www.nautickimagazin.com
Broj 25 | januar - februar 2009. | cena: 110 din. CO 2 EUR 6,00. 00 DIN

Sajmovi i dalje žive:
Düsseldorf
London
Paris
Aix-les-Bains
Bac

Ivan Erdevički
Mediteran serija

Samogradnjom do svog katamarana
Srđan Slevanov

Prikazi Regate Mali oglasi Kukuljica Samogradnja Plovidba

Posetite nas na Sajmu nautike u Beogradu 11.-15. mart

Nautički magazin Pet godina sa Vama

Isti jarboli, dva pokolenja Jelena i Srbojub Kojadinović

Nautičko turistički vodič Tise sa plovnom kartom

Isti jarboli, dva pokolenja

**Тител Нови Бечеј
Бечејска Нада
Сента
Чока Нови Кнежевац
Кањижа**

KOMENTATORSKI PAR
IVANA & MILAN

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite vaše mišljenje o komentarima i našem radu, predložite vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih, znači da i drugi mogu da nauče od vas!

Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinska 17, 11000 Beograd

IZMEĐU NAS

VLADISLAVA ĐURIĆ, TRSTENIK

Odmah da naglasim da sam Vladislavinu fotografiju okrenula "naopako", tj. za 180° i bila sam mnogo zadovoljnija. Takozvani višestruki portreti u odrazu uvek su zanimljivi, ali i teški za realizaciju. U ovom slučaju najviše mi smeta pingpong efekat kompozicije zbog kojeg ne mogu da se odlučim šta je glavni momenat (punktum, o kojem će biti reči u teoriji fotografije) u fotografiji. Moj pogled "skače" s jedne glave na drugu, a čini mi se da mi ova druga, gornja, i ne treba jer ne donosi nijednu novu, ni zanimljivu informaciju. Slažem se da treba eksperimentisati s neobičnim uglovima, ali ne po svaku cenu. Ovde je bilo već dovoljno dobre scenografije da bi i sasvim uobičajen ugao doneo možda bolji rezultat. Ako imate mogućnosti, probajte.

DHL

BRANISLAV MAMIĆ, NOVI SAD

Sasvim obična scena snimljena je neobično, pa je samim tim i ona postala neobična. Svi vrlo dobro znamo da kljuse, koje obično vuče tovarna kola s papirom za reciklažu koji sakupljaju Romi, ide veoma sporo. Na ovoj fotografiji, međutim, imamo utisak da kola "jure" kroz grad kao da su na nekom vrlo važnom i hitnom zadatku. Dopada mi se kolorna izdvojenost prikolice u odnosu na skoro monohromatsku pozadinu. Iako je autor namerno ostavio više praznog prostora s desne strane, jer se kola

kreću u tom pravcu, ipak bih volela da ga ima malo više i s leve strane jer ovako deluje neprirodno odsečeno. Sviđa mi se i dinamika same fotografije, ali mislim da bi ona bila mnogo veća kada bi put išao po dijagonali (samo da je Branislav malo nakrivio fotoaparatus tokom snimanja). Dijagonale se, u vizuelnoj umetnosti, uvek vezuju za dinamiku i kretanje, a u fotografiji najčešće se dobijaju neobičnim kadriranjem i već pomenutim krivljenjem fotoaparata. I pored nekoliko nedostataka, mislim da je ovo prilično uspešna "life" fotografija.

IŠČEKIVANJE

RADISLAV ČAHOVAN, JAKOVO

Andrija nam je poslao novu fotografiju deda Save na kojoj je najveći deo posla posvetio uklapanju lika s pozadinom koja je naknadno potamnjena. Za ovaj posao ne postoji pravi savet koji postupak je najlakši, da li je to selektovanje putem lasa, magične alatke, izrade putanje (path), korišćenje nekog od brojnih dopuna (plug-in) ili kopiranje u nov sloj i naknadno brisanje nepotrebnih i previše tamnih detalja oko lika. Ono što je važno jeste da takav posao mora biti urađen veoma precizno, jer se u suprotnom, kao što je to slučaj s ovom fotografijom, pojav-

ljuju bele granične linije. Kao još veće zlo njihov se intenzitet pojačava kada na kraju izoštrimo fotografiju. Toliko o tehničkom aspektu, a sada da se malo pozabavimo kadrom. Portretisanjoj osobi odsečeni su prsti i kompletan kadar pomeran je prema gore gde, nažalost, nema ničega važnog. Sve se moglo lako doterati: pomeriti bicikl dalje od kraja zida, spustiti fotoaparatus malo niže i izbaciti nepotrebno lišće i gornju ivicu zida. I reči deda Savi da gleda u pravcu fotografa, jer ovako izgleda nezainteresovano.

TIPIČNO BANATSKI

DRAGAN BELIĆ, NOVO MILOŠEVO

Između ostalih, čitalac nam je poslao i fotografiju namenjenu komentaru. Na njoj su predstavljeni mesto i ljudi koje sam i ja imao priliku da upoznam, pa iako sam jednom izjavio da ravnica novomiloševačkog atara pripada Ljubomiru Kojiću, snimio sam par kvadrata iz tog kraja. To mi dođe kao neki bonus tako da mogu da kažem šta bih ja to uradio da sam bio s Draganom u vreme kada je snimljena fotografija, a i da pokažem šta se može naknadno uraditi. Za početak, fotografija je "flipnuta" po horizontalu, što odaju naopako okrenuti natpisi na kačketima i to je Dragan verovatno uradio kako bi fotografiju kadrirao po nepisanom "desnom" pravilu koje uopšte ne mora biti a i nije neko pravilo. Ono što meni najviše smeta jeste poprilična razbacanost objekata koja stvara svojevrsnu konfuziju prilikom posmatranja, kao i to što je fotografija snimljena širokougaonim objektivom čiji ugao gledanja je skoro uništio detalje na horizontu, a pastira s ovcama toliko smanjio da predstavljaju smetnju u kadru. Da je prilikom fotografisanja autor iskoristio teleobjektiv na svom Olympusu, perspektiva bi bila potpuno drugačija i upravo je to ono što ću pokušati da uradim u našoj digitalnoj laboratoriji.

Digitalna obrada svela se na izradu nekoliko slojeva s objektima kojima sam želeo da promenim mesto. Prvo sam lasom selektovao dva "pajtaša", iskopirao ih i spustio u nov sloj kojem sam potom gunicom omekšao ivice. Potom sam prebacio belog psa s desne na levu stranu i to sam uradio tako što sam selektovao, iskopirao i premestio psa levo a travu koja je ostala ispod novog sloja iskopirao sam alatkom za kloniranje preko osnovne slike – na mestu gde je ostao original psa. Sledeća selekcija napravljena je oko pastira i njegovog stada, a iskopirani nov sloj povećan je komandom Edit > Transform > Scale. Ovo je dovelo do toga da je pastirska kućica izašla van okvira slike i u kadar sam je vratio jednostavnim kloniranjem uz malo više pažnje prilikom izbora položaja alata. Isti postupak primenio sam i na deo horizonta s desne strane. Uostalom, tri ilustracije pokazuju kako su izgledali ovi slojevi bez osnovnog sloja ispod. Pažljivim uklapanjem, kloniranjem i skaliranjem objekata dobili smo donju fotografiju. A i natpise na kačketima sam okrenuo kako treba.

BIJELA ŠUMA

MILOŠ RADULOVIĆ, PODGORICA

Bijela šuma baš i nije bijela, tj. bela, u stvari, ni na jednom jeziku nije bela. Šteta, jer prizor je lep, kompozicija nije loša, bazira se na trećinama ali... moglo bi i bolje. Pa, da krenemo: Photoshop je zaista moćna alatka, a nekad i sasvim jednostavna za korišćenje. Vašu fotografiju "propustili smo kroz tri stepena obrade koji svi počinju s Auto, što znači da rade sami, tj. automatski. Prvo smo aktivirali Auto Levels koji je doterao nivo osvetljenja, zatim Auto Contrast koji je dodao kontrast ali nije "spalio" beline i, za kraj, Auto Color koji je belu šumu zaista pretvorio u belu. Izrez fotografije, naravno, nije bio automatski, a nebo je odsečeno da bismo imali bolji utisak gustine šume. Pokušajte da zamislite ovu fotografiju u prilično velikom formatu. Naravno, morala bi biti snimljena veoma kvalitetno da bi se zadržala oštrina, bogatstvo detalja i fini prelazi u svetlim tonovima. Da se vratimo na fotografiju u velikom formatu – u pomenutom kvalitetu i s ovim izrezom imali

biste osećaj da se upravo nalazite u toj šumi i da osećate pahulje koje vam nežno padaju na lice (upravo gledam sneg kako pada dok ovo pišem). Takođe, u tom formatu, šuma bi nalikovala arabeski koja bi fotografiju veoma približila grafici. Kao što vidite, Vaša fotografija bila nam je vrlo inspirativna, a nadam se da će i Vas podstaći za dalje druženje s fotografijom.

KONOP

ZOLTAN BISAK, IVANOVO

Ova neobična fotografija u stvari je urađena kao negativ, tj. imitira klasičan negativ, jer je snimljena digitalnim fotoaparatom. Nemam nikakvu informaciju gde je nastala, ali ceo prizor asocira me na galeriju i neku umetničku postavku. Kao da je konopac postavljen nasred galerije u tom neobičnom čvoru, da bi zaintrigirao posetioce. Na ovoj fotografiji konopac je

svakako intrigantan, naročito u korelaciji sa slikama u pozadini. Čas me asocira na glavu raščupane devojkice, čas na srce, čas na vešala namenjena liku iz pozadine (sa slike)! Dosta različitih asocijacija, zar ne? To je upravo i vrednost ove, inače sasvim jednostavne fotografije, jer nas tera na razmišljanje i ujedno daje vrlo različite kontekste. Negativ efekat dodatno utiče na njenu mističnu konotaciju.

ĐULE

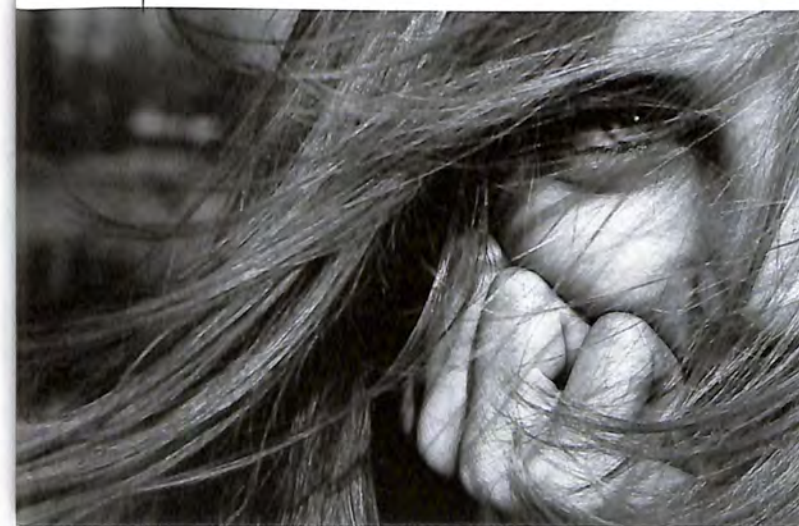
NIKOLIĆ BOJAN, NIŠ

Zanimljivo mesto, zanimljiva osoba, dobra oprema (Canon EOS 20D) – i savet da sve ovo sninite ponovo. Za početak, pokušajte da svetlo (pretpostavljam ugrađenog) blica ublažite ili da njime aktivirate drugi blic čijim bi položajem mogli dodati malo vizuelne dramatičnosti koja ovde postoji samo u nagađanju da li je Đule pokazao mindušu, hteo nešto bolje da čuje... Kada je ruka u ovakvom položaju, pojavljuje se neumoljivo perspektivno skraćivanje koje je ovde više nego izraženo, a uz sve ostalo najviše svetla reflektovano je upravo s korena dlana i dela vrata – te dve neprijatne beline maksimalno privlače pažnju. Ponovljeni snimak mogao bi biti obraden i u "cross process" stilu koji bi dao zelenkasti ton pozadini, uz narandžasti prednji plan – na primer, ili u kompletno hladnoj, plavoj gami. Na Internetu je moguće pronaći veliki broj gotovih akcija, kriva i drugih podešavanja koja daju ovakve efekte.

PRAKSA NA DELU

MARKO STAMATOVIĆ, Kragujevac, "Jasna"

Portret je jedna od zahtevnih fotografskih kategorija, a kada je u pitanju fotografisanje mladih i dece, veoma je važno da se ne krene u pravcu "slatkih" fotografija (koje naravno imaju mesto u porodičnim albumima). Fotografija koja je kao nagradu dobila vredni "Epson" štampač ima sve neophodne atribute: veoma lepo i meko svetlo koje na lice pada tako da ga pored šešira uokviruje i senkom, veoma nežnu i bogatu gamu pastelnih boja i izražajno lice fotografisanog mladića.

PORTRET UZ POSTOJEĆE SVETLO

SRĐAN PAVLOVIĆ, Niš, "Alter Ego"

SRĐAN SRĐANOV, Novi Sad, "Na putu"

ŽELJKO NAIĆ, Indija, "Zlatko"

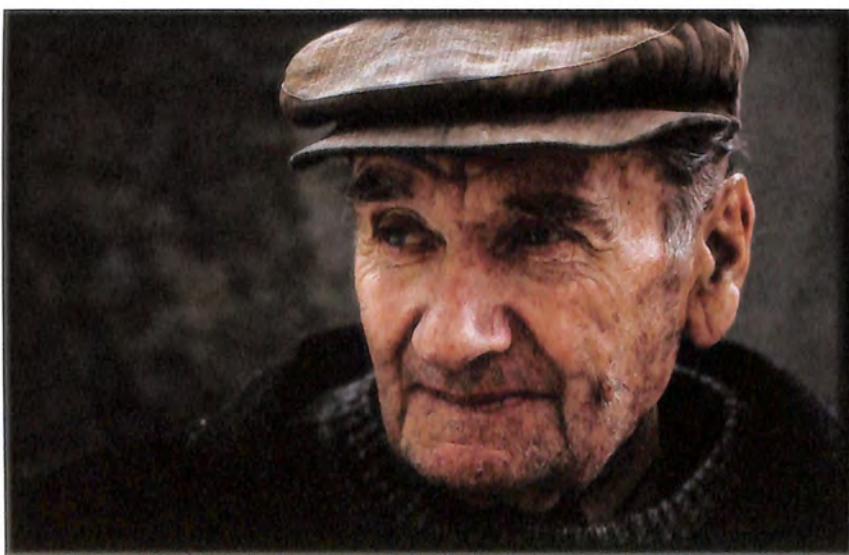
GORAN FODULOVIĆ, Beograd, "Portret 01"

AMER KAPETANOVIĆ, Sarajevo, BiH, "Vlasnik kluba KUNTRA"

NENAD MILENKOVIĆ, Kraljevo, "Ona"

DEJAN BEĆIRIĆ, Beograd, "Deda Pusa"

TÓTH TAMÁS, Subotica, "Virko"

ALEKSANDAR STOJANOVIĆ, Leskovac, "Portrait 403"

MARIJA KEREKEŠ, Zrenjanin, "Čekanje"

SPONZOR KONKURSA **BSProcessor** **EPSON**
Zajedno možemo mnogo. EXCEED YOUR VISION

PROPOZICIJE KONKURSA:

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne i digitalne fotografije
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)

Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini

fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
Poslednji rok za slanje: **do 10. marta.**
Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd
za konkurs "Praksa na delu"

Konkurs za najbolju fotografiju na temu
PRAKSA NA DELU

UČESTVUJTE U NAGRADNOM FOTO KONKURSU "PRAKSA NA DELU" KOJI ORGANIZUJE EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Konkurs će biti otvoren do 10. novembra 2009 godine. Nakon završenog konkursa najbolji radovi će biti nagrađeni od strane Epsona i adekvatno prezentovani javnosti. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na www.bsprocessor.com/fotokonkurs i www.refoto.co.yu.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ReFoto

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

KATEGORIJA: MESTO, STEFAN STOJANOVIĆ, Beograd, "Muzej lepih umetnosti u Valensiji"

KATEGORIJA: SMEŠNA STRANA SVETA, GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Nebeski jastuci"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE, BRANA PANTELIC, Beograd, "Skadarsko jezero"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE, BISAK ZOLTAN, Ivanovo, "Komšiluk"

SVET U FOKUSU

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET, SLOBODAN STOŠIĆ, Novi Sad, "Žurba"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE, BORIS MRĐA, Beograd

KATEGORIJA: MESTO, ALEKSANDAR NAKIĆ, NIS

KATEGORIJA: OKRUŽENJE, JOŽEF GERGELJ, Senta, "Suša"

KATEGORIJA: DOK. PORTRET, IVANA ČUTURA, Zemun, "Punk fifi"

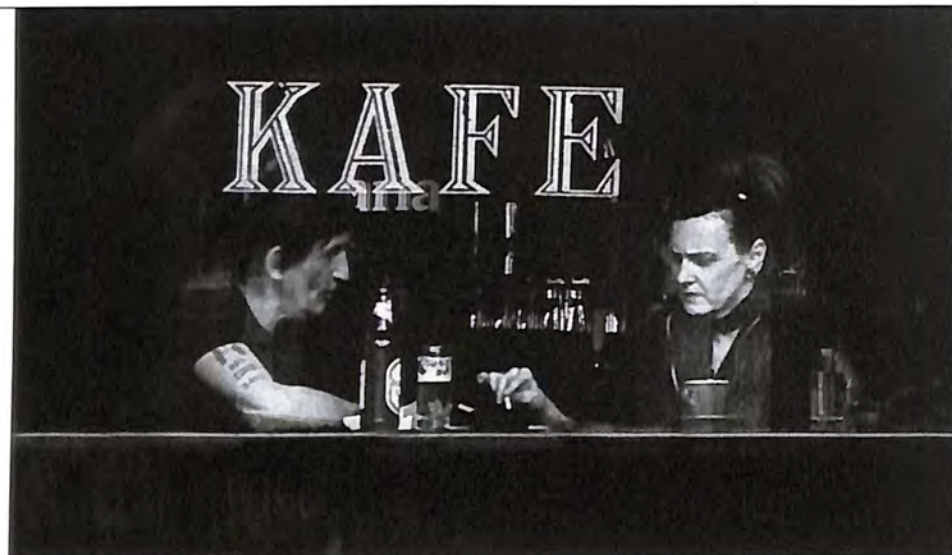
KATEGORIJA: MESTO, EL GVOJOS, Beograd, "Ko zeka ..."

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET, ALEKSANDAR STOJANOVIĆ, Leskovac, "Drug Tito 2015"

KATEGORIJA: MESTO, NENAD PRODANOVIĆ, Novi Sad, "Šarena Pešta#2"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET, BOŽIDAR DOSENOVIĆ, Banja Luka, BiH, "Kafe"

KATEGORIJA: SMEŠNA STRANA SVETA, ROBERT SEMNIC, Novi Sad, "Brod na suvom"

KATEGORIJA: REPORTAŽA, SRĐAN SRĐANOV, Novi Sad, "Protesti"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE, TAMÁS TÓTH, Subotica, "Sumrak"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET, DEJAN SREDOJEVIĆ, Niš, "Two Generations"

KATEGORIJA: MESTO, ZORAN IMŠIRAGIĆ, Beograd, "Kroz noge"

KATEGORIJA: MESTO, DRAGANA STANKOVIĆ, "Lago di garda"

KATEGORIJA: MESTO, IVAN PANČIĆ, Mužlja, "Slika iz parka"

PROPOZICIJE KONKURSA:

SPONZOR KONKURSA

KATEGORIJE:

- **Dokumentarni portret** (snimate portret u ambijentu, na nekom dešavanju, portret specifične grupe ljudi, predstavnike neke zajednice ili određenog zanimanja...)
 - **Okruženje** (pejzaži s akcentom na ekologiju koji beleže čovekov odnos prema prirodi)
 - **Mesto** (uhvatite puls grada, sela, naselja... na svim prostorima naše zemlje i sveta)
 - **Smešna strana sveta** (snimate fotografije neobičnih situacija iz svakodnevnog života s akcentom na smešnu stranu života)
 - **Reportaža** (predstavite seriju od šest do osam fotografija koja može da objedini sve kategorije ili da se bavi samo jednom)
- Prima se do deset fotografija po kategoriji. Na svakoj fotografiji mora biti napisano ime i prezime, kontakt, naziv rada i tehnički podaci (opciono) i za koju kategoriju je namenjena.
- Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
- Rok za prijem radova je **do 10. u mesecu**.
- U svakom broju objavićemo izbor od desetak najboljih fotografija a glavne nagrade biće dodeljene u poslednjem, decembarskom broju. Poslednji termin za prijem radova je 10. 11. 2009.
- Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs: "Svet u fokusu"

NAGRADE KONKURSA

- Najbolji učesnik dobija D-SLR fotoaparar Olympus E-serije.
- Pet najboljih autora po kategorijama dobija Olympus kompaktni fotoaparar.

KATEGORIJA: MESTO, GORAN ŠVABIĆ, Niš, "Pokrivena čaršija"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET, ŽARKO ALEKSIĆ, Knjaževac, "Grozdan 3"

PRETPLATITE SE NA REFOTO

I DOBIĆETE POKLON I ČASOPIS GRATIS

UKUPNO
835
DINARA

Dimenzije torbe: 14x6,5x16 cm

ZA SRBIJU:

UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:

REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili
POZOVITE 011/30-34-373 NIKON Shop
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.yu

ZA BIH:

UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:
REFOT BH, Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka ili
POZOVITE 051/324-440 REFOT BH
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.yu

www.refoto.co.yu info.refoto@refoto.co.yu

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

"Elementarna tehnika fotografije"
prof. Dragoljub Kažić,
din. 450 + 140 PTT

Povezan komplet
REFOTO časopisa
za 2001, 2002, 2003,
2004, 2005, 2006 i 2007.
godinu, din. 2.000 + 160
PTT po kompletu

"Dragoljub Tošić – Fotografije",
Foto-monografija,
din. 1.500 + 180 PTT

SPECIJALNA PONUDA STARIH BROJEVA

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO
(BROJEVI OD 1 DO 6, 9, 43 I 45 SU RASPRODATI).
OD BROJA 7 DO 44 CENA PO KOMADU JE 150 DIN.
OD BROJA 45 IZNOSI 250 DIN PLUS POSTARINA OD 55 DINARA PO KOMADU

SAMO
150
DINARA

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

POZIV ČITAOCIMA

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi, informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

- Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
- Konkurs s temom SVET U FOKUSU;

RUBRIKE

– PUTOPIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

– Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.
– Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse:

<http://www.refoto.co.yu/prijava.php>

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

– prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
– ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.yu, subject: U fokusu
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: Foto-komentar
DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: Digitalan foto-komentar

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktnih diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).** Pažljivo ih upakujte (najbolje u kovertu s vazdušnim jastucima) ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

Lowepro® Peak PX 60 FOTO-TORBA

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 GRATIS, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + **poklon Lowepro Peak PX 60** foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru.

Ukoliko želite, možete se pretplatiti i na 6 brojeva + 1 GRATIS za samo **1.500 dinara** (bez poklona).

Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona) Poštarina je uključena u cenu.

NAPOMENA: POKLONI SE DOBIJAJU UZ PRVI SLEDEĆI BROJ! PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

PRETPLATA ZA SRBIJU

ZA 12 + 1 BROJEVA IZNOSI 3.000 DINARA
ILI ZA 6 + 1 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA
(poštarina je uključena u cenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks: 381 11 78-60-234, ili pošaljite elektronskom poštom na: pretplata@refoto.co.yu

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)

255-0009780101000-19
(Samo za područje Srbije)
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

PRETPLATA ZA BIH

ZA 11 + 1 BROJEVA IZNOSI 88 KM
(poštarina je uključena u cijenu)

ŽIRO RAČUN

5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank
Banja Luka
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

Kopiju uplate dostaviti na faks: 051/324-445 ili poslati na adresu: REFOT BH Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (BEZ BIH)

ZA 12 BROJEVA IZNOSI 80 EVRA

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

PAYMENT INSTRUCTIONS

56A: Receiver's corr.
CHASDEFX
IF Morgan AC
Frankfurt am Main

57A: Account with institution:

HAABRSBG
Hypo Alpe Adria Bank ad Beograd
Bulevar Mihajla Pupina 6
11070 Beograd

59: Beneficiary customer:

RS35 1650 0020 2450
2382 71
REFCIB BH 000 Beograd

U NOVOM BROJU

- **World Press Photo 2008** – Prikaz najboljih fotografija s najvećeg svetskog konkursa dokumentarne fotografije
- **Press Photo Srbija** – Pod novim nazivom tu je i već tradicionalni konkurs dokumentarne fotografije kod nas. Izložba s najboljim radovima jedna je od najposećenijih u zemlji
- **Noćni snimci** – U uslovima slabog svetla nije lako fotografisati ali večernji i noćni snimci mogu biti izuzetno atraktivni, naročito ako ih snimate s novom generacijom D-SLR fotoaparata punog formata od 35 mm
- **Silver Fast** – Od programa za skeniranje postao je odličan program za obradu fotografija
- **U studiju s Predragom Vučkovićem** – Ekstremni sportovi zahtevaju i ekstremne uslove za rad. Donosimo vam delić atmosfere s jednog takvog snimanja
- **Moje iskustvo** – Svetislav Dragović započinje seriju članaka o objektivima, o njihovim osnovnim karakteristikama, ali, pre svega, o njihovoj praktičnoj upotrebi
- **Papiri za štampače II** – Milan Živković savetuje kako da uskladite vaše štampače s papirima

BROJ 58 APRIL, 2009

EPSON STYLUS PHOTO PX 800FW

Iza ove crne kutije krije se fotoštampač, skener s komandama osetljivim na dodir i mogućnošću bežičnog povezivanja (WiFi). Izgleda fantastično, a kako radi pročitajte u sledećem broju

"NORMALCI" – F1,4/50 mm

Pomalo zapostavljeni i zaboravljeni ponovo postaju popularni, a pojavljuju se i nove savremenije verzije pa smo testirali ovu grupu objekta

NIKON COOLPIX P90

Proverili smo šta to, osim većeg raspona zum objektivu od čak 24 x, nudi nov Nikonov ultrazum kompaktni fotoaparati

Kupon je mrtav

Živeo File Info!

Iako tu vest nisu prenele sve svetske agencije ipak se ona pronela među našim čitaocima: nema više kupona! Naša tradicionalna arhiva ubuduće će se popunjavati elektronski jer smo konačno popustili trendovima i pružili vam mogućnost da nam radove dostavljate i na ovaj način. Šalu na stranu, dugo smo se premišljali o tome šta i kako da radimo a razlog tome je samo jedan: vaša nebriga o radovima koje šaljete. Verujte da nema veće muke nego tragati za imenom autora neke dobre fotografije koji je uložio veliki trud u snimanje, isti toliki trud uložio je i u obradu, onda je tu i slanje pa i cena poštarine, i onda nakon svega vidimo da je fotografiju poslao kao anonimni rad.

Pisali smo o svim metodama upisivanja **File Properties u Windowsu (desni klik mišem na fajl i poslednja opcija na kartici jeste Properties gde se nalazi i kartica Summary u koju se upisuju podaci)**, o načinu upisivanja podataka i **File Info pomoću Photoshopa** mada identične opcije imaju i drugi editori. Pomenuli smo i automatizaciju celog postupka uz pomoć **Bridga – selektujete fajlove i jednostavno udete u meni File Info odakle se podaci automatski upisuju u sve odabrane fajlove – digitalne fotografije.**

Ponovićemo još jednom da je podatke za fotografije u digitalnom obliku svakako najbolje upisati u File Properties ili File Info. Ukoliko vam je to problem ili ne znate kako, onda **upišite svoje ime, mesto i naziv fotografije u naziv fajla: petar_petrović_bеоград_pejaz22.jpg**. Ako ikako možete uzdržite se od korišćenja naših karaktera u nazivu ili File Infof jer prouzrokuju određene probleme prilikom pregledanja. Što se slanja tiče ponovićemo da je neophodno i obavezno marker flomasterom napisati na licu diska barem ime i kontakt telefon. Podaci napisani na kesici ili parčetu papira nam skoro ništa ne znače! Podsetićemo vas još jednom na neverovatnu ažurnost u zahtevima da ispravimo grešku kada nekom od autora pogrešimo ime. U isto vreme vi smatrate da između stotina diskova i hiljada fotografija neko može zapamtiti koja je vaša. Šta još dodati osim da ako ne vidite vaše fotografije objavljene razlog možda nije njihov kvalitet. ANONIMNA DELA NE MOŽEMO OBJAVITI.

Na adresi <http://www.refoto.co.yu/prijava.php> može poslati vaše fotografije elektronskim putem. Obavezno popunite sva polja označena zvezdicom za uspešan "upload" fotografija

U OČEKIVANJU FOTOGRAFIJA

IVANKA NEŠIĆ

Postovana redakcijo Refoto, sve pohvale za časopis. Svakog meseca ste sve bolji. Prvi put kada sam ga ugledala, znala sam da će biti jedan od omiljenih. Čitam ga već 2 godine i, najviše mi se dopadaju rubrike "Praksa na delu" i "Noviteti". Inače, fotografiju volim od malih nogu, a ozbiljnije se njom bavim poslednje dve godine. Uglavnom me interesuje "lajf" fotografija i aktovi. I ja sam od onih "lenjih" čitaoca koji Vam nije prosledio svoje fotografije, a Vaši komentari bi mi jako značili. Zato, u buduće ću se malo više potruditi. Veliki pozdrav!

Ovo je veoma zanimljiva situacija u kojoj nama ne preostaje ništa drugo osim uživanja u pohvalama i da sačekamo da nam pošaljete fotografije kako bi ih videli i prokomentarisali. Videćete da je i u ovom broju Praksa na delu namenjena svim fotografskim "zavisnicima" što u osnovi i predstavlja ideju i cilj te rubrike kojoj su se čitaoci odazvali na najbolji mogući način. Što se tiče vaših omiljenih tema one spadaju u jedne od najtežih ali su baš zbog toga i veoma zanimljive pa vas podržavam u svim naporima da ih snimate i jednog dana pokažete i drugima jer slike žive samo dok ih neko gleda!

POSTOJI LI JOŠ UVEK CIBA?

RADOVAN ČAKARĐIĆ, LAZAREVAČ

Trenutno imam jedno pitanje i molim za odgovor, ako znate. Hteo bih da uradim određen broj fotografija velikog formata sa dijapozitivima. Gde može kod nas da se kupi papir i hemikalije, ako uopšte, neko nabavlja takav materijal? I, naravno, da je koliko-toliko solidnog kvaliteta. Interesuje me glanc, formata 50x70 (bar 30x40 cm). Cibakrom, najverovatnije više ne postoji?

Iako smo na pismo odgovorili elektronskom poštom čini nam se da je tema zanimljiva pa smo pismo objavili jer ko zna možda neko ima još koji list materijala namenjenog ovom, po kvalitetu i trajnosti jedinstvenom postupku. Popularnu Cibu (Cibachrom ili Ilfochrom) danas kod nas verovatno niko ne radi, osim možda u kućnoj laboratoriji. Modernizacijom tehnologija taj je postupak digitalizovan i radi se tako što dijapozitive skeniramo i to na nekom zaista ozbiljnom skeneru, obradimo i potom odštampano na nekom od profi plotera tipa Epson 3800 (format A2 – 42x60) ili većem. Postoje čak i materijali apsolutno slični Cibi (zovu se Ultra Glossy) ali ako je pored izgleda težnja da print ima i trajnost (kao što je imaju ove fotografije) onda je imperativ pigmentni print. Ultimativni kvalitet i trajnost daje sistem Digigraphie (www.digigraphie.com) ali ga kod nas ne radi niko uslužno. Kada se sve sabere za takav kvalitet kakav želite potrebni su: ekstremno kvalitetan film skener, dobra priprema i pigmentni print kakav daju određeni modeli "Epson", "HP" i "Canon" stampaća.

NADOKNADITI PROPUŠTENO

KRISTINA LADAN, JAJCE, BIH

Poštovani Refoto, iskreno, prošli mesec sam tek slučajno došla do vašeg časopisa. Nema riječi koje bi bile dovoljne da opišu i iskažu moje oduševljenje. Hvala Vam. Istina, imam mnogo toga za nadoknaditi i već sam u nabavci vaših starih brojeva. Pet godina se amaterski bavim fotografijom, i šaljem vam neke moje fotke za koje znam da su daleko od dobrog, ali nemogu si pomoći jer jako volim fotografirati. U poslednje vrijeme jako me interesira makrofotografija, pa vam i šaljem nekoliko. U iščekivanju vašeg novog broja, šaljem vam pozdrave iz Jajca.

Zahvaljujem se na javljanju i pohvalama. Fotografije smo pogledali i rado bi o njima popričali – kada nam kažete da želite komentar. Ovu smo objavili jer je donela mnogo lepih boja u ove sive, snežne dane, a autorka će već primetiti šta smo promenili pa neka to bude uvod u neki ozbiljniji digitalni komentar.

NENAD STEPANOVIĆ

Poštovani,

Prilikom pokušaja slanja komentara dobio sam poruku: Message was not sent Mailer Error: Language string failed to load: recipients_failedinfo.refoto@refoto.co.yu

Pošto mi se čini da je problem u konfiguraciji veb-servera, ponoviću poruku u nadi da sam pogodio bar pravu adresu na koju je ista trebalo da bude upućena: Iako se fotografijom bavim manje-više aktivno blizu 30 godina, tek pre nekoliko meseci sam otkrio vaš časopis. Mislim da ima dosta zanimljivih materijala i poznatih saradnika. Prijavio sam se za članstvo u vašoj zajednici ljubitelja "nepokretnih" slika, ali još nisam dobio odgovor da li je username aktiviran. Imao bih da priložim dosta fotografija zanimljivih za ostale. Molio bih vas da mi odgovorite u vezi statusa mog zahteva.

Kao i sve ostale stvari ni Internet nije pošteđen čuvenih Marfijevih zakona pa ste tako verovatno i vi pokušali da pristupite našem sajtu u trenutku kada smo se borili s tehničkim poteškoćama. Sada je sve u redu pa isto to važi i za vaš status, dovoljno je da proverite a ako problemi još postoje kontaktirajte nas jer stvarno želimo da proširimo zajednicu ljubitelja kako ste je vi nazvali i da pogledamo šta to imate da priložite.

VAŠ TALENAT
EPSON TEHNOLOGIJA

Epson Stylus Photo PX700W odlikuje Epson Claria™ Photographic mastilo i ugrađeni Wi-Fi kako bi sa bilo kog mesta u Vašoj kući mogli da izradujete fotografije koje prevazilaze laboratorijski kvalitet. Novi Epson Stylus Photo PX700W je multifunkcijski uređaj za ozbiljnog fotografa. Idealan je partner za vaš D-SLR ili kompaktni fotoaparat. Moderan i kompaktn dizajn ovog uređaja omogućuje da se on lako uklopi u Vaše okruženje. Talenat i tehnologija-kombinacija koja pobeđuje!

Za više informacija o ovom uređaju, posetite veb sajt www.epson.rs

EPSON
EXCEED YOUR VISION

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:

BEograd: BEL COMPUTERS 354 11 25 • BIG APPLE ELECTRONICS 334 46 96 • DESK 329 21 40 • EWE COMP 3165 111 • FORUM RAČUNARI 302 92 92 • GRAPPOLO INTERNATIONAL 3014 21 • MARKANTEX 712 91 17 • ONLINE COMPUTERS 328 44 55 • PC PRACTIC 208 36 77 • PG 4U 218 01 34 • PLANET MULTIMEDIA CENTER 262 13 76 • SOLUTION JM 308 95 00 • WIN WIN 36 26 036 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 883 • LIM-IT 021 422 447 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 53 03 53 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • PARAGIN: GMG COMPUTERS 035 569 444 • POZEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • PANČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 • MPA 023 566 414 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290